

A HVG ZRT. KIADVÁNYA

MŰÉRTŐ

2013. NOVEMBER

MŰVÉSZETI ÉS MŰKERESKEDELMI FOLYÓIRAT

ÁRA: 890 FORINT

Kultúrtörténeti ingyencségek

a Virág Judit Galéria őszi árverése
Berény Róbert: Pipás csendélet, é. n.
16. oldal

Sálat üzen a szél

Design Hét, 2013
Merel Karhof: Szélkötőgép
15. oldal

Éles konfliktushelyzetben

az Isztambuli és a Velencei Biennále tanulságai
12-13. oldal

Befejezetlen párbeszéd

HKW – Haus der Kulturen der Welt, Berlin
John Akomfrah: A befejezetlen beszélgetés, 2012
23. oldal

© Jakob Hoff/Haus der Kulturen der Welt

Stájer Ósz, Graz

Likvid töke

Ez az, amire minden piaci szereplő áhítozik, hiszen „pénzünk” nincs: vagyonuk a mostani, hosszan elnyúló válságban mozdíthatatlan, vagy csak veszteséggel elidegeníthető ingatlanban, vállalkozásban, tárgyakban (alkalmasint műtárgyakban) és virtuális pénzügyi eszközökben vesztegel. A pénz médiából mediatisztává lett: adattá a képernyőn. Mindez főként a tehetősök problémájának látszik, hiszen a mai kapitalizmus csúcán élők és az alsó jövedelmi kategóriákba tartozók közötti szakadék minden eddigi mértéket felülmúl. A neoliberális gazdaságban a termelésért járó méltányos bér helyett az immateriális pénzügyi produktumokra kerül a hangsúly, hiszen a „dolgozók” jövedelmének korlátozása (a permanens megszorítás) nem járhat együtt a fogyasztás visszaesésével, ez gazdasági hanyatlást és politikai feszültséget eredményezne. „Megoldásként” kialakult az adósság-gazdaság – nemcsak az államok, hanem a lakosság széles rétegei építették túlélésüket, vásárlóerejüket „innovatív” pénzügyi konstrukciókra – és megszületett a „homo economicus” új változata, az „eladósodott ember” (Maurizio Lazzarato).

Mindez mégiscsak politikai következményekkel jár: az elszigetelt egyént a társadalmi (hatalmi) környezet arra kényszeríti, hogy a globális piacon egyszemélyes vállalkozásként küzdjön a túlélésért. A teljes fizikai valójában kiszolgáltatott, „humán erőforrásként” tételezett embernek – a mai biokapitalizmus alanyának – el kell viselnie a pénzügyi válságot (állítólag) megfékezni képes politikát: az erős, központosított, konszenzustagadó államot, a munkajog és a tiltakozás formáinak korlátozását.

Ha elutasítjuk ezeket a represszív megoldásokat és azt a gondolatot is, hogy a neoliberális (pénzügyi) kapitalizmusnak nincs alternatívája, vajon milyen lehetőségeket tudunk felmutatni?

(folytatás a 22. oldalon)

Magyar Zsidó Múzeum és Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Akinek Chagall kezét csókolt, és a „magyar Chagall”

Anna Margit születésének 100. évfordulója alkalmából Csillagpor címmel nyílt tárlat Gábor Anna kurátor összeállításában a Magyar Zsidó Múzeumban. A múzeum termeiben kronologikus sorrendben körülbelül 80 kép mutatja be az életművet. A kiállítás szép, örömteli, hogy egyáltalán van, hogy akadtak, akik nem feledeztek meg erről az évfordulóról. Újdonsága, hogy Anna Margit korai művei közül ilyen sok együtt, a nyilvánosság előtt még nem volt látható. A tárlat elején kettős portré, Ámos Imre – Anna Margit férje – festménye: Anna Margit mint egy megkettőzése Ámosnak. Így, a korai művek között, felülésként ez a kép pozicionálja is Anna Margitot: Ámoshoz köti.

Anna Margit izgalmas alkotó volt, akinek megítélése ma már nem vita tárgya, szakmai konszenzus övezi. A Zsidó Múzeumban láthatólag szerény anyagi eszközök álltak rendelkezésre, s ez a múzeum nem is igazán a modern vagy kortárs művészeti bemutatók terepe. Az állandó kiállítás a vallás, a judaisztika tárgyait mutatja be, s kis részben megemlékezik a holokausztról. Az emeleti termekben rendezett időszaki tárlatokon származásuk okán kapnak helyet a művészek. Ez az alaphelyzet Anna Margittal is. Ugyanakkor a mostani tárlat épp ezért világosan meg is mutatja, hogy művészetének alapvető,

Anna Margit: A festő és műsája, olaj, vászon, 100x70 cm, 1969

Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum

meghatározó eleme az őt származása miatt ért üldöztetés, kiszorítottság; a veszteségek, Ámos halála, a holokauszt. Anna Margit a hatvanas évek végén, majd azt követően már nem volt hajlandó figyelembe venni a ki nem mondott, de elvárt hallgatást. Ő maga nem került koncentrációs táborba, de bujkálnia kellett, a vészkorzakot átélte; kíméletlen őszinteséggel beszélt a holokausztról, családtagjai és Ámos Imre szenvedéséről, elvesztéséről. Épp ezért olykor kényelmetlen ember is volt. A rasszizmus, a diszkrimináció, azaz a jelenlegi állapotok szomorú aktualitást adnak munkái bemutatásának.

Anna Margit tárlatával egyidejűleg láthatjuk az Ámos Imre, a „magyar Chagall” – A háború örvényében 1937–1944 című kiállítást a Magyar Nemzeti Galériában. Az időbeli egybeesés kikényszeríti az összevetést; elkerülhetetlen, hogy ezekről a bemutatókról együtt gondolkodjunk. Annál is inkább, mivel Ámosé ikerkiállításaként szolgál a Párizs után kissé átalakított formában Budapesten látható Chagall – Háború és béke között című életműtárlathoz.

Ámost Chagalltól itt, a Magyar Nemzeti Galériában a szó szoros értelmében egy ajtó választja el; átjárást teremtettek kettejük között. Mindkét válogatás látványosan installált fekete doboztérbe került.

(folytatás a 6. oldalon)

Kultpol: Múcsarnok – MMA

Fekete léggömbök

Október 16-án olyasmi történt, amire az intézményi átalakítások radikális (és legkevésbé az ott dolgozókra tekintettel levő) menete során eddig még nem volt példa. A Múcsarnok tizenhárom munkatársa – köztük Rockenbauer Zoltán, az előző Fidesz-kormány minisztere is – nyílt levélben tiltakozott az ellen, hogy október 7-i döntése nyomán a parlament az MMA tulajdonába adta az intézményt (a Pesti Vigadóval és a Hild-villával együtt).

Egyetlen intézményben sem volt még szervezett dolgozói kiállítás az önkényes döntések ellen, ez mindenképpen fordulat. S az is biztos, hogy noha az állam és az MMA

közt még tisztázásra vár, melyiknek milyen jogosultsága lesz a vagyonkezelés és a művészeti munka szempontjából, de az tény, hogy az igazgatóválasztásban az MMA-nak döntő szava lesz. Valószínű, hogy a házat működtető nonprofit kft-t is előbb-utóbb átadják az MMA-nak, amit pedig biztosra vehetünk: a Múcsarnok nem marad az, ami még Gulyás Gábor vezetése alatt is volt, azaz kortárs művészeti kiállítóhely.

Nem akarunk baljós feltételezésekbe bocsátkozni, de az aláírók nem sok megértésre számíthatnak, ha az MMA berendezkedik a falak között.

(folytatás a 3. oldalon)

PÁRISI GALÉRIA

MŰVÉSZETI SZALON és AUKCIÓS HÁZ

- XIX–XX. SZÁZADI FESTMÉNYEK
- ANTIK ZSOLNAY-PORCELÁNOK
- SZOBROK, KISPLASZTIKÁK
- MODERN FESTMÉNYEK
- ANTIK BÚTOROK
- HERENDI ÉS ZSOLNAY-PORCELÁNOK
- EGYEDI IPARMŰVÉSZ ÉKSZEREK

A KÖVETKEZŐ AUKCIÓNKRA KERESÜNK XIX–XX. SZÁZADI KVALITÁSOS FESTMÉNYEKET, SZECCESSZIÓS ZSOLNAY-PORCELÁNOKAT

INFORMÁCIÓ: PÁRISI GALÉRIA ÉS MŰVÉSZETI SZALON – PÁRIZSI NAGYÁRUHÁZ,
1061 BUDAPEST, ANDRÁSSY ÚT 39. TEL.: +36 1 269 96 11. MOBIL: +36 20 924 25 13
WWW.PARISIGALERIA.HU

9 771419 056018 1 3 0 1 1

A kurátorok kurátorai

Alulírott szívből üdvözlöm és támogatom a muzeális intézményekben porosodó kulturális javakról rendelkező törvényjavaslatot. Vagyis azt a törvénnyé emelkedett beteresztést, amelynek hatására a Legfőbb Kurátorok a múzeumi szakemberek által rejtegetett műtárgyakat kiszabadítják a raktárak homályából, és azokat jól láthatóan elhelyezik az eredeti rendeltetésüknek megfelelő közegben.

A rosszhiszemű félreértelmezők vélekedéseivel ellentétben e törvénynek nem az a lényege, hogy a Legfőbb Kurátorok illetéktelen módon befolyásolják az eddig – ilyen vagy olyan oknál fogva – múzeumokban tárolt tárgyak elhelyezését, hanem épenséggel az, hogy a szakemberek által láthatatlanná (+ porossá) tett kulturális javakat végre láthatóvá (+ tisztába) tegyék. Törvény adta, felelős pozíciójuknál fogva ugyanis a Legfőbb Kurátorok bármilyen – ilyen vagy olyan végzettségű – szakembernél jobban képesek elbírálni egy-egy műtárgy jellegét, korát, származását, állapotát és valódi hovatarozását.

Így a Legfőbb Kurátorok nem csak az eddig láthatatlan múzeumi tárgyakkal kapcsolatos téves beidegződéseket formálják át; azt is jól látják, hogy azok hol vannak a legmegfelelőbb helyen. Ennek következtében a közintézményeken túl bizonyos magánintézmények számára is bevezetik a láthatási, azaz kiállítási jogot. Persze természetesen csak akkor, ha azok biztosítani tudják azon körülményeket, amelyeket a múzeumok láthatatlanná tevő légkörre és a fent megnevezett szakemberek aknamunkája már régóta nem tesz lehetővé.

Belátható, hogy a Legfőbb Kurátorok fejében joggal merülhetett fel az a meggyőző terv is, hogy a múzeumok kiállításain és raktáraiban rejtegetett műtárgyakat legjobb lesz egy Nagy Központi Múzeum épületében elhelyezni, és onnan a megfelelő helyekre folyamatosan elszállítani.

Ilyenformán egyrészt elkerülhetővé válik a tárgyak láthatatlanná tétele (+ porosodása), másrészt megszüntethető az addig azokat rejtegető szakemberek már eddig is számtalan kárt okozó, immár törvénytelen jelenléte.

Helyüket pedig a valódi szakmai háttérrel rendelkező kurátorok veszik át, természetesen a Legfőbb Kurátorok irányításával.

CSÖK: ISTVÁN

Minden benne van
www.artportal.hu

MŰVÉRTŐ

MŰVÉSZETI ÉS MŰKERESKEDELMI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: ANDRÁSI GÁBOR
Főszerkesztő-helyettes: PRÉKOPA ÁGNES
Tervezőszerkesztő: CSÉVE GÁBOR
Olvasószerveztő: FENYVES KATALIN
Korrektor: KISS MARIANNE
Munkatársak: AKNAI KATALIN, GRÉCZI EMÓKE, EMŐD PÉTER, KOZMA ZSOLT, NAGY GERGELY, SPENGLER KATALIN

Külföldi tudósítók:
BERECZ ÁGNES – New York
CALBUCURA LAURA – Bécs
DARÁNYI GYÖRGY – Bázél
HUNYADI SZILVIA – Eindhoven
HUSHEGYI GÁBOR – Pozsony
KERÉNYI ÉVA – Madrid
KRASZNAHORKAI KATA – Berlin
MOLNÁR DÓRA – Párizs
MOLNÁR EDIT – Berlin
UHL GABRIELLA – Tripoli
STEIERHOFFER ESZTER – London

Szerkesztőség:
1037 Budapest, Montevideo u. 14.
Telefon: 436-2270, fax: 436-2275
E-mail: muerto@hvg.hu
KIADJA A HVG KIADÓ ZRT.
Felelős kiadó: Szauer Péter
ügyvezető igazgató
Kiadóhivatal:
1037 Budapest, Montevideo u. 14.
Telefon: 436-2000
Hirdetés: Szelevényi Judit
Telefon: 436-2027, fax: 436-2089
E-mail: hirdet@hvg.hu
Előfizethető:
HVG Zrt. terjesztési osztály
1037 Budapest, Montevideo u. 14.
Telefon: 436-2045, fax: 436-2012
E-mail: terjeszt@hvg.hu
Előfizetési díj egész évre 15% kedvezménnyel: 8575 forint, HVG klubkártyás előfizetői ár egész évre: 8070 forint.
Nyomdai előkészítés: HVG Press Kft.
Tóth Péter vezető
Nyomtatás: MESTERPRINT Kft.
Felelős vezető: Szita Lajos ügyvezető igazgató
ISSN: 1419-0567

A Műértő folyóirat kiadója, a HVG Kiadó Zrt. a lap bármely részének másolásával, terjesztésével, a benne megjelent adatok elektronikus tárolásával és feldolgozásával kapcsolatos minden jogot fenntart.
A Műértőben megjelent minden szerzői mű (cikkek, fotók, táblázatok, grafikai) csak a kiadó előzetes írásbeli vagy elektronikus dokumentumba foglalt engedélyével tehető hozzáférhetővé, illetve másolható a nyilvánosság számára a sajtóban. Ez a nyilatkozat a szerzői jogról szóló 1990. évi LXXVI. törvény 36. § (2) bekezdésében foglaltak szerint tölthető nyilatkozatnak minősül.
A hirdetések tartalmáért a kiadó nem vállal felelősséget.

Magyar kapcsolat: kimarad

(1920) című tízlapos litográfiatorozata is a Hatvany-gyűjteménybe került (utóbb: Hatvany Lajos Múzeum).

Ferenczy Béni: Schiele-síremlék, 1928

Magyar kapcsolatainak, pláne a magyar képzőművészetre gyakorolt hatásának jelzésszerű fölsorolásától is eltekintve még csak annyit: az 1956-os magyar forradalom emlékére, már a leverése döbbenetében fogalmazott két színes litográfiája (L'Enfant de Bethléem 1956, Ecce homo) együttérzéséről és a brutá-

lis pusztítás miatti fölháborodásáról vall. Mindezek miatt a katalógusban közölt Kokoschka-biográfiában, pályarajzban érdemes (és véleményem szerint szükséges) lett volna legalább annyit közölni, hogy több szalon voltak magyar kapcsolatai. Lehet, hogy Bécsből mindez még homályosan sem látszik, ha a kurátor vagy a bécsi művészettörténészek nem akarják. (Azt már említeni sem merem, hogy Schiele síremlékét magyar szobrász, Ferenczy Béni alkotta.)

A most is látogatható Marc Chagall–Ámos Imre kettős tárlatban (Magyar Nemzeti Galéria) már fölháborodtam a magyar kapcsolat említetlenül hagyásán, mert az egyébként jó kiállítás anyagát is gazdagíthatta volna a hiányzó hazai vonatkozású láncszem. Marc Chagall ugyanis szintén a forradalomnak állított emléket 1956 című litográfiájában (Irodalmi Újság, 1970. november 15.). Mivel bemutatott művei időhatára ezen túl is nyúlik, a kuratori koncepció (ha volt olyan) fölrúgása nélkül is bizonyosan érdemes lett volna bemutatni azt az egy lapot, amelyen az Oroszországból elszármazott Chagall az oroszok leverte forradalomért, a magyarokért száll síkra. Ráadásul aktuális lett volna így ráirányítani a figyelmet 1956 ismeretlen képtárának jelentős művészek által létrehozott darabjaira. Talán a közönséget is érdekelné.

SÜMEGI GYÖRGY

gondolta a fene

A Műértő 2013. októberi számának címdoldalán jelent meg Bán András Na persze jó, hogy... címmel közreadott, a Szentendrei Vajda Lajos Stúdió miafene című kiállításáról írt impresszionisztikus hangvételű dolgozata, amelyben több tévedés, téves információ, valótlan állítás és elírás látott napvilágot.

Bán András dolgozatában a Miafene című kiállításra hivatkozik, holott kis körütekintéssel tisztázhatta volna, hogy a cím valójában a kis kezdőbetűvel írt miafene-formula, és ez a Szentendrei Vajda Lajos Stúdió kiállításáról lévén szó, fontos különbségtétel. Nem lett volna probléma akkor sem, ha Bán András a kiállítás katalógusában, illetve propagandaanyagain szereplő, nagybetűs MIAFENE-írásmódot alkalmazza. Nem először kell felhívnom a figyelmet arra sem, hogy a szentendrei Vajda Lajos Stúdió az helyesen Szentendrei Vajda Lajos Stúdió, merthogy a helymegjelölés az elmúlt negyven év során a csoport hivatalos megnevezésének alkotórészévé vált. Egy kiállításcím közlésében két hibát elkövetni – ez bizony szignifikánsnak minősíthető tényező.

Minde mellett ezúton is, újra fel kell hívnom a figyelmet a Szentendrei Vajda Lajos Stúdió egyik alkotója nevének ezúttal is tévesen közölt, helyes írásmódjára: FeLugossy László neve szabatosan: fe Lugossy László.

A dolgozat írója problematikusnak ítéli a kiállítás alcímét: „Miafene (40 éves a szentendrei Vajda Lajos Stúdió) címmel nyílt kiállítás. Az alcím megtévesztő, ugyanis nem történeti visszatekintésre vállalkoztak a MűvészetiMalom.” Nos, ha a recenzens fellapozta volna, és elolvasta volna a katalógus bevezető tanulmányait, akkor világossá

válhatott volna a tárlat azon rendezővel, amelynek szellemében a közelmúlt tíz évének termését tárták a negyvenéves stúdió tagjai a MűvészetMalom közönsége elé, és a régmúlt, a kezdeti tíz év történetét villantották fel a Vajda Lajos Stúdió Pinceműhelyében rendezett visszatekintő tárlaton. Mint ahogy a katalógus címlapján erre utal a főcím alatt közölt, évszámokba foglalt alcím is: VLS 1972/2002–2013.

Bán András leszögezi: „...a katalógus pedig – mint manapság általában – nem tudja utolérni a kiállítást: nem az itt szereplő munkákat adja közre, hanem épp valamit a résztvevőktől.” Ez az állítás nem igaz: a harminchét kiállító művész közül csupán egy-egy frissen elkészült installáció (mint például Vincze Ottó helyspecifikus süllyedő hajó-együttese), illetve videomunka nem szerepelhetett a katalógusban, valamint vám-problémák miatt Balogh István Vilmos nagyméretű képe nem érkezett meg Amerikából, míg Pacsika Rudolf a kiállításrendezés munkálatai során lépett vissza a szerepléstől. De a harminchat alkotó munkáit

felvonultató MűvészetMalom-tárlat művei közül harminc művész katalógusban reprodukált alkotása ott szerepel a kiállításon. Ez az arány nem minősíthető úgy, mint „épp valami a résztvevőktől”. (E problémákat kiküszöbölendő döntöttek úgy a rendezők, hogy a kiállítás hivatalos műtárgyjegyzékét a megnyitó után készítik el.)

Az olyan kritikus ki tételek pedig, mint a „Baksai József megint brutális, kevés hiányzik a nagy élményhez.” megfogalmazások bizonyára villámgyorsan bevonulnak majd a magyar művészettörténet-írás aranykönyvébe.

És ha egy rangos intézményben, két helyszínen, meglehetősen nagy alapterületen megrendezett, harmincnál több művész alkotásait felvonultató kiállításnak van – a tárlaton szereplő információs táblán és a katalógusban is megnevezett – kurátora és rendezője, akkor már csak a kiállításról írt beszámoló szakszerűsége, és a beszámoló közlő lap szakmai nivója okán is ille-ne a szövegben megnevezni őket.

WEHNER TIBOR
a miafene című kiállítás
egyik kurátora

Kedves Kollégám,

megtisztelő, hogy ennyi figyelmet szentelsz cikkemnek, amelyet a miafene című jeles kiállításról írtam. Pontosításod (Szentendrei Vajda Lajos Stúdió) bizonyára helyes, ámbár a nevezett művészeti szerveződés közismert rövidítése – eszerint tévesen – VLS, illetve az általad is szerkesztett katalógus angol impresszumában „Lajos Vajda Studio, Szentendre” szerepel; továbbá az orientációt megadó „40 éves a szentendrei Vajda Lajos Stúdió” alcím ugyancsak az általad is szerkesztett katalógusban olvasható. A további mikrofilológiát

engedelmeddel megelőzöm, s mivel válaszodban a beígért „valótlan állításokra” való utalást nem sikerült feloldanom, egyfelől illemre tanító szavaid alapján közlöm a kiállítás rendezőjének nevét: Wehner Tibor, munkatársa Bodonyi Emőke, másfelől pedig hálámat fejezem ki dicsérő szavaidért (mármint hogy szerény kritikám egynémely találó fordulatai „bizonyára villámgyorsan bevonulnak majd a magyar művészettörténet-írás aranykönyvébe”).

Változatlan barátsággal:

BÁN ANDRÁS

Kultpol: Múcsarnok – MMA

Fekete léggömbök

(folytatás az 1. oldalról)

A neten is elérhető 2012-es MMA-évkönyvből, amelyet a testület saját tevékenységéről publikált, olyan művészetfelfogás rajzolódik ki, amely nem számol az ország és a világ aktuális szellemi áramlataival. A Múcsarnok új irányvonalára nézve semmi biztató nem következik ebből, de amióta az MMA alkotmányba írt köztestület, a szintér már megszokhatta ezt a bizonytalanságot. Ám az mégiscsak abszurd, hogy noha a most elfogadott javaslat 2012 decembere óta az asztalon volt, ez idő alatt egyetlen mondat nem sok, anynyit sem tartott szükségesnek megosztani az országgal és a szakmával a Fekete György vezette köztestület arról, mik a szándékai a kiemelt nemzeti vagyonelemnek minősülő, 1896-ban átadott intézménnyel.

Akadnak, akiknek nincs kedvük sem találgatni, sem várni tovább. A többek által „fekete hétfő-

léria lapunknak így kommentált: „Az MMA-tól kapott támogatásból hirdetést szerettünk volna feladni a Műértőben, de ez az összeg sajnos kevésnek bizonyult, így örülünk Gál

ja és 2014 januárja közötti időszakra 110 millió forintot írt ki művészeti programtámogatásra, folyóirat- és könyvkiadásra pedig 50-et. A jövő évi költségvetésben már 4,5 milliárd forinttal szerepel a testület, s gyanítható, hogy a pályázatok összege is nőni fog. Márpedig egy forráshiányos területen nehéz lesz ezt a kereket kihagyni a számításból.

Október krónikájához az is hozzátartozik, hogy a kormány határozatot fogadott el Makovecz Imre építész, az MMA alapítója életművének gondozásáról. Épületeit védetté nyilvánítanak, életművét nagy kiállítás mutatná be, településtervezési elképzeléseit oktatnák a főépítészeknek. Többen pedig mozgalmat indítottak azért, hogy megépüljön Makovecz nagy terve, a krisztinavárosi katedrális, a „magyar Sagrada Familia”. Az Esztergom–Budapesti Főgyűházmegye azonban nem lelkesedik az ötletért; becslések szerint a tízmilliárdot is elérheti a megvalósítás költségvetése, nem szólva a hatalmas fenntartási költségekről.

NAGY GERGELY

nek” nevezett október 7. másnapján az Összefogás a kortárs művészetért csoport jelképes akció keretében elbúcsúztatta a Múcsarnokot. Jovánovics György gyászjelentést olvasott fel, a lépcsőre fekete vásznat terítettek, az előcsarnokban pedig fekete léggömbök tucatjait engedték el. A héliumos lufik a mennyezetre tapadtak. Az akciónak nemzetközi visszhangja is lett, szolidaritását fejezte ki mások mellett a New York-i Occupy Museum csoport, valamint az idei Velencei Biennále cseh és szlovák pavilonjának egyik kiállítója, Zbynek Baladrán. Ő egy olyan videóval tisztelgett a Múcsarnok előtt, amelyet 2008-ban ott is bemutattott. Ehhez Brecht egyik szövegét használta fel: Az igazság megírásának öt nehézsége.

Miközben a Király utcában, a tranzit.hu akciónapjain a szakma képviselői igyekeznek értelmezni és megbeszélni a helyzetet, a művészek komoly dilemmákkal szembesülnek: elfogadják-e az MMA jelenlétét, vagy megpróbálják kikerülni, esetleg bojkottálni a testületet? Gál András festőművész október 18-án egy angolul írt nyílt levélben tudatta művésztársaisaival, a kurátorokkal és Hollandia budapesti nagykövétével, hogy visszalép a Silence című csoportos kiállítástól, mert az annak helyet adó IX-XI Galéria elfogadja az MMA támogatását. A levélben kifejti: a művészeti szintér „térdré kényszerítése” zajlik, felszólítja a címzetteket, „hallassák hangjukat” ez ellen. A levél komoly vitát generált a Facebookon, a kiállításon részt vevő művészek között. A ga-

Andás önfeláldozó viselkedésének, mely ingyen reklámfelületet biztosít galériáknak a lapban.”

Kétségtelen: a művészek és a nonprofit galériák nincsenek könnyű helyzetben. Az MMA a 2013 január-

A Múcsarnok szakmai stábjának állásfoglalása

A Múcsarnok alulírott munkatársai nem értenek egyet azzal, hogy a Múcsarnok épülete 2014. január 1-től a Magyar Művészeti Akadémia tulajdonába kerül, továbbá aggályosnak tartják, hogy e politikai döntést semmiféle szakmai konzultáció nem előzte meg. Véleményünk szerint az így kialakult helyzet veszélyezteti az intézmény önálló szakmai munkájának folytonosságát, tervszerű működését. Jelen állásfoglalásunkkal kifejezésre juttatjuk szándékunkat, hogy a már korábban előkészített programokat az előzetes terveknek megfelelően valósítsuk meg.

Budapest, 2013. október 16.

Andorka Tímea vezető grafikus, Boros Lili kurátor, Csejdy Réka sajtóreferens, Fazakas Réka kurátorasszisztens, Készman József vezető kurátor, Kondor-Szilágyi Mária kurátorasszisztens, Murka Ilona programszervező, Philipp Helga kommunikációs munkatárs, Rockenbauer Zoltán tudományos munkatárs, Rózsás Livia kurátor, Tulipán Zsuzsa kurátorasszisztens, Wirth Imre olvasószerkesztő, Zsinka Gabriella kurátorasszisztens

Opus Mirabile díjak

Az MTA Művészettörténeti Tudományos Bizottsága a 2012-ben megjelent művekre odaítélte az Opus Mirabile díjakat. Az egyszerezős tanulmányok, monográfiák között Sinkó Katalin Recepció és kreativitás című kötete és Bardoly István két tanulmánya (az Adalékok a magyar műemlékvédelem történetéhez sorozatból) holtversenyben; a többszerzős művek kategóriában a Cézanne és a múlt című katalógus (Szépművészeti Múzeum, szerk. Geskó Judit); a kritikák, ismertetések, kutatási helyzetképek közül Klaniczay Gábor és Lővei Pál beszélgetése a magyar műemlékvédelemről (BUKSZ, 2012. ősz) kapta a legtöbb szavazatot. Utóbbi kategóriában az első három jelölt között volt Horányi Attila Hornyik Sándor: Idegenek a városban című könyvéről írt kritikája is, mely a Műértő 2012. áprilisi számában jelent meg.

Új webshopot indított a Kieselbach Galéria

A Kieselbach Galéria eddig is adott el műtárgyakat honlapján keresztül, októberben megnyílt webshopjuk azonban új minőséget jelent az online értékesítésben. A webgaléria már induláskor 10 ezer műtárgyat kínál és napról napra bővül. Az alkotások művésznév, műfaj, téma, stílus, az ábrázolás helyszíne, formai jellemzők és domináns színek alapján is szűrhetők. A legolcsóbb tétel 10 ezer, a legdrágább 18,5 millió forintba kerül. A galéria minden eladott műtárgyhoz hologramos, egyedi azonosítóval ellátott eredetiség-igazolást is ad. A művek vásárlás előtt kívánságra „élőben” is megtekinthetők.

Az interneten is bejárható az Iparművészeti Múzeum

A Google Art Projecthez csatlakozott négy magyar múzeum közül elsőként az Iparművészeti Múzeum bővítette online kiállítását a Street View technológia múzeumokra szabott változatával. Jelenleg a Gyűjtők és kincsek című állandó kiállítás, a Bigot-tárlat és az épület legszebb részei járhatók be a Museum View segítségével. A kiállítási tárgyakra rá is lehet közelíteni, így azok alaposan tanulmányozhatók.

Keserü Ilona életműdíja

A Magyar Festészet Napja alkalmából Keserü Ilona kapta az idei életműdíjat a szegedi Reök-palotában november 3-án záró Doyenek és fiatalok című kiállításon. A fiatal alkotók számára létrehozott – a 21 éves korában elhunyt erdélyi festőművészről, Maticska Jenőről elnevezett – elismerést Király Gábor vehette át. A díjazott 1979-ben született Kecskeméten, és az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskolán szerzett rajz-vizuális kommunikáció szakos, illetve a pécsi művészeti karon vizuális nevelőtanár diplomát.

Kuratori pályázat

Megjelent a 14. Velencei Építészeti Biennále magyar pavilonjában rendezendő kiállítás kuratori megbízatására kiírt pályázat. A beadási határidő december 8., a pályázatokat kizárólag postai úton lehet benyújtani, Gulyás Gábor nemzeti biztosnak címezve. A 2014. június 7. és november 23. között sorra kerülő 14. Velencei Építészeti Biennále főkurátora Rem Koolhaas, aki Fundamentals címmel az elmúlt 100 év építészettörténetét helyezte a rendezvény középpontjába (www.velenceibiennale.com).

Tolvaly Ernő alkotásait keresi a Ludwig Múzeum

A Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum egy 2014-ben megrendezendő kiállítás céljára keresi Tolvaly Ernő festőművész alkotásait. Az intézmény kéri a gyűjtőket és tulajdonosokat, hogy amennyiben birtokukban van Tolvaly-kép, jelentkezzenek a kiállítás rendezőjénél, Üveges Krisztinánál ([06 1 555 34 36 vagy ueges.krisztina@ludwigmuseum.hu](mailto:0615553436.vagy.ueges.krisztina@ludwigmuseum.hu)).

Konferencia

November 22–24. között kerül sor Budapesten A művészettörténet útjai 2. című konferenciára. Színhely: 22-én 15 órától a FUGA (Petőfi S. u. 5.), 23–24-én 10 órától estig a PPKE (Mikszáth tér 1.). Szekciók: képpolitikák a középkorban, anyagi kultúra és vizuális kultúra a hazai kutatásban, ornamentika, művészettörténeti archívumok, múzeumi informatika, hatvanas évek, színház és vizuális művészetek. Kerekasztal és vita a szakmai érdekvédelem lehetőségeiről. Részletes információk az artportalon és a Facebookon („A művészettörténet útjai 2” című esemény).

Megszeretni szenvedély,
gyűjteni érdemes

Nemzetközileg elismert kiválóságaink és ambíciózus fiatal művészeink kisméretű festményei, grafikái és egyedi stúdió üvegek széles választékban kaphatók:

Kiskép Galéria a Budai Várban

A művészekről olvasható: www.mutermek.com

A galéria kiállításai követhetők Facebookon: Kiskép Galéria
Cím: 1014 Budapest, Országház utca 15.

Nyitva naponta: 10-18 óráig

Telefon: 201.4935

E-mail: kiskepgaleria@gmail.com

Az őszi Design Hét legnagyobb attrakciója az Iparművészeti Múzeumban bemutatott olasz designtörténeti kiállítás: Maestri. Az olasz design mesterei címmel a milánói Triennale Design Museum állandó anyagából láthatunk válogatást, 21 ikonikus tervező életművének egy-egy szeletét. Olyan figurákat vonultat fel az anyag, akik döntően befolyásolták mindazt, amit ma vizuális környezetnek nevezünk.

A kortárs designnal kapcsolatban könnyebb kérdéseket feltenni, mint állításokat megfogalmazni. Ez nem rossz pozíció, hiszen egyértelműen mutatja, milyen dinamikus mozgásban lévő területről van szó. Csakhogy a korábbi fogalmak mentén nehéz értelmezni. Sajátos Gesamtkunstról beszélünk: a design művészet és tudomány, technika és gondolkodásmód, tárgy és tér egyszerre. Személyes környezetünk logikája irányítja, és fordítva; a kortárs design döntően meghatározza a környezethez való viszonyunkat.

Az Iparművészeti Múzeum nem titkolt célja ezzel a bemutatóval, hogy a közgondolkodást fokozatosan hozzászoktassa, finoman odavezesse az intézményen belül hamarosan létrehozandó, első magyarországi designmúzeum jelenítéséhez és jelentőségéhez. Hosszadalmas folyamat lesz leszámolni azzal a nálunk még mindig makacsul kitartó véleménnyel, miszerint a design a luxuskategóriájú, különlegesen megformált tárgyak világa, aminek több köze van a lakberendezéshez, mint a művészethez. Holott a világ régen túllépett ezen, és a tömeggyártástól a közösségi

Iparművészeti Múzeum, Budapest

Személyes viszonyok

Mario Bellini: Fotel a Le Bambole sorozatból, B&B Italia, 1972, egykorú hirdetés

kertészkedésig egyre gyakrabban fordul a designhoz mint lehetséges megoldásokat kínáló területhez. Fordítva is így van: a design ma éppúgy jelen van a nanotechnológiában, mint az ökológiában vagy a közlekedésben. A folyamat kulcsa a kifejezés végtelen szabadságában rejlik, forma és funkció izgalmas kölcsönhatásában, az innovációban és a jövő irányainak kitapintásában.

Ezt jeleníti meg a milánói vendégtárlat is. Legendás tervezőket sorol végig a XX. század közepétől egészen máig, akik nem is a maguk korának, hanem a jövőnek tervez-

tek. Egyformán mutatja be őket, egy rövid összefoglalóval a pályaképről, egy-egy karakteres szlogenrel jelezve gondolkodásmódjuk lényegét, néhány kézi rajzzal, óriásira nagyított portréval, videointerjúval – és mindössze öt-öt tárggyal. A 21 tervező mindegyikétől ennyit látunk. Nem sok. De az a kis színpad, amely egy-egy tervező öt tárgyát vonultatja fel, tökéletesen hozza a barokk világszínpad ideáját: egy-egy kis univerzumot hord magában. A század közepén alkotó Gio Pontinál a székek, lámpák megformálásában feltűnik a könnyed-

ség, az anyagtól való elszakadás; Ettore Sottsass, a világhírű Memphis-csoport alapítója a beatnemzedék ethosát viszi a posztmodern tárgyalakításba, Anna Castelli Ferrieri a műanyag esztétikáját újítja meg logikus és játékos eszközökkel, finoman összezsúfolva az úrkorszakot a jelennel. Angelo Mangiarottinak a modulrendszerű tárgyfeldolgozást köszönhetjük, Aldo Rossitól a tárgyak, jelenségek felnaggyítását, a léptékváltás izgalmát tanultuk el, Alberto Meda a minimalizmus alapjait rakta le a láthatatlan technológia szépségeszményével együtt, a ma legnagyobb sztárja, Michele De Lucchi pedig újraértelmezi a tárgyakat. Ellendesign és ökonómia, luxuspompa és minimalizmus fogalmazódik meg egy karosszékekben, egy 1960-as években készült telefonban, a végtelenül letisztult vonalvezetésű kávéfőzőkben és hordozható lemezjátszóknak, az Olivetti cég számára tervezett írógépekben.

Csupa olyan gondolat, ideál és szellemi út, amit ma már a mindennapok is, a művészetek is befogadtak, és amit itt és most csupán egy-egy tárgy képvisel, egy forma, egy anyag találkozása egy funkcióval. Közöttük számos régi ismerős; s ha eredetiben Magyarországra eddig nem is jutottak el, egy részük a tömeggyártásba kerülve, mások a design történetének fontos feje-

Franco Albini: Margherita
Vittorio Bonacina & Co., 1950

zeteiként vonultak be a tudatunkba. Megértésük és a bennük rejlő innováció nem igényel háttértudást: ezek a tárgyak olyan egyértelműen hordozzák tervezőjük gondolatát, olyan természetesen találják meg helyüket a világban, mintha alkotójuk csupán láthatatlan jelenlétüket tenné végre láthatóvá. Szinte intim hatást adnak hozzájuk a fekete háttérben világító fehér vázlatrajzok, a videobejátszások, amelyeken a legtöbb tervezőt saját bútoraiba ültették – ugyanazt a tárgyat látjuk a kis színpadon is –, és amelyeken megkapó közvetlenséggel beszélnek arról, mit jelent számukra egy tárgy, egy feladat, egy anyag. Ez a kettős személyesség, a tárgyak erős identitása és tervezőik viszonyulása együtt mindennél beszédesebben tárja fel a design valódi természetét. *(Megtekinthető november 24-ig.)*

GÖTZ ESZTER

„A művészet lopás.”

Pablo Picasso

Goldberger Textilipari Gyűjtemény, Budapest

„Erényes munkával”

A történet mesébe illő – mondhatnánk a Goldberger Textilipari Gyűjtemény megnyitása kapcsán. Az új óbudai múzeum azonban mind szakmai (történeti, muzeológusi, tervezői), mind pedig az érték fogalmát a helyén kezelő helyi politika részéről olyan színvonalú teljesítmény, amely nem mitizálást, hanem tárgyilagos figyelmet érdemel. Tulajdonképpen így vagyunk magával a Goldberger-történettel is; a kiállítás különös érdeme, hogy nem a mitizáló dicsőítésre teszi a hangsúlyt, hanem az érzékeny és pontos bemutatásra.

Az események ott kezdődnek, hogy a korábbi Textilmúzeumot fenntartó alapítvány Óbuda vezetését kereste meg, hogy átvenné-e a kerület a gyűjteményt. Bús Balázs polgármester és az önkormányzat 2011-ben erre igent mondott. Azzal együtt akarták ezt a múzeumot,

szeti megformálásával és arculatával az egyetemi korosztályt célozta meg, és jól döntött. A belsőépítészeti munkákat Pásztor Ádám, a MOME DLA-doktorandusza nyerte el. Koncepciójának köszönhetően az épületbe lépő látogató igencsak meglepődik: a több mint 200 éves homlokzat mögött egy ízig-vérig kortárs szemléletű, az alkotóelemeket finoman összehangoló belső született. Pásztor a belső terek kialakításával, a kitűnő ízlésről árulkodó színvilággal és az anyaghasználattal a modern gyáregépületek letisztult formavilágára reflektált. Főlegesen díszítés vagy kulisszajelgű elem nem zavarja meg a térkialakítást. Ugyanez az elegancia jellemzi a recepciós pult, a büfé, a mellékhelyiségek kialakítását is. Díszítőelemként visszaköszönnek a textilmintára emlékeztető logó élénk színű csíkjai, például az öl-

jelenségekkel együtt értelmező dinamikus modernizáció végét is jelentette Magyarországon.

A Goldberger nem utolsósorban a munkások közösségének, a „golisok” nagy családjának a története. A gyár totális széthullásáról és a rendszerváltozás éveinek értékvesztéséről Domonkos János 1999-es dokumentumfilmje ad megrendítő képet.

A Goldberger Textilipari Gyűjtemény az Óbudai Múzeumhoz tartozik, marketingje, PR-ja és programjai megengedik, sőt a sikeres működés érdekében meg is követelik, hogy saját identitást alakítson ki. Az Óbudai Múzeum vezetése részéről okos döntés volt, hogy ez a markáns gyűjtemény saját brandet építsen.

A múzeum programkínálatának egy része a Goldberger család és gyár, és ezen keresztül a magyar

A kétfestés folyamatát bemutató terem

Textilipar a szocializmus időszakában

hogy a régi Goldberger-gyár épületének felújításával és egy igényes kiállítás megrendezésének komoly költségeivel is számolniuk kellett.

Népassy Noémi, az Óbudai Múzeum igazgatója szintén látott fantáziát a gyártörténeti anyag újszerű bemutatásában. Mivel a két világháború közötti világcéggé fejlődött Goldberger-gyár a városrész történetének is meghatározó szereplője volt, a magyar textilgyártás fejlődését helytörténeti aspektusból ugyancsak vizsgáló tárlat gondolata jól illeszkedett az Óbudai Múzeum profiljába. Önkormányzat és múzeum tehát közösen vágott bele az új intézmény létrehozásába. A gyár történetét bemutató kiállítást az Emberi Erőforrások Minisztériuma Alfa-programjától 2012-ben elnyert 60 millió forintból finanszírozták, az azt befogadó Lajos utcai épület felújítását pedig az óbudai önkormányzat támogatta 52 millió forinttal.

Az épület története több szempontból is figyelemre méltó: ebből az óbudai házból nőtt ki ugyanis a „Goldberger-birodalom”. 1779-ben vásárolta meg a család, ez volt az első magyarországi otthonuk, és itt hozták létre a gyároriást megalapozó kékfestő-manufaktúrát is 1784-ben. Ebben a házban látogatta meg Goldberger Sámuel fiait 1857-ben Ferenc József császár, aki a magyar textilipar felvirágoztatásáért tíz évvel később „budai” előnévvel nemesítgette adományozott a család összes tagjának és törvényes örököseiknek.

Az Óbudai Múzeum az épület felújításánál és belső kiképzésénél az egészen fiatal generáció felé nyitott. Az új intézmény belsőépíté-

tőzőszekrényeken, a világítótestek vezetékein; egyfajta játékosságot csempésznek a fogadótérbe a falakon és a padlón végigfutó, kékfestő-dúcokról átemelt, jellegzetes virágmintás motívumok.

Az új múzeum fő látványossága mégis A Goldberger... címmel megrendezett állandó bemutató, amely műfaját tekintve ipartörténeti kiállítás. Népassy Noémi kurátor már a címmel kilép a műfaj kereteiből, utalva arra a komplex jelenségegyüttesre, amelyet a Goldberger név mint fogalom takar. A tárlat elsősorban arra vállalkozik, hogy a szabatos gyár- és technikatörténeti bemutató mellett rávilágítson e fogalom értelmezésének gazdag lehetőségeire. Bár a koncepcióból látszik, hogy a kurátor gondolkodása biztos értékítéleten alapszik, ő maga nem ítélt, nem súlyoz: meghagyja ezt a látogatónak, akit ezzel intellektuális kihívás elé állít. Ez munkájának egyik legnagyobb erénye.

Mi tehát ez a fogalom – „A Goldberger” –, amit a kiállítás középpontba állít? Egyfelől a modernség metaforája, amely felveti a modernséghez való viszony társadalmi és gazdasági szintű kérdéseit, de felvillantja a modernizáció híveinek és a modernségellenes politikai erőknek a történetét is. A család és a gyár sorsán keresztül azt is érzékelteti, hogy a fogalom hogyan változott meg az 1940-es években és értelmeződött át később, a szocializmus éveiben. Goldberger Leó deportálása és halála – aminek a kiállítás külön emlékszoobát állít – bizonyos tekintetben a magyar gazdaságot a kortárs nemzetközi

textilgyártás történetére fókuszál. Ide sorolható a gyerekek számára készült vezető füzet, amely a kiállítást árnyaltan, több szemszögből láttatja. Feladataiban egyszer a gyárigazgató, máskor az elégedetlen munkás szempontjainak átgondolására biztatja a diákokat. A Goldberger...-hez kapcsolódó múzeumpedagógiai foglalkozások minden iskolás korosztálynak kínálnak ismereteket. A diákok elmélyülhetnek Óbuda történetében, a céhek és manufaktúrák működésének vagy az iparfejlődés környezeti hatásainak vizsgálatában. A gimnazista korúak a II. világháborúról és a holokauszt magyarországi történetéről kapnak kiegészítő információkat, de a gyár 200 éves történetén keresztül a vállalkozások létrehozásának és működtetésének módjáról vagy vállalkozás és piac kapcsolatáról is többet megtudhatnak. A programok másik csoportja kifejezetten a textillel, a divattal foglalkozik.

Az Árpád híd budai hídfője körül egymástól sétatávolságra elhelyezkedő, állami és önkormányzati fenntartású kulturális helyszínek profilja nagyon különböző (BTM – Budapest Galéria, Kassák Múzeum, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, Óbudai Múzeum, Óbudai Társaskör Galéria, Vasarely Múzeum, és legújabban a Goldberger Textilipari Gyűjtemény). A helyi értékekre is építő, azokból szervesen kinövő múzeumok és kiállítóhelyek differenciált programkínálata azonban széles közönséget tud megszólítani. (www.textilmuzeum.hu)

SASVÁRI EDIT–SZŐKE KATALIN

Alföldi Galéria, Hódmezővásárhely

Hagyomány és nyitás

„A vásárhelyi iskola kialakulásában szorosan kötődött egy meghatározott tájhoz és az ott élő emberek etnikai és etikai specifikumaihoz. A Tiszazug légköri játéka, a jellegzetes lila pára, a mindig tisztára meszelt házak éles kontúrja és körülhatárolt síkja azt bizonyítják, hogy itt már a tájban volt valami stílusképző erő, amely alkalmas volt arra, hogy a Munkácsy-tradíció

Papageorgiu Andrea: Téli ragyogás, 2013
olaj, vászon, 160x200 cm

modernebb változatban újjá-szülessék” – írta Németh Lajos 2001-ben megjelent tanulmányában. Felhívta a figyelmet arra is, hogy nem eldöntött tény, vajon topográfiai vagy eszmei fogalomként gondolkunk-e a vásárhelyi művészetre, tekintettel arra, hogy az ott élő és alkotó művészek körén túl nem zárhatók ki azok a mesterek sem, akik csak időszakosan tartózkodnak ott, sőt azok sem, akik rendszeresen beadják műveiket a Vásárhelyi Őszi Tárlatra.

Sorai ma is helytálló, és időközben e két, egymástól el nem választható rész egységgé formálódott: az idetelepültek döntően befolyásolják a vásárhelyi művészet képét. Az Őszi Tárlatok sorában idén már a 60. seregszemlét szervezték meg. Ez országosan is a legnagyobb múlttal rendelkező kiállítási fórum, 1954 óta pedig egyúttal a Dél-Alföld legrangosabb képzőművészeti eseménye. A tárlaton kiosztott 21 díj az országos átlaghoz képest igen magas összegűek. A Tornyai-plakettet (a fődíjat) Czene Márta kapta.

Ennek megfelelően 768 mű érkezett a felhívásra, ezek közül végül 194 művész 262 alkotása került a termekbe. A festmények aránya a legnagyobb, de grafikák és szobrok is érkeztek szép számmal, sőt a klasszikus hagyományokat hirdető tárlat az intermedialis műfajok felé is nyitni látszik – egyfelől nem is tehetne mást, másfelől ennek révén figurális elkötelezettségét is megújíthatja. Hasonló jelenség a konceptuális művészet megjelenése – még ha azt a rendezők nem is kívánják a tárlat meghatározó jellemzőjévé emelni.

Az Őszi Tárlatot – mindezek ellenére – a vásárhelyi hagyományokat folytató figuratív, realista ábrázoló művészet jellemzi. Csupán egyetlen irányzat, a naturalizmus marad ki a szakmai értékelésekből, pedig szintén megvolna itt a létjogosultsága. A jelzők azonban elbizonytalaníthatják a nézőt a tekintetben, hogy e XIX. században létrejött (és a XX. században átértelmezett) terminusok jelentéstartalma egyezik-e még az eredetivel, vagy érdemes lenne újradefiniálni az átörökölt fogalmakat.

A kiállításra bejutott művek körében feltűnik, hogy a szobrászat háttérbe szorult; az alkotások a rendezésben is keresik a helyüket, de még feltűnőbb, hogy autonóm, progresszív pasztikaként csak ritkán értelmezhetők. Mintha maga a műfaj beleragadt volna a minden irányban elterülő sík vidék sarába... Vannak kivételek, így Kotormán Norbert Odaliszkja, Ingres Louvre-ban őrzött festményének pasztikai átírata. A fa anyagszerűségének láttatása és az egyszerűsítés rávilágít a kompozíció szépségére, a formák tökéletességére.

Kondor Attila: A teremtetlen tükröződése II., 2013
olaj, vászon, 100x140 cm

Más a helyzet a festészet esetében. Vásárhelyen ez a vezető műfaj, így a művek tematikája, mondanivalója, jelentéstartalma is szerteágazóbb, árnyaltabb. Bodor Zoltán és Garamvölgyi Béla klasszikus portréi a realista előadást a lélekállapot megjelenítésével ötvözik. Meglepetés a fiatal Szabó Menyhért organikus reliefje (Tájkép II.), amely a tematikus hagyományokat őrző, ám műfaji határokat feszegető példaként említhető. A tájábrázolás más, a képbe narratív elemeket is rejtő aspektusát kínálja Marosi Kata Kánikula – Mindenki a vízben című neo-pop festménye. A posztimpresszionizmushoz kapcsolható Papageorgiu Andrea nagyméretű vászna, a Téli ragyogás, mely a színek és formák felfokozott, expresszív erejével hat a nézőre. Bondor Csilla talált deszkákból épített kompozíciói jelentéstartalmát videovetítéssel egészíti ki, míg Szemadám György használt, régi kapafejeket alakít ikonszerű portrékká. (*Megtekinthető december 8-ig.*)

SZENTANDRÁSI-SÓS ZSUZSANNA

Magyar Zsidó Múzeum és Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Akinek Chagall kezét csókolt...

(folytatás az 1. oldalról)

Ámost még nem állították ki ilyen elegánsan, pompásan, a kortárs instalációs trendet követő módon, s feltehetőleg ilyen drágán sem.

A nemzetközi trendeknek megfelelő, látványos installáció azonban korszerűtlen, mítoszépítő koncepcióval társul, és misztikus szöveggel egészül ki, amely Ámos és Chagall túlvilági találkozásáról szól, s célja meghozni Ámosnak a nemzetközi elismerést. A koncepció lényegében az, hogy egy nagy művészhez hozzárendelik az itthon és külföldön sem „eléggé” ismert és elismert hazai művészt, amitől itthon is és külföldön is felismerik majd, hogy Ámos is volt olyan „jó”, mint Chagall. Aki a szakmában dolgozik, tudja, hogy ez a folyamat más-ként, más úton halad. Valójában attól, hogy Magyarországon Chagall-lal együtt mutatják be, Ámos még nem kerül be a nemzetközi vérkeringésbe, az itthoni elfogadtatás pedig önkolonizáló attitűdre épül.

Ámos Imre: A festő, 1939
olaj, vászon, 102x81 cm, MNG

A két művész, Ámos és Chagall egymás mellé helyezésének alapja, hogy 1937-ben rövid párizsi útjuk során Anna Margit és Ámos Imre valóban találkozott Chagall-lal. A találkozás utólag, a közönség és Anna Margit emlékeiben egyaránt túlértékelődött. Az 1968 után készült interjúkban sokszor kérték Anna Margitot, mesélje el ezt az élményt, s ő maga is mitizálta „Chagall kézcsókját”: a múzsa csókjának nevezte, amitől fogva művésznek tudta magát. A személyes találkozás élménye színezte, felerősítette ezt a kapcsolódást. A lényeg azonban másutt rejlik. Chagall volt az a művész, aki annak ellenére, hogy erős zsidó identitását megőrizte, s hogy munkái elválaszthatatlanok a zsidó kultúrától, befogadtatott a modern művészet egyetemes értékei közé. Chagall tehát az a modell, akinek helyzetére Ámos és Anna Margit egyaránt vágyott, hiszen nem kellett feladnia zsidó identitását, ugyanakkor mégsem kockáztatta sem azt, hogy partikuláris művész maradjon, sem pedig a modern művészet élvonalába való befogadtatását.

Valójában mi baj lehet azzal, ha két kiváló művész szép képeit nézzük egy elegánsan installált kiállítótérben? Hisz a közönséget vonzza, látogatottságot hoz. A baj az, hogy a művészettörténész, szakmai munka hiányzik mögüle. A katalógusban Kőbányai János ihletett szövege hangsúlyozza,

Marc Chagall: A tánc, 1950-1952
olaj, vászon, 238x176 cm, Centre Pompidou, Paris

hogy Ámos kapcsán a művészettörténeti jelentőség másodrendű: a zsidóság apokaliptikus szenvedéséről van szó. Kőbányai mellé kíváncskozna egy komoly, tudományos kutatásokon alapuló tanulmány, annál is inkább, mert a katalógus és az installáció ezt ígéri: tökéletesen követi azokat a formákat, amelyek mögött ez a munka általában ott van. A falszövegek ugyancsak követnék azt a trendet, hogy a látogatót nem hagyják magára, segítséget akarnak nyújtani a megértéshez, a legjobb értelemben ismeretterjesztők akarnak lenni. Sajnos azonban a rosszszul fogalmazott, olykor a szándékolatlan humor határát súroló szövegek

semmilyen módon nem felelnek meg annak a mintának, amely közérthető módon tud lényeges információkat, ismereteket és érthető interpretációkat nyújtani a nézőnek. A látogató csupán a misztikus ködöt érzi a „művészet evangéliumában”, az „apokalipszis zónájában” járva. Egy helyütt kimonodtan bántó az, ami feltehetőleg pusztán a nem kellően átgondolt megfogalmazásból fakad: eszerint Ámos a „munkaszolgálat borzalmain keresztül” „sorsát a lehető legtökéletesebben aknáztá ki művészileg”.

Minden relatív: Anna Margitot Ámossal, Ámos Imrét Chagall-lal pozicionálják. Vajon Anna Margitnak miért nem a Nemzeti Galériában rendeznek életmű-kiállítást születésének 100. évfordulóján? A kánonképzés feladatának tartja Ámos beemelését, Anna Margitét viszont nem? (Magyar Zsidó Múzeum, december 7-ig; Magyar Nemzeti Galéria, 2014. január 5-ig.)

TURAI HEDVIG

Reflexiók Kertész László Ugyanabba a folyóba című írásához

A szakma és az intézményi autonómia

Kertész László úgy véli, a képzőművészeti szakma jelenleg – a manipulált kultúrharc korában – azért van rossz helyzetben, mert korábban nem szervezte meg önmagát. Ezért mindenekelőtt a baloldalinak és/vagy liberálisnak nevezett politikai erőkkal összefűződő kultúrharcosok felelősek, mivel „ugyanolyan intoleranciával viseltettek korábban és viseltetnek ma is a más értékrendet vallók iránt, mint a jelenlegi kultúrpolitika véleményvezérei”. Kertész szerint a rendszerváltás utáni húsz évben a kultúrpolitika éppolyan demokráciahiányos volt, mint ma. A jövőbeli kiutat a szakmai autonómia kiépítése jelentheti, amely csak „a szcéna szereplőinek lehető legteljesebb részvételével elfogadott szakmai minimumok konszenzusán alapulhat”, ennek lehetőségét azonban a mostani „átpolitizált tiltakozás” ellehetetlenítheti. Az új szerveződés „nem irányulhat a jelenlegi kultúrpolitika és/vagy az MMA ellen, kizárólag a mindenkori végrehajtó hatalom és államigazgatás politikai beavatkozásainak a visszaszorítását, a szakmaiság előtérbe helyezését tűzheti a zászlajára”. Az intézményrendszer újragondolása a szektor helyzetfelmérését, érdeképviseletének megteremtését, független szakmai diskurzusok elindítását és alternatív tervek megalkotását foglalhatná magába.

Maradékaltalanul egyetértek Kertész László javasolt eszközeivel. Egyáltalán nem értek egyet a hozzájuk

jogait, de minderre nem lehet megalkotni egy közös vizuális művészeti törvényt.

Kertész gondolatmenetének másik alapját a „szakma” szereplőinek politikai szempontú felosztása képezi: az egyik oldalon a „ballibnek” nevezettek, a másikon a jobboldaliak, középen esetleg a semlegesek. Ilyen felosztás a szakmák bármely szegmensében értelmetlen, sőt kontraproduktív, mivel a pártpolitikai elkötelezettség nem szakmai tényező – a címkézés a képzőművészet területén éppolyan irreleváns, mint a zenetudósok vagy a színészek (az abszurditás érzékeltetésére esetleg: a német zenetudósok vagy a holland színészek) között. A magyarországi kultúrpolitika elmúlt 23 évében ideológiai igazodás helyett leginkább csak a hatalmi dörgölözés volt jelentős, a Nádas Péter által már évekkal ezelőtt felvázolt törzsi, nemzeti rendszer elburjánzása keretében.

A harmadik tézis szerint a kultúrpolitika (ezen belül a képzőművészet) területén nincs lényegi különbség a 2010 előtti és utáni helyzet között. A különbség azonban nagyon is létezik, és évtizedekben mérhető. A rendszerváltás után a (kortárs) művészeti intézményrendszer sok szempontból átalakult, de visszatérve egyre világosabbá válik, hogy alapvonásaiban mindig is túlságosan emlékeztetett a nyolcvanas évek felpuhult szisztémájára. A magyar kultúrpolitika tulajdonképpen húsz

a magyar művészetet – ma már ismét nem tűnik annyira megismételhetetlennek Pogány Ö. Gábor akkori szerepe, körvonalazódik az új Kulturális Kapcsolatok Intézete. A retrográd rendszer sarokpontját az állami feladatokat átvéő és azokat azonnal kiüresítő MMA alkotja, amellyel ilyen formában bármiféle közös szakmai minimum megtalálása illúzió lenne.

Ahhoz, hogy ebből az évtizedeket visszaugró regresszióból valamiféle kiút mutakozzon, elsősorban nem a szakma, hanem az állam kultúrpolitikai szerepének újragondolására lenne szükség: az időutazás a múltba csak úgy állítható meg, ha az állam közvetlen befolyása a művészeti intézményrendszerben leépül. Ha az állam majd nem eltart és adományoz, hanem lehetőségeket biztosít. Ha majd megbízik az önkormányzatokban és az általa (demokratikusan és szakmai alapon) kinevezettekben. Ebben a viszonyrendszerben fel sem merülhet majd az állam vs. szakma problémája; a szakmai autonómiák kiharcolása helyett a szakemberek az intézményi autonómiák megteremtésére koncentrálhatnak.

Ez lenne az az ideálterv, amelynek kialakítása érdekében mindenképpen el kéne indítani a Kertész László által is javasolt helyzetfelmérést, megkezdeni a diskurzusokat, újragondolni az érdekérvényesítés eszközeit, alternatív tervek készíteni. Abból kellene kiindulni, hogy nincs olyan masterplan, amely a vi-

Gyenis Tibor akciója a Múcsarnok előtt
Kívül tágas projekt, 2013

Kaszás Tamás munkája a Múcsarnok kerítésén
Kívül tágas projekt, 2013

vezető érveléssel, sőt már annak kiindulópontjával sem. Véleményem szerint ugyanis nem beszélhetünk szakmáról, de még a szcéna vagy a szektor kifejezés is csak erős megszorításokkal alkalmazható. A vizuális művészetek területén nem létezhet egységes szakma, egyrészt mert nincs egyértelmű határa, másrészt mert nincs közös érdeke. Szakmák vannak, egymást átmetsző és átható érdek- és értékrendszerekkel, s közöttük legfeljebb a legbanálisabb közös minimumot lehetne meghatározni. Másként gondolodik egy nemzeti művész-tömegszervezet, mint a nemzetközi irányítással rendelkező művészettörténészek maroknyi csoportja. Más akarnak a fiatal fotográfusok, mint a nyugdíjas iparművészek, és a magángyűjtők érdekei sem feltétlenül azonosak a múzeumigazgatókéival. Ráadásul nincs olyan ügy, amely – hasonlóan a film- vagy az előadó-művészeti törvényhez – kerekasztalhoz kényszerítené az esetlegesen érdekelt feleket. A mai Magyarországon állami szabályozással kellene inspirálni a magángyűjtőket, törvénnyel kellene visszaadni a múzeumigazgatók

éven keresztül próbálta fenntartani a késő Kádár-kor status quójának elemeit; e törekvésnek volt köszönhető többek között Bereczky Lóránd és Néray Katalin hosszú igazgatósága, vagy az MNG Jelenkori Gyűjtemény állandó tárlatba emelésének késlekedése. Ebben az időszakban legfeljebb nagyjából 2005-től jellemző egyfajta modernizációs törekvés – ennek jegyében válnak intenzívebbé a Múcsarnok és a Ludwig Múzeum nemzetközi kapcsolatai, alakul ki intézményi autonómiájuk. Ha a 2010 előtti időszakot a nyolcvanas évek továbbélése jellemezte, akkor az elmúlt három évben viszont egyre inkább a hatvanas évek világa köszön vissza. Az MMA és a MAOE pozícióinak minden más háttérbe szorító kiépülése, a múzeumi rendszer erőszakos átalakítása, a szalonkiállítások gondolata, a nemzetközi kulturális kapcsolatok transzformálása paradox módon mind az állami szerepvállalás hatvanas évekbeli modelljét idézték fel. Ebben a rendszerben az állam ismét a művészek eltartója lesz. Az állam kiállítási lehetőségeket ad, biztosítja a zsűrizés egységes elveit, s akár külföldre is eljuttathatja

zualis művészetek valamennyi szektorát átfogóan szabályozni tudná, viszont vannak a közbeszédnek olyan lehetőségei, amelyeket a szakmák képviselői az elmúlt évtizedekben korántsem használtak ki. Az érdekérvényesítés elsődleges problémája ugyanis nem az, hogy egyesek ki-sajátították maguknak a megszólalást (vagy hogy a negyvenen felüli véleményvezérek erkölcsi hitelüket veszítették), hanem hogy a szakmák képviselőinek túlnyomó része hallgat, s ebben a vákuumban pusztán hatalmi játékosok adhatják ki magukat egy-egy szcéna képviselőinek.

A jelenlegi helyzetben, amikor az állam a kultúra gyakorlatilag minden területén lemondott az érdekegyeztetésről, a továbblépés lehetőségét egy alternatív intézményrendszerről szóló nyilvános diskurzus nyújthatja. Egy sokoldalú, toleráns beszélgetésben kristályosodhatnak ki azután azok az értékek és érdekek, amelyekből egy modern és európai kultúrpolitika is meríthet. (Kertész László írását szeptemberi, Nemes Csaba hozzászólását októberi számunkban közzétük – a szerk.)

MÉLYI JÓZSEF

Múcsarnok, Budapest

Dívák között meztelen

A spanyol származású, Berlinben élő, 1977-es születésű Eli Cortinas mélycsarnokbeli kiállítása nem véletlenül kapta a Félmeztelenül címet, hiszen az alkotó Buñuel-, Cassavetes-, Hitchcock-, Truffaut-filmrészleteket adaptáló munkái jelentős mértékben önéletrajzi ihletésűek, a lelki sztriptíz látványos kellékei.

A képzőművész egyfajta tükör-helyzetben vizsgálja a nemi és a társadalmi szerepeket, viszonyokat, klisészerűen, mégis egyéni

Eli Cortinas: Vallomások elhúzott függöny előtt, videó, 2011

nézőpontból mutatja be a nőként létezés pszichológiai tényezőit, szépségeit, nehézségeit. Videói konstrukciók: nem a valóságot ábrázolják, csak felhasználják annak elemeit; mozaikdarabkákból, idézetekből, lehetséges élethelyzeteket ábrázoló talált felvételekből összeállított történetek, fikatív párbeszéddek és események valósághű leképezései, illuzionisztikus, megszipített terei. Az újrahasznosítás elvén alapuló munkák a valóság és a képzelet intenzív kölcsönhatásának, komplex megjelenítési formájának köszönhetően válnak

mitikus zónákká, álmatag víziókká, drámai erejű személyes vallomásokká. Cortinas videói így nem csupán az 1960–1970-es években készült mozifilmek vizuális világának hordozóiként értelmezhetők, hanem vallomások, az identitáskeresés eszközei is, az absztrakt tér, a filmes formulák pedig a női karakter reprezentálói egyben.

A fiatal alkotó három teremben teszi vizsgálat tárgyává a létezés különböző aspektusait. Az első helyiségben az érdeklődők három részletet láthatnak A burzsoázia diszkrét bája (1972) című szürreális filmből (Hűtlenség, 2012). A jelenetekben Buñuel hat főszereplője egy szántóföldet átszelő aszfaltúton gyalogol. A gyaloglás visszatérő motívuma, a céltalan-nak tűnő menetelés az álom és a valóság közötti átmenet megjelenítője is lehet, vagy a végtelenbe nyúló, az ismerős ismeretlen felé vezető monoton haladás/stagnálás szimbóluma. Ezt állítja párba Truffaut A Mississippi szírére (1969) című filmjének lelassított befejezésével (Vége, 2010), melyben apró rezzenésekből álló mozgatlansorozattal egy férfi és egy nő távolodik a néző felől, és az egész jelenetre kihúzott Fin (Vége) felirat látható.

A második teremben található Vallomások elhúzott függöny előtt (2011) a nézőknek háttal álló, szőke nőalakokat mutat be. A film-

sztárok magányos díszletekként, az elvágyódás jelképeiként mutatkoznak gazdagon berendezett lakásaikban – ha tetszik, kalitkáikban – hálóköntösben, dekoratív tárgyaik között. A jeleneteket legördülő függőymotívumok választják el egymástól, ám a drapériákon, a színjáték valóságosságára figyelmeztetve, időről időre megjelenik a felirat: „nem élhetsz örökké.”

A harmadik teremben egy Hitchcock-parafrazis, az Anya telefonhívásra (2008) kapott helyet. A kétcsatornás videó Cassavetes három filmjéből építkezik. Az Egy ház alatt álló nő (1974), a Premier (1977) és a Gloria (1980) – leegyszerűsítve a kérdést – a kétségbeesett valóságba-kapaszkodás, a szeretet és a szeretetlenség egyénre nehezedő súlyának ábrázolását, a belső vívódást tűzte ki céljául. Cortinas a videójában szereplő nőalak játéknak, Gena Rowlands alakjának azaz kölcsönzött személyes jelleget, hogy a mozifilmekből kiválasztott jelenetek közé beékelte édesanyjával folytatott, anya és lánya kapcsolatát jellemző, négy éven keresztül rögzített telefonbeszélgetéseinek részleteit.

A világszerte ismert Cortinas a kisajátítás művészetének segítségével komoly tartalmakat közvitt, ami sohasem egyszerű. Nem véletlenül lett híres talált filmjeivel, mert miközben álomszerű atmoszférát teremt, egyedi színt hoz a női létezés ábrázolásában, a témának újfajta megközelítését, értelmezését adja. *(Megtekinthető november 17-ig.)*

DEBRECENI BOGLÁRKA

Klebsberg Kultúrkúria és Balassi Intézet, Budapest

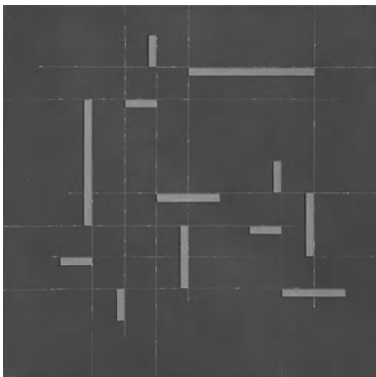
Geometriában bujdosó

Matzon Ákos két kiállítása egy lánc két, egymást kiegészítő darabja; egy meditatív, a geometriát, a konstruktív-konkrét módszert alkalmazó alkotó gondolatfolyamának két stációja.

Annak ellenére, hogy gyakran állít ki, szerepel csoportos kiállításokon és ismert képviselője a kortárs geometrikus-absztrakt művészetnek – Matzon rejtőzködő alkat. Saját formarendjébe bezárva él, onnan kukucskál ki a világ jelenségeire és reflektál azokra: „A geometriai és a logikai hely abban megegyeznek egymással, hogy mindkettő valamely létezés lehetősége” – írja Wittgenstein.

A Balassi Intézetben a tükrök, a papírhulladékok, a könyvek relief-sorozatait foglalja össze, míg a Klebsberg galériájában az arc és/vagy vitorla sorozat darabjait mutatja be, zömmel grafikákat.

Ez utóbbi sorozat lapjai a Matzonban fel-felbukkanó játékoság, ironia izgalmas példái. A Balaton – vagy általánosságban a víztükrök – geometriája, a rajta sikló hajók ívben feszülő vitorlái, az ember és a tó arcképei jelennek meg e munkákon, mögöttük transzparens, szabásmintaszerű felületekkel. Az építész végzettség-

Matzon Ákos: Szalagok R, 2010–2013
akril, vászon, karton

gú Matzon munkáin rendre a szerkesztést, az ábrázoló geometria logikáját mint formát, képalkotó elemet érvényesíti, és ezt teszi ennél a sorozatnál is.

A Balassiban látható síkreliefeken is érvényesül ez a rejtőzködő építészeti gondolkodás, a szerkesztő elv, amely a képet mint formát, a formát pedig mint strukturális elemet a térbe vetítő módszerrel köti össze. E sorozatok válogatott darabjai közt is különösen fontosnak tűnnek a Budapest Galériában kiállított, a Gondolatok a könyvtárban című ciklushoz tartozó művek. Ezek a kollázs-reliefek az amúgy

kevésbé színcentrikus Matzon művészetének színesebb momentumai közé tartoznak, és egyfajta intellektuális-képi játékot mutatnak. A könyv mint tárgy és képalkotó elem és mint a mulandó idő szimbóluma egyaránt jelen van rajtuk. A reliefszerű alkotások esetében a festő a kép síkját gyakran befelé és kifelé is megnyitja (metszéssel, illetve tükrökkel); ezek az „áttört” munkák a néző aktívabb képértelmező tevékenységét hivatottak elősegíteni.

Az eszköztár része a fehér szín is, hiszen a síkplasztikák fehérre festett alakzatai önálló, Malevicset idéző tartalommal rendelkeznek. (Mellettük és mögöttük olykor a már említett szerkesztővonalak is fel-felsejlenek.) A fehér és a fehér-fekete képek a teljesség, a totális absztrakció megjelenési formái. A művész gyakran él a motívumok „fedésben tartásának” módszerével is: a lefedés, a takarás, az eltörlés nemcsak a titkos geometria megnyilvánulásaiban, hanem a rejtőzködő jelenlétben – Matzon Ákos e két kiállítása esetében is – megragadható. *(Megtekinthető a Klebsberg Kultúrkúriában november 10-ig, a Balassi Intézetben november 26-ig.)*

SINKÓ ISTVÁN

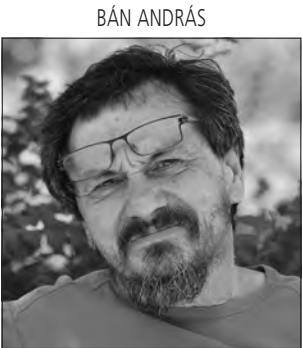
Tárlatvezető

A fővároson kívül alig akad belőlük, de Pesten még mindig számos kicsiny kortárs művészeti kiállítóhely tartja magát: néhányuk intézményes támogatottságot tudhat maga mögött, akad két-három független, s van pár elszánt magángaléria. Végzik a dolgukat a pusztító politikai tornádó és az elnyúló műkereskedelmi pangás ellenére: hónapról hónapra megszervezik kamaratárlataikat, építik a nemzetközi kapcsolatokat és a piacot, tartják a lelket a művészekben, keresik a tompult sajtó kegyeit. Ezeket a műhelykiállításokat nem látogatják tömegek, elsősorban a „szakmát” szólítják meg, a folyamatos diskurzus helyei. Nem feltétlenül a fő művekre vadásznak, fontosabb számukra, hogy felfigyeljenek arra, ami születik, halvány körvonalakkal formálódik.

Tájhuzam – Csepregi Balázs és Szász György a Molnár Ani Galériában

A szobrászok középgenerációjának kivételes szerencséjére nagyléptékű mestereik lehettek a főiskolán. Bencsik István és Körösenyi Tamás tartoztak a legfontosabbak közé, egyikük formaérzékével, másikuk pedagógiai nyitottságával, kezdeményezőképességével, barátságával. A tanítványok most már annál a pályaszakasznál tartanak, amikor továbbadhatják mestereik igényességét. De Csepregi Balázs (39) formálásbeli nagyvonalúságával még mindig tiszteleg Bencsik előtt, míg Szász György (42) vibráló szelleme Körösenyivel beszélget. Jókedvű kiállításon friss figuratív famunkákat mutattak be most mindketten. A művek többsége a nagyatádi művésztelepen született. Kettejük habitusában, Csepregi formálási érzékenységében és Szász intellektualitásában nincs sok közös vonás, de szobraik kedvelik egymás társaságát. S mindketten élvezik a nagy rönkszeletek megmunkálását, a faanyag természetével való bíbelődést, a vágásokat és hasításokat, a csiszolásokat és vésőzéseket.

Egy-egy portfólió-gyanús művet emeljünk ki az újak közül. Csepregi Balázs Kosuth utcája összetett munka: a szobrász különböző nemesebb és hitványabb fajtákból róttá össze a perspektivikusan rövidülő falusi utcát, jellegzetes kockaházaival és alkalmi kerítéseivel. Az anyagok bravúros toldás-foldása, a műhelyrajzok néhány ácszerűzati vonalának meghagyása együttesen azt a jellegzetes gányfeelinget ragadja meg, amely a magyar vidéknek oly jellegzetes sajátja. Tölgyből faragta Szász György a Derék asszonyt, így akár kemény asszonynak is nevezhette volna ezt a szocreális domborodású, érett nőt, aki szatyrával a kezében fekszik a földön, s hullámzó testvonalába bökdösve az akupunktúrás tűsor Hollywood-módra betűnként hordozza a mű címet. Az egymásba szőtt utalások sora, s a kiállítás többi munkája sem fogalmaz meg egyetemes szimbólumokat: a szobrok most mindkettejüknél az anyag élvezetéből születtek. *(Megtekinthető november 29-ig.)*

műkritikus (62), Miskolcon él, 1993 óta a Miskolci Egyetemen oktat vizuális antropológiát

Szent Elmo tüze – Szabó Dezső a Vintage-ban

Szabó Dezső (46) a Vintage állandó kiállítója, életművének vonalát legpontosabban a galéria kamarakiállításain követhetjük nyomon. Épp váltott: a médiaesemények helyett a tudományos jelenségek modellezésébe kezdett. Új témája – a klasszikus villámélmény után – egy ritkább, különösebb természeti jelenség. Régi hajósok, mai pilóták beszámolóiban bukkann föl ez az ijesztő, de baji nem okozó jelenés, mely viharos időben, az erősen ionizált levegőben gerjed kékes fénycsóvaként kiálló tárgyakon, például árboc-vagy szárnyvégeken. A tematikus érdeklődés technikaváltást is megkívánt: modelljeit most már középformátumú kamerával fotózza, mert a repülőgépek borzongató fényei és a nagyméretű kiállítási kópiák akkor szólítanak meg, ha a tudományhoz illően élesek, részletgazdagok – azaz a pontosságot szimbolizálják. Szabó Dezső újabb mikromegfigyeléseket gerjeszt imponálóan komoly szakmai apparátussal.

Vajon az elmúlt két évtized közelképei kirajzolnak egy tágas szellemi horizontot? Erre a kérdésre akkor kapnánk meggyőző választ, ha Szabó Dezsőnek – mint a középgeneráció számos más művészeinek – módjában állna gondos felkészüléssel retrospektív tárlatot rendeznie. *(Megtekinthető november 23-ig.)*

Family Pack – Jana Hojstricová a Szlovák Intézetben

A pozsonyi főiskola, a Vysoká škola výtvarných umení fotográfia és új média tanszékének nemzetközi ismertségű vezetője, Jana Hojstricová (41) másfél óra autótúra él Budapesttől, mégsem emlékszem, hogy szerepelt volna itt kiállításon. Ezen országok, s általában a V4-ek nem egymást tekintik elsődleges kulturális partnernek. Érthetetlen. A Szlovák Kultúrintézet új igazgatója, az e hasábokról is jól ismert kolléga, Hushegyi Gábor úgy gondolja, van mód a változtatásra: közös projekteket, „kultúráközi” kurátori felkéréseket tervez. Hojstricóvának a tekintélyes pozsonyi Fotóhónaphoz kapcsolódó pesti tárlatán látható sorozatai mindegyike az elmúlt három évben készült, odahaza már bemutatta őket, s mindegyik a testtel, test és személyiség kapcsolatával foglalkozik. A Családi portrék fehérneműre vetkezett fiatalabbak és idősebbek beállított torzói lakókörnyezetük minimál jelzésével. A figyelem az apró bórhibák, megereszkedett mellek, pocakráncok, operációnyomok felé fordul kelletlenül. Kegyetlen képek, példázatok esendőségünk szerethetőségéről. A Fáradt család installált fotók sorozata, a környezetükbe láthatatlanságig belesimuló családtagokról. Elsősorban nem eredetiségük, hanem világos fogalmazásmódjuk, kiérlelt képességük miatt illeti figyelem és tisztelet Hojstricová munkáit. *(Megtekinthető november 29-ig.)*

1961. november

Tárlatvezető – a múltba

Miskolci hagyományteremtés

Legszínvonalasabb művésztelepünkön született meg az országos sokszorosított grafikai kiállítás gondolata. Miskolc szinte erején felül vállalta magára egy ország grafikájának ügyét a megye és a város bőkezű támogatásával. A tárlat kultúrpolitikai szempontból is hasznos, lévén képzőművészeti életünk decentralizálásának példája. A megnyitón Nógrádi Sándor elvtárs, az MSZMP Központi Bizottságának tagja kiemelte, hogy a sokszorosított grafikai művek hozzájárulnak az ízlésneveléshez, segítik a giccs kiszorítását, és műélvezővé teszik a dolgozókat. A 76 résztvevő között számtalan díjat osztottak ki. Borsod megye tanácsának nagydíját Hincz Gyula Ébredő város című alkotása kapta, amely a nagyváros vonzó aktualitását mutatja fel artistikus előadásban, de filozófiai tartalommal. A nyomaton a homályban elterülő város felett ébredő nap proletárlány képében nyitja ránk csodálkozó szemét. A Szépirodalmi Kiadó díját Kondor Bélának ítélték. A néger költők antológiájához készült Kondor-metszetek vádiratok a gyarmati sors ellen. A tárlat mai életünkéről beszél, központi kérdése, hogy békében élhetünk-e tovább. Ennek képi megjelenítése általában a békegalamb szimbólumában ölt testet. A kiállításon némi „galambmérgezés” veszélye

fenyeget, de a különböző megoldások más-más hangulatokat tolmácsolnak. Feledy Gyula Macska és galambja drámai erővel fogalmazza meg a leselkedő veszedelmet. A seregszemle erénye, hogy szinte minden képét a felfedezés öröme járja át: egy alkalmazott szerepre kényszerített művészet előretörésének lendülete nyilvánul meg nagy erővel. A kezdeményezés sikerét jelzi, hogy számos vásárlás történt; a Művelődési Minisztérium 30 ezer, a Miskolc Városi Tanács 20 ezer forint értékben vásárolt a képekből. *(I. Miskolci Grafikai Biennále, megtekinthető volt október 22-től november 12-ig.)*

Henry Moore – a szobrászat Picassója

A Magyar Népköztársaság és Nagy-Britannia között szövődött kulturális kapcsolatok első eredményeként a British Council vándorkiállításán Henry Moore alkotásaival ismerkedhetünk meg az Ernst Múzeum grafikai termében. Fotók és vázlatok mutatják be a szobrokat, a tárlat csupán néhány kisplasztikát tartalmaz. A fényképeket azonban maga a művész készítette, s ez – a rendező Frank János szerint – olyan, mintha egy költő maga olvasná fel verseit. Moore képes kicsikarni az örök mozgás titkát a mozdulatlan kőből, melyben benne szunnyad maga a lét. A konzervatív ízlés számára alkotásai meghökkentők, mert figuráit nem az anatómiának megfelelően, hanem sajátos vonal- és felületritmust követve szerkeszti. Az embert nem társadalmi vonatkozásában ábrázolja, hanem a természet függvényeként. Megnyitóbeszédében Kiss István Munkácsy-díjas szobrász, a Magyar Képzőművész Szövetség szobrász szakosztályának titkára úgy vélte, Moore világképe nyomasztó és kilátástalan, a magyar szobrászok álláspontja reménytelibb és érzelemgazdagabb, mégis tisztelettel és megbecsüléssel fogadjuk azt a tudást, amivel a brit szobrász meggyőződését formába önti – akárcsak az elvont ábrázolásmódja mögött húzódó átfogó valóságismeretet. A kiállítás mind a konzervatív, mind a modern ízlésű közönség számára tartalmazhat tanulságokat. *(Megtekinthető volt október 21-től november 12-ig.)*

Festészetünk körúton Ausztriában

Az örvendetesen nagy sikerű bécsi bemutató után XIX. és XX. századi festészetünk a salzburgi közönség elé került, ezt rövidesen Grazban követi kiállítás. A tárlat anyagát a Magyar Nemzeti Galéria szolgáltatta. Szoros múlt századi kapcsolataink ellenére Ausztriában most először került sor olyan, több mint másfél századot átfogó kiállításra, amelyen mód nyílik népünk szellemi-érzelmi karakterének bemutatására. A kiállítás leszámol a „műcsarnoki festészettel” és a szalongiccsnek műromantikájával, melyek az idegenforgalomban a puszták nomádjaivá tettek bennünket. Az osztrák kritikák festészetünk nemzeti jellegét méltatják, Munkácsy, Paál, Szinyei-Merse számtalan ínycenc kommentátorra talált. Az erőteljes realizmust többen a bécsi és müncheni biedermeier hatásaként értékelik, Ferenczy Károlyban pedig Klimt tisztelőjét vélik felfedezni. Csontváry nem aratott sikert. Van, aki rémes mázolványnak nevezi a Zarándoklat a céd-rushoz... című képet, melyben a szecesszió rossz szellemét látja kísérteni. A megnyitón Kaut tartományi tanácsos hangsúlyozta, hogy a művek többsége olyan időkben jött létre, amikor Magyarország és Ausztria közös államszövetségben éltek. A kiállítás

összességében pozitív benyomást kelt, annak ellenére, hogy kínosan zsúfolt, a Künstlerhaus pedig látott már jobb napokat is, fényviszonyai meglehetősen vizsgasztalanok. Az osztrák sajtó jelenkori képzőművészetünket is hagyományaink nagyjainak fényében értékeli, Bernáth Aurélt különösen kiemelve. Mégis arra gyanakszik, hogy a válogatás inkább a „hivatalos állami”, realista irányvonalat képviseli, s ily módon nem ad hiteles képet. Ezzel együtt a lapok úgy vélik: országunk, amely a világháború óta elzártága miatt idegenné vált számukra, a kiállítás révén most közelebb került Európához. A kétféle világnézet kulturális találkozója a békés szomszédság záloga lehet. Különösen fontos ez most, a berlini fal felállításá utáni hónapokban. *(Ungarische Malerei, Künstlerhaus, Salzburg, megtekinthető volt október 5-től november 15-ig.)*

CSIZMADIA ALEXA

„...állatok, akik Händel zenéjének szárnyakat adtak”

Gesamtkunstwerk

Valamiféle monarchiabeli arany derű és kedélyes bárgyúság árad Donna Leon – Velencében megtelepedett, a várost történetei színhe-lyéül választó amerikai krimiíró és barokkzene-rajongó – Händel operáinak és oratóriumainak „állati” vonatkozásairól frott képeskönyvecskéjéből. A kereken egy tucat állathós néha csak a szövegkönyv egy-egy odavetett hasonlata alapján, máskor alaposabb, tartalmi-at-titűdbeli okokból szerepel a válogatásban. Az állatok bemutatása Michael Sowa egész oldalas illusztrációival, majd az áriáknak az adott állatot felidéző részletével kezdődik, utána pedig Donna Leon rövid állattörténeti összefoglalói, vagy inkább csapongásai következnek.

A száraz prózájú tudományos köntösbe öltöztetett eszme-futtatások ugyanis időrendbe rakott szabad asszociációk sorozatai.

Donna Leon meglehetősen szeszélyesen szá-gulджа be az állatábrázolások és az állatokról szóló feljegyzések történetét, meghökkentő bakugrá-sokkal a hatalmas anyag egyes részleteit kiragadva: a pacsirta okán például felemlégetődik a római hadijelvénné avanzsált sasmadár, az ellenséget elriasztó capitoliumi ludak, az egy lábon álldogáló, felhúzott lábának karmai között kavicsot tartó őrdaru és V. Károly egyik címerállata, a fark-tollait félkör alakba ren-dező, hiú páva. A francia király azonban kimarad a gyűjteményből, bár jelenléte a könyv kontextu-sában nagyon is indokolt lett volna. Händel zenéjéhez ugyanis a közép-kor állattörténeteit és ábrázolásait rendelte Donna Leon. Az állatok történeti panorámája az idősebb Plinius egyetemes igényű kompi-lációjával, a Historia Naturalisszal, valamint Mózes könyveiből mérített idézetekkel alapozódik meg, aztán a középkor irodalmából, fő-leg Sevillai Izidortól és különféle bestiáriumbokból szeszélyes össze-visszaságban kicsipegetett állat-anekdoták következnek. Az állat-ábrákat kommentáló elmélkedések főleg a kódexek szegélydíszei között kanyarognak – ott, ahol nem a hi-telesség és nem az egyedek pontos leképezése, hanem a motívum volt a fontos az ügyesebb kezű szerzete-si és a nagymegrendelőknak szállító világi műhelyek szegélydíszfestésre szakosodott mestereinek körében.

Az előszóban Donna Leon meg-említi ugyan Giovannino de’ Grassinak a bergamói Biblioteca Civicában őrzött elegáns állatraj-zait, és bár egy félmondathban utal a hasonlóképpen elegáns és pontos Pisanellóra is, láthatólag nem őket tekinti a letűnt századok méltó kép-viselőinek. Pedig bestiáriumokat idézni olyan, mintha Nagy Lajos Képtelen természetrajzát az etoló-giai alpművek kvintesszenciája-ként kezelné az utókor.

„Férgekről nem számolnak be a középkori bestiáriumok – kez-

di a főnix ismertetését –, ami már azért is különös, mert annak ide-jén nagyon kevés figyelmet fordí-tottak a higiénia-ra a házakban, a városokban és kastélyokban.” Így a Donna Leon-féle tablóból leg-inkább azt a következtetést von-hatjuk le, hogy a paraszt együtt rőfögött disznaival az ölben – per-sze más lenne a kép, ha a szerző áttanulmányozta volna a számos, már az V–VI. századtól az ír és frankföldi gyóntatópapság körében közkézen forgó penitenciáriumok valamelyikét, mert akkor elcsodál-kozhatótt volna, milyen szigorú hi-giéniai előírások szabályozták em-ber és állat kapcsolatát.

A tigrisről szólva – bár nem a tárgyalt korszakból való – úgy lát-

Francesca Cuzzoni és Faustina Bordoni összeverekedéséről.

Händel nem tekinthető közép-kori zeneszerzőnek, és nincsenek Perotinus-, Alonso el Sábio-, Walter von der Vogelweide-, Guillaume de Machaut- stb. átiratai, sőt a könyv alapjául szolgáló operáknak és ora-tóriumoknak sincs sok középkori vonatkozásuk. Miért az általa né-mileg lenézett középkorból meríti tehát a szerző zoológiai példatá-rát? Miért nem a versailles-i vad-s-park, a holland és a német állat-kertek egyedei sorakoznak állati párhuzamként? Händel kortársai között bőséggel akadnak állatáb-rázolásra specializálódott festők; mint például XV. Lajos állatfestője, Jean-Baptiste Oudry, és a francia ál-

latképfestészet megalapí-tója, Alexandre-François Desportes, aki ráadásul gyakran mívesen megfor-mált és elrendezett zene-szerszámok között festi meg állatait. Miért nem az éppenséggel középko-ri hagyományú, a palo-ták, magánlakosztályok díszítésére szolgáló leg-költségesebb szobadísz: a főképpen vadászjelente-ket és egzotikus állato-kat ábrázoló XVII–XVIII. századi faliszőnyegek és az azokhoz készült elő-rajzok, kartonok bőséges faunájából válogatott?

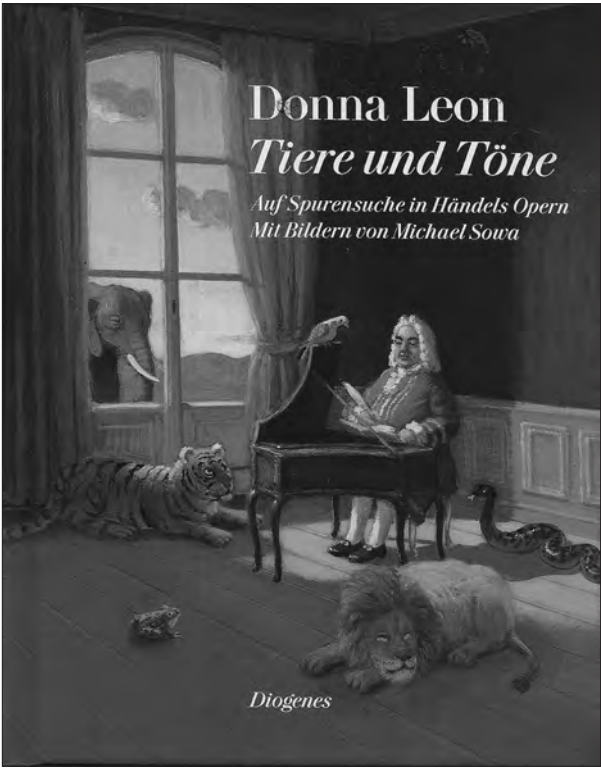
A magyarázat valószí-nűleg az, hogy a lelke-sen megidézett korban ember és állat viszonya nemcsak közvetlenebb, hanem személyesebb is volt. Már a csekély szá-mú fennmaradt emlékből is látszik, milyen gonddal

rendelte meg gazdája kedvenc állata portréját, valamint egynémely fres-kőfestői elszámolásból az is kiderül, hogy a festőt a néven nevezett álla-tok után, darabra fizetik. Gondol-junk csak bele: arról a korról van szó, amikor az állatok jogilag fele-lősek tetteikért. Ma ez abszurdnak hangzik, de tagadhatatlanul van benne valami méltányosság, és nem a középkor sötét ostobaságának vilá-gos bizonyítéka, hanem az állato-kat nem tárgyként, hanem eleven lényként kezelő szemléleté.

A könyv illusztrátora, a berlini születésű Michael Sowa gyermek-könyv-illusztrátorként, állatfestő-ként ismert. Képein a pillanatot der-mesztí örökkévalóvá, tökéletesen hiányzik belőle az ábrázolás dra-maturgiája iránti érzék, festményei olyanok, mintha egy film kimere-vített képkockáit látnánk. Techni-kai virtuozitása ellenére figurái és képkívágatai modorosak: Magritte-ízű álprimitív gyermekrajzok.

A könyv esszének medvétánc, ismeretterjesztésnek pedig pontosan az, amit manapság a középkorral kapcsolatban ismeretterjesztésnek tekintünk: hézagos ismereteken alapuló, avított közhelytár. *(Don-na Leon: Tiere und Töne. Auf Spurensuche in Händels Opern. Mit Bildern von Michael Sowa, Zürich, Diogenes, 2010, 144 ol-dal, 20 euró)*

MOJZER ANNA

szik, megkerülhetetlen William Blake tigrise (Szabó Lőrinc fordí-tásában „éjszakánk / Erdejében sárga láng”), akihez analógiaként – a bestiáriumok és címerek magukat a tükörben bódultan csodáló tigris-hölgyei helyett – sokkal jobban il-lenének Delacroix pompás nagy-macskáai. Ha viszont ragaszkodunk a középkorhoz, akkor hiányzik a fejtegetésből Anjou hercege, Ma-gyarország, Jeruzsálem és Szcília királya, a Jó René, aki pusztá kíván-csiságból „egy tigris nevű bestiát” hozatott angers-i menazsériájába. És akinek A Szerelmes Szív könyve című művét szinte természettudo-mányos pontossággal illusztrálta Barthélemy d’Eyck; ha a szerelmi bánatot gyógyító makréláról szolt a szöveg, akkor a mester makrélát festett a folyóba.

De nemcsak az őshonos állato-kat ábrázolták pontosan, egzotikus állatokkal is tele voltak a XII–XIV. század főúri, városi menazsériái. A róluk kialakított középkori kép-zet jórészt megsemmisült a freskók, az épületeket díszítő és egyéb szob-rok, az ötvöstárgyak és a falisző-nyegek pusztulásával.

Az állattörténeti kalandozás után jönnek a zenei adalékok, az ősbemutatókról, az énekesnők-ről, a hangnemről, hangfekvésről szóló rövid beszámolók, esetenként pletykák: a már említett pacsir-ta kapcsán például a két szoprán,

ART MARKET 2013: BUDAPEST

NEMZETKÖZI KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETI VÁSÁR

Időpont: 2013. november 28 – december 1.
Helyszín: Budapest, Millenáris

... acb - Budapest ... Apoteka - Vodnjan ... Apteka Sztuki - Warsaw ... Arionte - Catania ... Arteko - Catania ... Baril - Cluj ...
Bergman - Budapest ... Bonelli - Mantova ... CCA - Tbilisi ... CCA&A - Hamburg ... Deák Erika - Budapest
... Ralf Dellert - Munich ... Eka & Moor - Madrid ... Erdész - Szentendre ... Gal-On-Tel Aviv ... Güler Sanat - Ankara ...
Halköz - Debrecen ... Hangart - Pavia ... Inda - Budapest ... Kisterem - Budapest ... Ari Kupsus - Budapest ... Kurye - Istanbul
... Léna & Roselli - Budapest ... Martin Mertens - Berlin ... Merkur - Istanbul ... Molnár Ani - Budapest ... Neon - Budapest ...
NextArt - Budapest ... Pg Art - Istanbul ... Photon - Ljubljana, Vienna ... Photoport - Bratislava ... Pi Artworks - Istanbul, London
... Plan B - Cluj, Berlin ... Quadro - Cluj ... Reinthaler - Vienna ... Mark Rothko Center - Daugavpils ... Schreiter - Munich ...
Soda - Bratislava ... Studio Ambre Italia - Milan ... Jiri Svestka - Prague, Berlin ... Theca - Lugano ... Trapéz - Budapest
... Tsekh - Kiev ... UFO Fabrik - Moena ... Ular - Almaty ... VárfoK - Budapest ... Viltin - Budapest ... Vintage - Budapest ...
Young Factory - Catania ... Whiteconcepts - Berlin ... Wolkonsky - Munich ... Zorzini - Bucharest ... etc.

|| MÉG.TÖBB. KORTÁRS ||

+36.1.2390007 | info@artmarketbudapest.hu
www.artmarketbudapest.hu | www.facebook.com/ArtMarketBudapest

Il Bacio di Stile, Budapest

Stílusformálás és kortárs művészet

Brückner János: Miss Urbino, 2010

Grayson Perry: Anger Work, 2000

Az Andrassy úton olyan luxus-áruház nyílt meg szeptemberben, amely – rangos külföldi mintákhoz hasonlóan – közönségét nívós kortárművészeti gyűjteménnyel is el kívánja kápráztatni. A neoreneszánsz stílusban a XIX. század végén épített palota felújítása a hagyománytisztelőt és a kortárs szellemiség ötvöztetésének egyik legjobb példája a fővárosban. Az Il Bacio nem egyszerűen áruház, hanem a mai vizuális kultúra tárháza, ahol az építető-tulajdonos figyelme az alkalmazott művészetektől (építészet, divat, fotó, grafika és tipográfia, belsőépítészet, kerámia, bútor, kirakatrendezés és így tovább) a képzőművészetig minden részletre kiterjedt – és ez is igazi luxus.

A képzőművészeti gyűjtemény koncepciójának kidolgozására és a művek kiválasztására Nemes Attila művészettörténész, kurátor kapott megbízást. Az Andrassy úti paloták, az Operaház, a földalatti vasút építésének korszakát, a XIX. és a XX. század fordulóján a francia impresszionistákat és modern művészetet gyűjtő elődök szellemiségét felidézve Nemes Attila egy kortárs nemzetközi kollekció létrehozását javasolta. Olyan műveket választott, amelyek látszólag belesimulnak az enteriőrökbe, valójában párbeszédet folytatnak az áruházzal: konfliktusban állnak a környezettel. Koncepciója egyfelől a gender-témához és a feminista diskurzushoz kapcsolódik, másfelől

korábbi művészeti korok technikáit, módszereit, tárgyformálását felhasználó, kisajátító műveket emel be a gyűjteménybe.

Az áruházban figyelmesen szemlélődő közönség többek között Marina Abramovic, Tracey Emin, Hans Peter Feldmann, Grayson Perry, Cindy Sherman, Anna Margit, Brückner János, Kotormán Norbert és Nagy Kriszta munkáira bukkanhat, melyek azonosításához azonban egyelőre nem kap útmutatást a látványban rendkívül gazdag térben.

Az Il Bacio gyűjteményének fontos pillére a fotográfia is. A terjedelmes és üdítően érdekfeszítő fotókollekció alapját Martin Munács, André Kertész és Havadtőy Sámuel munkái adják. „Budapest

ti fotókat, életképeket, az Andrassy út történetéhez kapcsolódó felvételeket szerettem volna. Borovi Dániellel kezdtünk el kutatni, s az MTI-ben fantasztikus anyagot találtunk – főként az 1960-as, 1970-es évekből, és kisebb részben a háború előtti évtizedekből –, melyet még nem is digitalizáltak. Sajtófotókról, marketing- és dokumentációs céllal készült fotókról van szó, melyekből nyilvánvalóvá válik, milyen pezsgő divatélet volt Budapesten ebben az időszakban a keleti blokk országai között egyedülálló módon. Négy száz fotó jogait vásároltuk meg, és mindegyiket kiállítottuk az áruházban. A fotókból is kirajzolódik egy, egészen a hetvenes évek végéig a budapest-

tiekre jellemző választékos, egyedi öltözködési és életstílus, amely nem a vagyonosság függvénye volt, és amelyet szeretnénk újra feléleszteni. A fotógyűjtemény tehát egyfajta lokális stílustörténeti visszatekintés” – mondja Nemes Attila. Már folynak a fotókollekció katalógusban való publikálásának előkészületei, a kutatásokat Borovi Dániel művészettörténész végzi. A kiadvány megjelenése januárra várható. Az IBAC (Il Bacio Art Collection) további működését intézményépítő szándék is kíséri, az első művészeti eseményt november 7-én rendezik meg. (Részletek: <http://www.ilbaciostile.com/parbeszedben-az-aruhazzal/>)

SPENGLER KATALIN

PÁRISI GALÉRIA

MŰVÉSZETI SZALON és AUKCIÓS HÁZ

TÉLI AUKCIÓ A PÁRIZSI NAGYÁRUHÁZ LOTZ TERMÉBEN

2013. DECEMBER 5.,
CSÜTÖRTÖK 18 ÓRA

XIX–XX. SZÁZADI FESTMÉNYEK,
ANTI-K ZSOLNAY-PORCELÁNOK

AZ AUKCIÓT VEZETI: ALFÖLDI RÓBERT

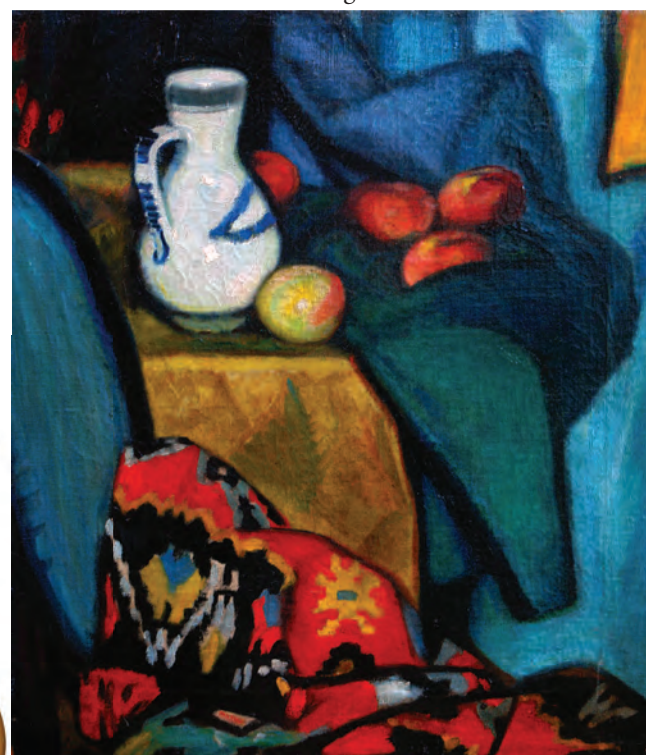
KIÁLLÍTÁS:

2013. NOVEMBER 22. és DECEMBER 4. között

NYITVA TARTÁS: MINDENNAP 10–22 óráig

Schönberger Armand: Asztali csendélet

Párisi Galéria és Művészeti Szalon
Párizsi Nagyrúház, II. emelet

1061 Budapest, Andrassy út 39.

Tel.: +36 1 269 96 11

Mobil: +36 20 924 25 18

www.parisigaleria.hu

Beszélgetés Hans Schabus osztrák képzőművésszel

A másik oldal mindig érdekesebb

Hans Schabus a nemzetközi szinten nyitott szemmel járók a frankfurti Manifestáról (2002), valamint az 51. Velencei Biennáléről (2005) már ismerhetik, ám Magyarországon első alkalommal állít ki a Ráday utcában található ART9 Galériában. A budapesti bemutatkozás apropóján a művész bécsi műtermében beszélgettünk korábbi munkákról és jövőbeli tervekről.

– *A Bécs 20. kerületében, Brigittenauban található műteremben vagyunk, amely fontos támaszpontja a Hans Schabus-i gondolkodásnak. Alkotások, kiállítások – néha szó szerint értendő – kiindulópontja és helyszíne, folyamatos reflexió tárgya. Miért ez a szoros ragaszkodás a környezethez?*

– Általánosságban talán azért, mert ez az, ami egyértelműen meghatározza identitásunkat: folyamatosan formálja, alakítja mind viselkedésünket, mind a világról alkotott képünket, tudásunkat. Ezért igyekszem én is mindig arra reflektálni, ami körülvesz, megmutatni, miként simulok bele a környezetembe, vagy adott esetben épp hogyan nem. A műterem maga

Hans Schabus: Az utolsó ország, 2005
Velencei Biennále, Osztrák Pavilon

nagyon személyes és egyben rendkívül fontos helyszín számomra, rengeteg időt töltök itt, ezért úgy gondolom, nem csoda, hogy gyakran kapcsolódnak ehhez a munkáim akár egészen közvetlen, akár elvont formában.

– *A 2003-ban a bécsi Secessionban bemutatott Astronaut [comme gleich]/[Asztronauta [rögtön jövők]] című kiállításod alkalmával is a műteremmel mint kísérleti térrel foglalkoztál. A Secessionban a stúdió valós méretű másolata volt látható, ezzel párhuzamosan pedig a Kerstin Engholm Galériában a kiállítás vázlatait és a stúdió modelljét állítottad ki, valamint egy videót arról, ahogy komoly munkával aknákat ásol a műteremben.*

– Így igaz. Számomra az egész projekt egyfajta Babel-metáforaként szolgált, csak torony helyett „bábeli aknában” gondolkodtam – nemcsak felfelé, a világűr felé törekedtem, hanem lefelé, a föld alá is. Mindig foglalkoztatott, hogy hogyan vi-

Hans Schabus leveleket gyűjt a budapesti kiállításához

szonyulhatunk különféle tér-szituációkhoz, hogy mi képez átmenetet a kint és a bent, vagy a lent és a fent között. Az asztronauta a világűr és az ember belső világát köti össze, a szüleim házából származó régi falépcső – amelyet szintén kiállítottam – pedig a nagy múltú Secessiont a stúdióm bensőséges világával.

– *Hogyan néz ki esetedben az alkotó folyamat? Hogyan választod meg az anyagot, technikát az egyes ötletekhez? Vagy az ötlet mindig megköveteli a maga formáját?*

– *Western című videóddal szerepeltél a frankfurti Manifestán is. A videóban szimbolikus utat jártál be saját építésű apró vitorlás hajóddal a bécsi csatornarendszertől a New York-i East Riverig. Mit jelentett számodra ez az utazás?*

– A történet kiindulópontja egy New York-i galéria meghívása volt. Eleinte nem voltam benne biztos, hogy mit akarok kiállítani, viszont a régi világ (Európa) és az új világ (Amerika) kontrasztja erősen foglalkoztatott. Vajon miért hagyták el Európát a XIX–XX. században oly sokan? Mit ígérhetett az új világ? Aztán eszembe jutott A harmadik ember című nagyszerű film, amelyben Orson Welles dealert alakít a II. világháború utáni bécsi alvilág sűrűjében. Arra gondoltam, hogy ez a földalatti világ jó referencia lenne számomra is: úgy elhagyni a várost, hogy senki sem látja, elrejtőzve egy parallel rendszerben, a csatornarendszer alagútjaiban. Az már magától értetődő volt, hogy saját magamnak kell megépítenem az ehhez szükséges járművet, amely végül az Optimist típusú legkisebb vitorlás hajó lett. Aztán ahogy építettem a hajómat, úgy növekedett maga a projekt is...

– *Nagy utazó vagy tehát. Nemcsak mint a Western főhőse, hanem mint kiállító is. Európa-szerte és az Egyesült Államokban számos önálló és még több csoportos kiállításon szerepeltél már, 2005-ben pedig te képviselted Ausztriát a Velencei Biennálén. Hogyan jött létre az a hatalmas hegy-installáció, amely mintegy maga alá temette az osztrák pavilont?*

Hans Schabus: Asztronauta (rögtön jövők), 2003

– Velencében kiállítani mindig különösen érdekes, hiszen az ember akaratlanul is a nemzetek kérdésén kezd el gondolkodni. Velence a XIX. században Ausztria része

volt, az Alpok pedig mindkét világháborúban fontos szerepet játszott. Az I. világháború olasz frontját gyakran hegyi háborúnak is nevezik; három évig lóttek itt egymásra az ellenséges haderők. A II. világháború során fontos védelmi vonallá vált a hegylánc, tele különböző búvóhelyekkel, amelyek a mai napig fellelhetők. Én az olasz határhoz közel, Watschig városában nőttem fel, jól ismerem a hely történelmét. Úgy gondoltam, hogy ezek a hegyek nagyszerű metaforaként szolgálhatnak a nemzetiség kérdéséhez, hiszen nem csupán gyönyörű természeti képződményekről van szó, amelyekhez a tisztaság és az egészség gondolata társul, hanem ezek ugyanakkor búvóhelyek, háborús helyszínek is. Ahogy maga Velence ugyancsak mesterséges város: minden csupán építmény, eredendően semmi sem volt ott, csak a víz. A biennále területe egy vi-

Hans Schabus: Western, 2002
filmstíll

szonylag későn – 1911-ben – kialakított sziget, a Sant’Elena, ennek egy kis részén kaptak helyet a nemzeti pavilonok. Az 1930-as években Josef Hoffmann által tervezett osztrák pavilon a biennále területének legeslegvégén helyezkedik el, az én ötletem pedig az volt, hogy az eddigiektől eltérően a pavilont ne lehessen a főbejáraton keresztül megközelíteni, csak egy hátsó, eldugott ajtón át. A látogatónak tehát az egész hegyet meg kellett kerülnie, a kiállítási helyszín leghátsó szegletébe kellett elmennie ahhoz, hogy be tudjon jutni.

– *Mennyi ideig épült a hegy?*

– Négy-öt hét volt az egész, és nagyjából tíz ember dolgozott rajta. Ugyanazzal a módszerrel épült, ahogy a hajókat szokás ácsolni, ezt németül úgy mondjuk „Rippen und Spanten”. Az építmény belülről Piranesi labirintusát idézte, ugyanakkor fontos volt számomra az a szimbolika is, ahogy odahordtunk az eleve mesterséges szigetre egy hegynyi építőanyagot. A munkálatok után nem maradtam sokáig Velencében, már a megnyitó másnapján úton voltam egy öt hónapig tartó Los Angeles-i rezidenciaprogramra.

– *Hogyan tudod összehangolni ezt a rengeteg tevékenységet? Az egymással párhuzamosan futó kiállításokat, rezidenciaprogramokat és például a bécsi Iparművészeti Egyetemen való tanítást? Úgy tűnik, mindenhol aktívan jelen vagy.*

– Nem minden kiállítás olyan nagy munka, mint a velencei volt. Sok függ attól is, hogy milyen intézménnyel, galériával dolgozom együtt. Nem készülök mindig helyspecifikus alkotással, előfordul az is, hogy egy korábbi mű új kontextusba helyezéséről szól

az új tárlat. De ez is fontos tapasztalat számomra, és hasonlít a performansz-művészetéhez: megfigyelni az adott közönség reakcióit, és azokból táplálkozni egy következő alkalommal. A rezidenciaprogramok is hasonló célt szolgálnak: az ember mindig tanul, megfigyel valami újat.

– *November 2-ig látható a párizsi Galerie Jocelyn Wolffban a Passager clandestin (Potyautas) című kiállításod. Mivel foglalkoznak az ott bemutatott munkáid?*

– A tavalyi Sri Lanka-i rezidenciám során rajzokat készítettem, tulajdonképpen önarcképeket, amelyeket csukott szemmel rajzoltam. Olyan perspektívából akartam vizsgálni saját magam, ahogy korábban még sosem tettem. Ez egyfajta egzisztenciális kísérlet is: elveszve lenni egy papírlapon, megvizsgálni a folyamatot, ahogy az ember megtanul a papírlap határain belül maradni. Majd megnézni az eredményt, hogy mindeközben milyennek is látom magam belülről, és milyennek látatom magam a papíron. Úgy gondolom, mindig szerencsés, ha egy kicsit a fejük tejére állítjuk a dolgokat, és más nézőpontból is megvizsgáljuk őket. Engem egy tárgynak mindig a másik, a legkevésbé ismert oldala érdek, ezért játszom gyakran ellentétekkel, vagy például azzal, hogy a kiállításaimat néha nem a főbejáraton, hanem egy hátsó ajtón át lehet csak megközelíteni.

– *Térjünk rá a budapesti kiállításra. Mivel készültél ésőt magyar szereplésed alkalmából?*

– Helyspecifikus munka lesz, amelynek kiindulópontjával újfent a bécsi műterem közvetlen környezete szolgált. Bécsnek ez a része a XIX. század végén jött létre, előtte itt mindent víz borított. Az elmúlt 150 évben viszont rengeteg fejlődött a város, ami errefelé szemmel látható változásokat jelentett. A kerület Bécs központjától északra, a Duna partján fekszik, ami – az 1870-es évek Duna-szábályozásának köszönhetően – lakhatóvá, beépíthetővé vált. Azóta két vasútállomás, kikötő, futballstadion és számos önkormányzati bérház létesült a környéken. Az egyik leghíresebb ezek közül a szomszédos területben álló Karl Marx-Hof, ahol több mint 1000 lakás található. Az I. világháború után, az 1920-as években kezdtek városszerte építeni ezeket a hatalmas bérházakat, a szociáldemokraták kommunális tevékenységének megnyilvánulásaként. Ez akkoriban izgalmas építészeti forradalomnak számított, rengeteg jelentős osztrák építész tervezett ilyen épületet (Gemeindebau), többek között Peter Behrens, Josef Hoffmann és Margarete Schütte-Lihotzky. A műterem erkélyével szemben is áll egy ilyen épület, amely valamivel később, az 1950-es években épülhetett. Nyáron nem igazán látom a két ház között álló rengeteg fa lombja miatt, de amikor ősszel elkezdene lehullani a levelek, egyre inkább kirajzolódnak a körvonalai. A budapesti kiállítás címéül csak ennyit választottam: Gemeindebau, a galériatérben pedig az általam összegyűjtött falevelek lesznek felhalmozva. Majd meglátjuk, mennyit sikerül november 9-ig összegereblyézni... (Megtekinthető november 9-től 27-ig az ART9 Galériában.)

DUDÁS BARBARA

Az 55. Velencei Biennále tanulságai

Szabotázs vagy kegyelem?

A magyar pavilon kiállítójával, Asztalos Zsolttal és kurátorával, Uhl Gabriellával Tatai Erzsébet beszélgetett.

– *A magyar pavilonban idén a Kilőtték, de nem robbant fel című munka látható. Miből áll az installáció, mi fogadja a látogatót?*

Uhl Gabriella: – Videókat látunk I., de főleg II. világháborús bombákról, gránátokról és egyéb robbanószerkezetekről, amelyek az állóképhez közelítenek. Zsolt ezekhez különböző hangokat kapcsolt, amelyek kifejezetten eltérnek a szituációtól, melyekben a bombákat ledobták. Harangot, mosogató zaját, zuhanyozást, egy tüntetés hangját – a mostani, körülöttünk lévő világ zörejeit. Látható még egy videó azokkal a helyekkel, ahol a bombákat találták, valahol Magyarországon. Van még információs táblák és videók, például egy tűzszerésszel készített interjú. Ezt az együttest szervezte össze Zsolt térinstallációvá. Van még katalógus egy bomba-enciklopédiával, ahonnan megtudjuk, mikor és hol találták a bombákat és milyen gyártásúak, valamint egy interaktív webfelület, amely egy konfliktustérképet is felvázol. Arról szeretnünk volna szólni, hogyan lehet beszélni a minket körülvevő konfliktusokról, amelyek között egész életünket éljük. Azt akartuk, hogy a látogató egy olyan légüres helyre kerüljön, ahol kizárólag a műalkotásokba sűrített problémákra tud koncentrálni.

– *Hogy jutott eszedbe, hogy bombákkal foglalkozz?*

Asztalos Zsolt: – Egy pillanat alatt állt össze a koncepció. Sokszor lehet hallani a médiában, hogy fel nem robbant bombát találnak, de bennem úgy merült föl, hogy ezt metaforaként használjam speciális helyzetek és feszültségek bemutatására. Elsősorban nem háborúkról beszélek, hanem kegyelmi pillanatokról, hogy életben maradunk, és békés megoldás jön létre, nincs pusztítás, nem csúcsosodik ki egy konfliktus. Vagy arról, hogy ez a helyzet vajon minden pillanatban azzal fenyeget-e minket, hogy a bomba bármikor felrobbanhat, és ezáltal rettegésben tart. Két, egymással ellentétes helyzet találkozik egyszerre. Egyrészt a múltból itt maradt bombák jelképezik, hogy a történelmi múltunk mennyire meghatározza a jelenünket, de jelképezik aktuális társadalmi, esetleg személyes életünket is. Ez jellemző Magyarországra, de ez a kettős helyzet globálisan is értelmezhető. Nemcsak politikai konfliktusokra gondolok, hanem a fogyasztói világunk rejtett problémáira is. A bombák mögött hallatszó hangok – tévézés, edzőterem, bevásárlókör-

Joana Vasconcelos: Trafaria Praia, 2013
textilinstalláció, részlet, portugál pavilon

pont – erre utalnak. Fontos, hogy a munka több rétegű jelentéstartalommal bír. Amúgy a bombák engem soha nem érdekeltek különösebben.

– *Mivel győztétek meg a zsűrit?*

U. G.: – Amikor elkezdtünk gondolkodni, hogy mi az, amit a Velencei Biennáléra kiállítanánk, több mű is szóba került. Voltak olyanok is, melyek csak gondolatban léteztek: két, múzeumhoz köthető téma – egyik a természet- és tájvédelmi körzetekkel kapcsolatos, a másik egy néprajzi múzeum imitációja. Már kész volt az Esperanto-projekt,

amely a nyelvi konfliktusokra, a nyelvek közötti átjárhatóságra koncentrált. És a bombák. Olyan művet szeretnünk volna, amely a látogatót azonnal megérinti, de később is továbbgondolható. Ez az elképzelés átjött a zsűrinek. Mivel egy része már megvolt, az is szerepet játszhatott, hogy a még elkészítendő dolgok nem voltak nagyon költségigényesek. Emellett az is meggyőzhet-e őket, hogy a konfliktuskutatással tágabb kontextust is teremtettünk, mert számos szociológiai, de a művészet eszközeivel folytatott kutatás is zajlik a világban, amelyek kifejezetten a művészet általi mediációt helyezik a középpontjukba.

– *Többször hallottam azt a véleményt, hogy nagyon jó a magyar pavilon koncepciója, perfekt a kivitelezése, mégsem*

Asztalos Zsolt: Kilőtték, de nem robbant fel, 2013
installáció, magyar pavilon

szól elég nagyot Velencében, ahol egyre kommercializálódik a biennále, és, „sűrű” a közeg, nagy a konkurencia. Fölmerült, hogy a hatás érdekében kiállításokat igazi bombákat?

A. Zs.: – A biennálével kapcsolatban nem merült fel. Amikor 2010-ben megcsináltam ezt a projektet, akkor én is arra gondoltam, valódi bombákat állítanék ki, de elutasították, hogy hozzáférjek ilyen bombákhoz – kölcsönöznek vagy vásároljak. Vásárolni nem is lehet, mert az bűncselekmény. Már akkor eldöntöttem, hogy a munka alapvetően videoinstalláció lesz. Találtam egy számomra elfogadható megoldást: videóban, de állóképekben valósítottam meg, ahol érzem az idő múlását; tehát minden pillanatban eljátszhatok a gondolattal, hogy felrobban, vagy nem robban fel. És olyan hangokat tettem mögé, hogy kiderül, elsősorban nem harcászati eszközök, hanem metaforák, a kegyelmi pillanatok és a folyamatos fenyegetettség közötti lavírozásban. Nincs hiányérzetem. Minden úgy valósult meg, ahogy terveztük. Fontos része volt a kiállításnak a tér megépítése, megszerzése, egységesítése új falakkal és a szürke festéssel, ahol a munka hatásosan és jól tudott megjelenni. A letisztult, szürke térrel is a metaforikus jelleget szerettem volna erősíteni.

– *A kiállítással tehát elégedett vagy. És a sikerével? Hogy látjátok a visszajelzések, kritikák, meghívások alapján?*

U. G.: – A világból – francia, ausztrál, angol stb., főleg online cikkekben – jó kritikákat kaptunk.

A. Zs.: – A nemzetközi visszajelzéseket pozitívnak értékelem. Én úgy indultam a biennálás szereplésnek, hogy megtiszteltetésnek veszem, hálás vagyok, hogy kaptam egy ilyen lehetőséget. Ugyanakkor tudom: ezzel élni is tudni kell. Nagy a szerepe a résztvevőnek, hogy eléggé nyitott-e a lehetőségek irányában. Vannak folyamatban levő dolgok. A Sotheby's London programigazgatója is érdeklődött; publikálni szeretné. Megmozdult valami, de hogy ennek milyen folyamánya lesz, az a jövő kérdése.

U. G.: – Ezek lassan zajló események. Korábban leveleztem a Tate Modern kurátorával, a munka azok között van, amelyeket a közép-kelet-európai turnéjuk alapján megvásárolnának.

– *A videón említi a tűzszerész, hogy ezek iparilag gyártott bombák, és elképzelhető, hogy szándékosan rosszul szerelték össze őket, hogy ne is robban hassanak fel. A három eshetőség, hogy véletlenül, kegyelemből, vagy szabotázs okán nem robbantak fel, három különböző irányba vezet.*

A. Zs.: – Mindegy, hogy emberek rontották el, vagy véletlenül romlott el. Emberek keresztül is lehet kegyelmi pillanatokról beszélni, és azon keresztül isteni kegyelmi pillanatokról. Akadtak, amelyeket szabotázs-ként rontottak el, de ez ritkaság, mert ha kiderült, általában kivégezték a gyárban dolgozó rabokat. Elsősorban technikai hibákról beszélhetünk, vagy olyan terepre estek, ahol nem robbantak fel. Fontosnak éreztem azt a gondolatot is, hogy egy élettelen tárgy miként tud humánus lenni, mi pedig, élő emberként, hogyan tudunk nem humánusak lenni. Ezek a tárgyak arra születtek, hogy pusztítsanak, mégis megtagadták sorsukat vagy küldetésüket, és azt választották, hogy életet mentsenek.

– *Bizonyos bombák azért nem robbantak fel, mert voltak olyan emberek, akik nem akarták, hogy felrobbanjanak. Én ebben egy rejtett – véletlen – kapcsolatot vélek felfedezni Akram Zaatarinak a libanoni pavilonban bemutatott videójával, amelyben egy izraeli pilótának egy iskolát kellett volna bombáznia, de ő a bombát szándékosan a tengerbe dobta.*

U. G.: – Ennek örülünk, mert így munkánk belekerül abba a körforgásba, amiről a világ gondolkodik. Az izraeli pilótáé konkrét eset, jobban reflektál a lokális problémákra.

A. Zs.: – Inkább eszközében hasonló, az is bombázásról szól. Itt is, ott is bombák jelennek meg, de némiképp más gondolatkörben. – *Az mégsem hanyagolható el, hogy mit lát az ember: történetesen bombákat.*

U. G.: – Az ukrán pavilonban volt egy videó, ami a munkásör-gyakorlatokat idéz-

Jeremy Deller: English Magic, 2013
installációs részlet, Nagy-Britannia pavilonja

te meg a gyerekkoromból, ahol a fiatalokat a kötelező iskolai program részeként elküldték, hogy megtanulják, hogyan kell bánni a fegyverekkel. Ott is láthatók táblák a bomba alkotórészeivel, tehát formai kapcsolat van a projektek között, de az is másról szólt. Az ír pavilon (Richard Mosse: Making the Enclave, Kongó, 2012) is háborús szituációt hoz. A többszörösen, művészileg is átszűrte videókon, az átváltoztatott színekkel ezt mégis csak európai kolonizációs szemmel látjuk.

– *Erre a biennáléra nem volt jellemző, hogy a résztvevők társadalmi, politikai témákkal foglalkozzanak, csak néhányal lehetett egy-egy nemzeti pavilonban találkozni. Ennek vajon mi az oka?*

U. G.: – Idén inkább esztétizáló probléma-felvetések voltak: mi a művészet tárgya, hol vannak a határai. Lehet, hogy ez részben gyávaság. Egyre inkább a szembesüléstől való félelem irányítja a kuratori gondolatokat is. Bár a központi kiállításban volt sok, a kegyetlen-ségre utaló mű is.

– *A Cindy Sherman által összeállított részre gondolsz?*

Alfredo Jaar: Venezia, Venezia, 2013
installációs részlet, chilei pavilon

U. G.: – Igen, de volt szó szexuális kegyetlenségről, deformációról is. Nem globális vagy társadalmi problémára építve, hanem az egyéni félelemre.

– *Akartatok kapcsolódni a központi pavilonhoz, vagy a véletlen hozta így?*

A. Zs.: – A nemzeti pavilonok általában nem, de a magyar pavilon valahogy akaratlanul is kapcsolódik: a végén van egy bombákról szóló információgyűjtemény. Ez is egy kollektív, mint ahogy a központi kiállítás témája a Palazzo Enciclopedico, az emberi tudástár.

– *A koncepció, a Palazzo Enciclopedico – bármennyire szimpatikus is a katalógus előszava alapján, amely az enciklopédikus tudásra hivatkozik – mintha mégis elsíkadott volna. Enciklopédikus palota helyett csodabogarak gyűjteménye volt inkább. De egyáltalán, aktuális most ez a fajta felvetés?*

U. G.: – A cím félreérthető volt, mert ha a kuriózumok gyűjteménye felől közelítjük meg, akkor rendben van, de az enciklopédia gondolata eredetileg tudományos alaposságú kategorizálás és leírás céljából született. Itt csúszott meg a főkurátor koncepciója: a szöveg és a művek sora elvált egymástól.

A. Zs.: – Szerintem tudás alatt az archetipikus tudást értette. Azért jelentek meg pszichologizáló rajzok, és videomunkák is utaltak erre. Van egy ősi, mély tudás mindenki benn, amely átszövi az egész világot. Ez mindig aktuális, bármelyik korban élünk. Nekem azonban az „emberi tudás háza” címről más tudások is eszembe jutottak, amelyek aktuálisabbak, annál is inkább, mert olyan szintű technikai és technokrata világban élünk, olyan tudáshalmaz dől a világra – például az interneten keresztül –, amit fontos lenne megértenünk. Sok kérdés merülhetett volna fel, szerintem ez egy rendkívül jó téma.

– *Találtak olyan munkát, amely inspiratív volt számotokra? Vagy ami kiemelkedő?*

A. Zs.: – Az Arsenalében láttam olyan műveket, amik megfogtak. Karl Schenker fotói, aztán Herbert List, aki viaszfigurákat formált meg, és különböző műteti beavatkozásokat modellezett. Első ránézésre talán valósnak is tűntek; egészen különös világot épített föl. Tetszett Linda Fregni Nagler, aki „rejtett anyák” típusú fényképeket gyűjtött össze. Komoly politikai témák nem vetődtek föl idén, de akadtak olyanok, amelyek a pénzügyi vagy a gazdasági világról szóltak, hogy a társadalmat mennyire szövik át a gazdasági érdekek. A görög pavilonban kifejezetten a pénz volt a téma; az osztrákban egy mese-filmet vetítettek arról, hogy az 1920–1930-as években, a világválság idején milyen nagy költségvetésű hollywoodi filmeket gyártottak, amelyek a boldogságról és a jólétről szóltak. Aztán Ai Weiwei munkája a jinghsziúi földrengésről nagyon megrázott. Egyszerű volt, és mint installáció szobrászati szempontból is szép.

U. G.: – Kuratori és művészettörténész szemmel fontosnak tartom a folyamatos performanszokra kihegyezett román pavilont (A Velencei Biennále anyagatlan története). Hogy hat hónapig fenntartható-e, azt nem tudom. Radikális művészettörténet-írást/feldolgozást mutatott. És szeretem Fischli & Weiss munkásságát. Minden művükben megnyilvánul az ironia, amivel az élethez viszonyulnak. Ha az érzelmek enciklopédiájáról beszélünk, a központi pavilonban kiállított agyagszobor-„gyűjteményük” jó példa egész groteszk és kifordított világunkra.

A 13. Isztambuli Biennále tanulságai

Éles konfliktushelyzetben

Bencsik Barnabással és Kokesch Ádám-mal az Isztambuli Biennále háttéréről és a magyar szereplésről András Edit beszélgetett.

– *Barna, te jól ismered az Isztambuli Biennále financiális és működtetési háttérét.*

Bencsik Barnabás: – A biennále egy magánalapítvány, az IKSZ (Istanbul Kültür Sanat Vakfı) képzőművészeti programja, amely évente három-négy nagy színházi, zenei és filmfesztivált rendez. Érdekes, hogyan épül fel a kulturális élet Törökországban, mert közpénz gyakorlatilag nincs kultúrára. Minden kulturális tevékenységet száz százalékban magánalapítványok, befektetők, céges szervezetek szponzorálnak. Az IKSZ is ilyen alapítvány, amit az 1970-es években alapított egy gyógyszergyáros család (Eczacıbasi Holding), a leggazdagabb családok egyike. Ők Kemal Atatürkkel együtt az 1920-as évektől kezdve támogatták a világi török állam kialakítását. Ez az egyik meghatározó tényező. A másik az, hogy 2007-ben a Koc Holding tíz évre vállalta a biennále főszponzori pozícióját, azaz azt, hogy 2007 és 2016 között működteti. A Koc Holding gigászi cég, az 1930–1940-es években kezdtek, és a gazdaság minden területét lefedik, a banktól kezdve az autógyártáson át a mezőgazdaságig, turisztikáig, háztartási gépgyártásig. A Forbes 500-as listáján a középmezőnyben vannak.

– *Ez a rendszer nem befolyásolja a tartalmi vonatkozásokat?*

B. B.: – Idén paradox helyzet állt elő: a Koc Holding által támogatott biennále olyan kérdésfelvetést fogalmazott meg a kurátor, Fulya Erdemci révén, aki hosszú időt töltött Hollandiában egy public art művek létrehozására szakosodott állami intézmény igazgatójaként, amely kifejezetten a művészet és a közterületek összefüggéséről szól. Egyik hívószava az „urban transformation”. Erdemci a város átalakítására akart reflektálni, ami Isztambulban különösen meghatározó folyamat, mert profitszempontokból, gigászi összegek mozgatásával befektetési és ingatlanfejlesztési projektek tömege zajlik. Ezek meghatározó szereplője a Koc Holding. Ugyanakkor ők a biennále főtámogatói. A téma, a fölvetés tehát közvetlenül érinti azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyeket konkrétan maga a főtámogató idéz elő.

– *Hogyan tudtak a szervezők elfogulatlanul működni ebben a nehéz helyzetben?*

B. B.: – Az előkészítés párhuzamosan történt a Taksim téri eseményekkel. A biennále érzékenyen reagált a valóságos társadalmi folyamatokra, és ezzel csapdahelyzetbe került: a kívülálló szempontjából kritikai kérdéseket felvető művészet aktív részese és előidézője lett számos párhuzamos eseménynek.

Kokesch Ádám: – Elkezdtek egy public art bázisú kiállítást szervezni, de közben felszínre tört az ellenállási mozgalom. Kiderült, hogy a Koc család nyakig benne van a dolgokban, és ezért menet közben lett ennyire harcos a szituáció. Koc megvédte a tüntetőket, amiktől még zavarosabb a történet.

B. B.: – Igen, ez teljesen abszurd. A tüntetések gyorsan eszkalálódtak. Az Erdogan-kormány erőszakosan válaszolt a békés demonstrálók jelenlétére, akik meg akarták akadályozni a Gezi-park 15 platánfájának a kivágását, melyek útjában álltak az építkezések, amit májusban kezdtek volna. Az egész kísértetiesen hasonlít a budapesti szituációra: Isztambulban az Atatürk előtti, a szultáni Törökország egyik katonai objektumát akarták helyreállítani, ahogy a budapesti Parlament előtt az 1944 előtti állapotot igyekeznek rekonstruálni. Az Erdogan-kormány ingatlanfejlesztési, városátalakítási gesztusa erősen ideologikus volt: a világi állammal szemben az Atatürk előtti, vallási alapokon álló török állam szimbólumát akarták rekonstruálni, plusz

egy bevásárlóközpontot építeni a Gezi park helyén. Emiatt volt a százezres tüntetés, tele volt vele a világsajtó. Nos, a rekonstrukció fő beruházója a Koc. A tüntetés voltaképpen ellenük irányult; a rendőrség a holding érdekeit védte a tömeggel szemben. Amikor a tüntetők, akikre könnygázzal és vízágyúval támadtak, bemenekültek a Taksim téren lévő Marmara Hotelbe, ami szintén a Koc család tulajdona, a biztonsági őrök védtek meg őket a rendőrséggel szemben. Ez aztán odáig fajult, hogy a biennalénak nem is volt hivatalos megnyitója, semmiféle hivatalos rendezvény nem volt, minden állami szerepvállalást töröltek.

– *Az összes projektből tizennégyet szerveztek volna köztérbe, de a Taksim téri eseményeket követően a kurátor problémásnak találta, hogy azokhoz az állami intézményekhez forduljon engedélyekért, amely leverte a tüntetőket. Úgy döntött, hogy a projekteket beviszi a hagyományos kiállító intézményekbe, vagyis kizárólag oda. Sokan erősen vitatták ezt, megfutamodásnak tekintették, hogy tradicionális „white cube” kiállítás lett a biennaléből.*

K. Á.: – Az Erdemci-féle biennále koncepciója több lábon állt. Én abban a szegmensben szerepeltem, ami utópista víziók, alternatívák kínálása volt, és a munkám eleve nem került volna köztérbe. Nem tudom, milyen

David Moreno: Csend, 1995–2012
könyvlapok, papírtölcsérek

projektek valósultak volna meg, de az idő szűkössége miatt még júliusban is mondtak vissza felkéréseket művészek. Az utolsó pillanatig kétséges volt minden.

B. B.: – Ez egy olyan folyamat volt, amelyben a társadalmi problémák és a társadalmi feszültségek megjelenítésével foglalkozó kurátorok konfliktushelyzete sohasem tapasztalt mértékben manifesztálódott. Azt demonstrálta, hogyan kerül összeütközésbe a társadalmi, gazdasági, politikai realitással a teória és a koncepció, továbbá, hogy miként lehet egyrészt a koncepcióhoz ragaszkodva alkalmazkodni a folyamatosan változó helyzethez, másrészt azokat a szituációba kódolt morális konfliktusokat megoldani, amelyek kezelése nélkül az egész hiteltelenné válik. Olyan konfliktushelyzetek váltak most transzparenssé, amelyek máskor, más hasonló léptékű nemzetközi kortárs művészeti rendezvényen is jelen vannak, csak kevésbé nyilvánvalóak. Egy-egy ilyen rendezvénynek hihetetlen a költségvetése, és óhatatlanul felvetődik, hogy azt a pénzt ki állja, s aki állja, miért állja, és a céljai vajon elfogadhatók-e. Az isztambuli értelmiségi és művészeti közvélemény azt tartja, hogy a Koc számára a biennále szépségtapasza városromboló tevékenységen, amivel nemzetközileg valahogy kompenzálni tudja profitszerzési metódusát. Ez a több mint tíz éve zajló dzsentrifikációs folyamat ellehetetleníti százezrek életét, és a szegényebb társadalmi rétegeket kiszorítja megszokott lakóhelyükről. Ennek a tetőpontján került Erdemci ebbe a történetbe, és ő, érzékeny értelmiségiként, jó érzékeléssel kitapintotta, hogy melyek a gócpontok, az égető problémák. De kérdés, hogy ebben a helyzetben hogyan maradhat autonóm és hiteles, amikor ugyanaz a cég biztosítja a kritikai pozícióját, amely ellen a kritika irányul.

Kokesch Ádám installációja, 2010–2013

– *Te mit gondolsz az általa választott megoldásról?*

B. B.: – Hogy ezt a maga komplexitásában meg lehessen ítélni, ahhoz behatóan ismerni kéne a helyi viszonyokat. Január óta, amikor megfogalmazódott a koncepció, úgy felgyorsultak az események, hogy hónapról hónapra az új szituációhoz kellett megtalálni a még a koncepcióba illő és egy értelmiségi moráljával vállalható álláspontot. Ezek a pozíciók folyamatosan összetűzésbe kerültek. A kurátor döntése akkor lenne megítélhető, ha projektenként végig tudnánk követni, hogy azok milyen megfontolások mentén nem jöttek végül létre.

– *Erdemci azzal indokolta a „bevonulást”, hogy nem akarta az események hullámaint meglovagolva instrumentalizálni a biennalét. Voltak olyan vádak is, miszerint attól féltek a szervezők, hogy a valósággal való összehasonlításban a biennále jelentéktelenné válik. Helyi művészek szerint pedig ez egy elvesztett lehetőség volt, s a kiállítás lényegében visszavonulót fűjt.*

B. B.: – Lehet megfutamodásnak értelmezni a visszavonulást a kiállítóterbe, de a morális konfliktus továbbra is fennáll, mert még ez a „white cube” is, az épület, ami a biennále nagy helyszíne volt, ugyanazon cég tulajdonában van. Egyébként ez volt az utolsó alkalom, hogy az Antrepóban kiállítottak, két év múlva már ott is szálloda lesz.

– *Voltak is olyan munkák, amelyek világosan erre a helyzetre reflektáltak; Halil Altındere roma gangszta-rapje, amelyben tinédzserek szállnak szembe a dzsentrifikációval, vagy Hito Steyerl múzeum és hadiipar kapcsolattal foglalkozó videója. Ajse Erkmen óriási falbontó gömbje pedig kívülről „csapdosta” az épületet. Lehet azt tudni, hogy hány olyan művész volt, akit a változás hatására hívtak meg?*

K. Á.: – Erdemci nemcsak a köztérhasználatl foglalkozott, hanem tágabb értelemben a közjavak körüljárásával is. Ő egy közösség tulajdonrendszeréről, a tudásról és a kultúráról is szeretett volna beszélni. De a biennále olyan helyzetbe került, amelyben már bizonyos témákat nem lehetett a művészet nyelvén „megbeszélni”, mert ehhez képest az utcán sokkal határozottabb és direktebb módon zajlottak az események. A kurátorok az utolsó pillanatban döntöttek úgy, hogy eredeti elképzeléseik furcsa, félutas megvalósításaként ingyenes tesztik a teljes programot. Nekem ez vonzó volt, viszont ezért a biennále nem három, hanem csak egy hónapig lehetett nyitva. Különös érzés volt az is, hogy nemcsak a megnyitó, hanem minden VIP-esemény is elmaradt. Reggel kinyitották az ajtót, és azt mondták: mostantól mindenki előtt nyitva van. A katalógus pedig egy doboz kóla árába került. Helyükre kerültek a dolgok.

B. B.: – A bevétel azáltal keletkezett volna, hogy a köztérben nem tudtak megvalósulni az elképzelések. A köztéren a produkció ingyenes lett volna, ezért – ha konzekvensek az alapkoncepcióhoz – az ingyenességet fenn kellett tartaniuk. Szerintem ez is tanulságos: úgy tűnik, meg lehet találni azt a megoldást, ahol az értelmiségi is megőrizheti a függetlenségét, de a befektetőnek sem kell megszegyenülten visszavonulnia.

– *Talán az események hatására, de a kuratori koncepció ezúttal nem nyomta agyon a kiállítást, s a művek tudtak benne létezni.*

K. Á.: – Szerintem a művek önmagukban is nagyobb mozgásteret kaptak. Sok narratíva maradt, amit nem magyaráztak agyon, nem rágtak szájba.

– *Ahogy mondtad, a koncepció több lábon állt. Az egyik volt a létező realitás rejtett arcainak felmutatása, regisztrálása vagy kritizálása. Egy másik szál a direkt politizálással szemben érzékelte akarta megérinteni az embereket, és helyet kapott az alternatív világok vizionálása is. Ez a vonulat a költészet felől közelített; a címe is – „Anyám, én barbár vagyok?” – egy versből való. A te munkáid ennek a poétikus és alternatív vonalnak a metszéspontján mozogtak. Hogyan zajlott találkozásod a kurátorral, és mennyire vagy elégedett a kontextualizációval?*

K. Á.: – Az értelmezési keretek rendben voltak. Budapesten, az első találkozón háromnegyed órát beszélgettem Erdemcivel, ami igen jól sikerült. Kérte, hogy küldjek minél több anyagot, aztán egy hónap múlva írt, hogy küldjek még bármit, amit találok, és utána kaptam a meghívót.

B. B.: – De nem egy nyilvános részvételi listát kaptál. Hivatalos felkérést küldött a részvételre, de ez nem vált nyilvánossá. A folyamat bizonytalanságát ezen lehet lemérni: az utolsó pillanatig nem volt meghirdetett résztvevői névsor. Tehát amíg ki nem derült, hogy a munka elkészül a megnyitóra és így a művész részt vesz, addig nem tették közzé a nevét. Ádám szerződésében benne volt, hogy nem hozhatja nyilvánosságra részvételének a tényét.

– *Meddig volt ez érvényben?*

K. Á.: – Amíg ki nem nyitották a kapukat. A katalógust is az utolsó nap adták a kezünkbe, addig mi, kiállító művészek sem tudtuk a teljes listát, nem is volt ilyen.

Peter Robinson: Struktúra és személyesség, 2012
installáció

– *A munkáidat nagyon jól installálták egy Aranyzarv-öbölre néző ablak előtt, ahol hatalmas utasszállító hajók horgonyoztak. Az emberek folyton ott csüngtek az ablakban, különös viszonyban a tárgyaiddal; mert ott is voltak, meg nem is, és szinte beléjük ütköztek.*

K. Á.: – Erdemcivel sokat beszélünk a természetes fényről, és amikor elmentem Isztambulba megnézni a helyszínt, akkor rámutatott az egyetlen ablakos helyre, hogy ez lesz az enyém. Első pillanattól kezdve érthető volt számára a munkám, és én mindig is egy ilyen közvetlen viszonyra törekedtem az installációimban. Ezek szerint jól működnek.

B. B.: – Az Antrepóban Ádámé volt a legelvonatkoztatottabb és legáttételesen reflektív munka. A városi tér, az urbanus szövet jelenléte bizonyos művek esetében már-már a didaktikusság határát súrolta.

Október minden évben a londoni művészeti piac kiemelkedő fontosságú időszak, ez idén sem volt másképp. A vezető megavásárok – Frieze, Frieze Masters, Pavilion of Art and Design – és a párhuzamosan futó kisebbek – Sunday Art Fair, Moniker, Multiplied vagy az idén első alkalommal megrendezett, kortárs afrikai művészetnek szentelt 1:54 – standjain kínált műalkotások összértéke 100 milliárd eurót képviselt. Persze ezek mellett ne feledkezzünk meg a jelentős kortárművészeti árverések és a vezető galériák, múzeumok kiállításairól sem – Zaha Hadid/David Gill, Li Songsong/Pace, Pop Art Design/Barbican –, amelyek mind első osztályú élményt nyújtottak a felfedezésre, illetve vásárlásra vágyó látogatóknak.

A tavaly első alkalommal megrendezett Frieze Masters – a modern és a 2000 előtt készült művekre specializálódott vásár – hatása az idei PAD kínálatának mind összetételében, mind sokkal inkább „euró-

lyik mindkét eseményen jelen volt (Gmurzynska). Persze a PAD-hez hí maradt 19 modernművészeti galéria kínálatát továbbra is rendkívüli minőség jellemezte. A fent említett Gmurzynska standjának különlegessége volt Yves Klein 1959-es, SE 246 című, jellegzetes kék szivacs-szobra, amely egykor a francia művészet-filozófus és kritikus Pierre Restany gyűjteményét gazdagította. A londoni Ben Brown Fine Arts galéria Lucio Fontana 1966-os Concetto Spaziale, Attesa című képét 6 millió euróért árulta, míg a párizsi Applicat-Prazan 3,5 millió euróért Pierre Soulages egyik különleges, 1953-ban készült olajfestményéért, amely egykor Wallace Kirkman Harrison – a New York-i Rockefeller Center építésze – gyűjteményéhez tartozott.

Marcel Coard: Piton asztal, 1920–1925 körül

© Galerie Jean-Jacques Dutko, Paris

pai” hangulatában is érezhető volt. A PAD sátra alatt ez idáig kiállító modernművészeti galériák közül több döntött úgy, hogy inkább az új vásáron vesz részt (Van de Weghe, Mitchell-Innes & Nash, Luxembourg & Dayan), bár akadt olyan is, ame-

Az idén túlsúlyba kerültek az iparművészettel, illetve designnal foglalkozó kiállítók. A 28 ilyen profilú galéria közül egyenlő számú foglalkozott XX. századi tárgyakkal, illetve kortárs, limitált szériás darabokkal. Ez utóbbiak közül ki-

Pavilion of Art and Design, London

Vezető pozícióban

Dominic Harris: Mélykék interaktív akvárium, 2013

© Priveekollektie Contemporary Art & Design, Heusden aan de Maas

emelendő volt az első alkalommal részt vevő bejrúti SMO galéria kínálat, amely többek közt Gregory Gatsleria polírozott rozsdamentes acélból készült, márványszárnyakat viselő, Morning Angel című tükréért 26 ezer euróért. A párizsi Maria Wettergren az elmúlt évekhez hasonlóan kitűnő kortárs skandináv tervezők munkáit hozta Londonba. A stand egyik ékessége volt a dán Mathias Bengtsson 1999-ben tervezett és mára ikonná vált, eltérő színű falemezegekből készített széke, a Slice Chair. A mindössze 20 darabra limitált szériából már csak 3 elérhető, ezek közül az egyik utolsót a galéria 40 ezer euróért árulta. Wettergren a tavalyi vásáron a PAD legjobb standjáért járó Moët Hennessy-díjat nyerte el, idén ezt a XX. századi fotóra specializálódó londoni Hamiltons érdemelte ki.

A kurátorokból, gyűjtőkből, belsőépítészekből és designerekből álló zsűri ítélete szerint a legjobb XX. századi iparművészeti tárgy az 1929-ben Paul Dupré-Lafon által tervezett Ski Bar lett (Galerie Dutko, Párizs), míg a kortárs design legjobb darabjának a német Valentin Loellmann Tavasz–Nyár című, rezeztet fémvázal és égetett tölgyvel

rendelkező konzolasztalát választották (Galerie Gosserez, Párizs). A holland Priveekollektie standján Dominic Harris Mélykék interaktív akvárium című, nagy közönségsikert aratott videomunkája – az akváriumban „úszkáló” halak valós időben követik az előttük elhaladó, mozgó szemlélt – a megnyitó során kelt el 95 ezer euróért. A párizsi BSL galéria Nacho Carbonell által tervezett, Az idő kincs című, egyedi órái is igen népszerűek voltak, áruk 37 és 52 ezer euró között mozgott. A hosszú időn keresztül nagy divatházak – Yves Saint Laurent, Chanel, Balenciaga – ékszertervezőjeként dolgozó algériai Taher Chemirik Calligraphy elnevezésű sárgaréz paravánját a megnyitó első fél órájában vásárolta meg a BSL standján 140 ezer euróért egy londoni gyűjtő.

A stockholmi Modernity galéria Gerrit Thomas Rietveldnek az 1950-es évek végén Han Schröder, Hollandia egyik első női építésze utrechti házába tervezett négy Zig Zag székét 70 ezer euróért adta el egy amerikai vásárlónak. A II. világháború utáni klasszikusok – Jean Prouvé, Charlotte Perriand, Serge Mouille – munkáira specializálódó párizsi Downtown standján Jean Royère

negyvenes években tervezett karosszéke és kanapéja 250 ezer euróért kelt el. A galéria a designertől több különleges darabot is kínált, így például egy falra szerelhető, liánra emlékeztető lámpát az ötvenes évekből, amelyre azonban 600 ezer euróért a megnyitó napján még nem talált vevőt. Az 1930-as évek kiemelkedő darabja volt Marcel Coard bronz- és ébenberakással díszített, pítónbőrrel bevont íróasztala a Galerie Dutko standján, illetve az olasz Pietro Chiesa lámpája, amelyet a Fontana Arte számára tervezett, és amelyet most a Galleria Colombari 25 ezer euróért kínált. A régiségekkel foglalkozó párizsi David Ghezelbash galéria egy időszámításunk előtt VI. századi etruszk fejét 314 ezer euróért adott el egy francia magángyűjtőnek. A vásáron első alkalommal részt vevő, japán műtárgyakra és fegyverzetre specializálódott Jean-Christophe Charbonnier 50 ezer euróért értékesített egy XIX. századi pánccsátot.

Idén egyértelműen meg lehetett állapítani, hogy a londoni PAD nem csupán töretlen, hanem egyre növekvő népszerűségnek örvend. Az évről évre visszalátogató magángyűjtők és belsőépítészek nagyra értékelik a bensőséges hangulatot, az első osztályú és eklektikus kínálatot, amellyel ez idáig egyetlen más vásár nem tudta felvenni a versenyt. Az itt kiállítók pontosan értik a lélekkel bíró, személyiséget tükröző gyűjtemények és a csupán felhalmozott tárgyak közti különbséget, mindegyikük tudja, hogy mit szeret, és mit szeretne bemutatni. Standjaikról általában annyit lehet mondani, hogy mind egy-egy „Wunderkammer”. Ahogy a vásáralapító Patrick Perrin fogalmaz: „Mi nem csupán minőségi műtárgyakat keresünk, hanem olyan galériákat, amelyek kínálat, valódi, kiforrott ízlésről tanúskodik, amelyek lelke minden egyes kiállított tárgyban tükröződik.” Minden bizonnyal ez a sok más vásárból hiányzó hozzáállás az, ami olyan sikeressé és egyedülállóvá teszi a PAD-et.

MOLNÁR DÓRA

**AZ OLASZ DESIGN
MESTEREI
MASTERS OF ITALIAN DESIGN
2013.09.27–11.24.**

Iparművészeti Múzeum

Triennale
Design
Museum

MAESTRI

ITALIA

DESIGN
HET

Szelemi Tulajdon
Nemzeti Hivatala

Magyar
Kultúra

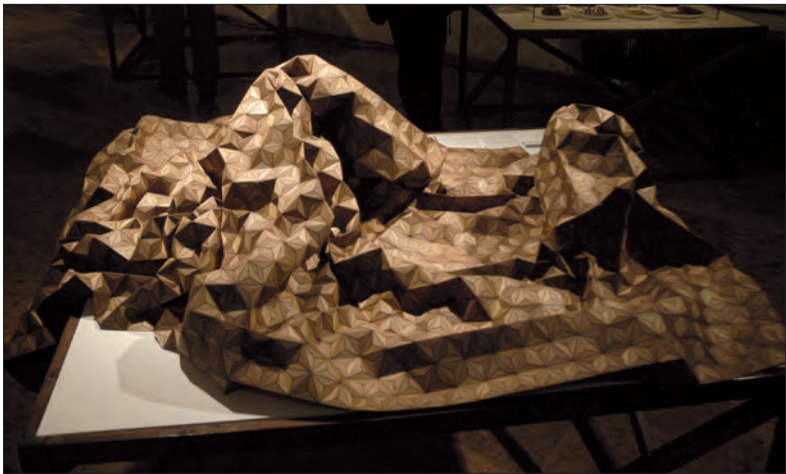
DB SCHENKER

Magyar
Kultúra

HIPAVILON

Ha már senki más nem tette meg, akkor meg tesszük mi, és leírunk ide egyetlen rövidke mondatot: Köszönjük Halasi Rita Máriának a Design Hét kurátoraként töltött öt és fél évet, további munkájához sok sikert kívánunk.

Az idei Design Héttel az égvilágon semmi baj nincs, nem is lehet. Egy jól fölépített brandről beszélünk, amelynek vannak kitalált és bejáratott programelemei, és van arculata. Okkal szerepelt a Nyitott műhelyek című programsorozat a rendezvény kiemelt értékei között. Kiemelendő továbbá az a tény, hogy a Design Hét most először lépett ki a fővárosból. Hogy Debrecenben mennyire lehetett érezni a budapesti rendezvényhez való kötődést, nem tudjuk, mindeneset-

Elisa Stroyzyk: Fatextil
diófa és textil

A szerző felvételei

re tíz évig tartott, mire eljutottunk idáig.

Az idei Design Hetet a hiányai is jól jellemezték. Még mindig nem nyílt meg a kávézó, amit 2010 nyárára ígértek – megszoktuk, hogy szót ejtünk róla. A tartalom nélkül unatkozó honlapon viszont most nem tudunk évvódní, mert a Terminálnak jelen pillanatban egyáltalán nincs honlapja. Program van, élet nincs – foglалhatjuk össze tömören a fesztiválhangulatot. Hiányzott az utóbbi évek megszokott nyüzsgése, ennek egyik oka lehet az, hogy a Design Terminál egyszerűen eltűnt egy bazári forgatagban. Az Erzsébet teret ellepték a lángossütők, lacikonyhák és italosbódék. A tér a Sziget kihelyezett részlegének tűnik, pedig nem olyan régen itt még

Design Hét, 2013

Sálat üzen a szél

plédet lehetett teríteni a gyepre, és a családdal eltölteni a délutánt.

A Terminál kommunikációjában sok az ellentmondás. Míg a design új irányzatai a fenntarthatóságról szólnak, a Terminál környéke a lelakás, a fölélés szellemében pusztul rohamosan. Nem teljesen világos, hogy Englert Róbert ügyvezető mire gondolhatott egy éve, amikor azt nyilatkozta az Origónak: „Az a fajta színvonalemelés, amelyet itt elkezdünk a Terminál berkein belül, ki kell hogy vetüljön a környezetünkre is.” A Termi-

ra a tavalyi Élő lassabban! szerves folytatásának tűnik, ám kétszer nem léphetünk ugyanabba a designba. A világválságot felismerő designerek egy része 2008 után azt kérdezte: Mi lesz most a világgal? A többiek viszont azt: Miből fogunk majd megélni? Nos, az idén ők voltak többen. A Metszéspontok számtalan példát mutat arra, hogyan próbálja a designer nélkü-lözhetetlenné tenni magát sorszámozott egyedi alkotások létrehozásával. Kítűnő válogatást láhattunk arról, hogy amit a design elvett az emberiségtől, azt most hogyan szolgáltatja vissza jó pénzért újrafeldolgozott szemét formájában. Bár szinte minden más esetben töretlen tiszteletünk a kurátor Szemerey Samuén, ez a kiállítás bizony kissé dőcögős lett, amire erősen rájátszott a jellegtelen instaláció – ehhez, úgy tűnik, sikerült megnyerni az utolsó hagyományőrző asztalost, aki a hetvenes évek diópácos-nitrólakkos stílusát képviseli még Magyarországon. Hogy mitől design egy textilszoborként pózoló, fából készített óriási formatan-feladat, az rejtély, akárcsak az, hogy hogyan került ide egy intarziás gördeszkekészítő standja – talán a Mesterségek Ünnepe-ről. A Metszéspontok viszont valószínűleg elmondhatja magáról, hogy sikerült a legnagyobb giccset kiállítania, amit Magyarországon valaha

Merel Karhof: Szélkötőgép
alumínium, öntöttvas

Front Design: Történet váza
tradicionális cseh üvegyöngyök, üveg

is láhattunk design címszó alatt: az Erratum luxuscég termékei ócska gegek, suta poénjuknak a profi kivitelezés adja meg a kegyelem-dőfést: a gyári munkások „hibás” tárgyakat készítenek igazgatói utasításra. A dilettantizmuson túl van ebben az egészben valami gyomorforgató cinizmus is. Marxista terminusokban megfogalmazva: ezen a képen azt a jelenetet látjuk, ahol a tőkés elveszi a munkástól annak utolsó termelőeszközét – a kreativitását –, majd egy kis időre visszaadja neki, hogy játszódjon vele a még nagyobb profitért.

Azért néhány igazán szép történettel is meglepett a kiállítás. Ilyen a bájos sálkötő automata, amely a széljárás és a szél erő változásait nem diagramon, hanem kötésmintában rögzíti, hogy aztán a vevő a sálát kötő szél adatait tartalmazó dokumentummal együtt vehesse meg. Meghatóan eredetiek a dél-afrikai nők bumfordi üvegedényre gyöngyből fűzött betűkből készített, személyes vallo-másai is. Igaz, gyanakvó szemünk itt szintén tetten éri a mozzanatot, ahogy egy civilizáció alamizsnaként ad vissza valamit egy másiknak abból, amit korábban elvett tőle. Legalább annyira elgondolkodtató, hogy miért nem látunk valami magyar vonatkozást – talán az egzotikus szegénység érdekesebb, mint a mi egyszerű, saját, hazai nyomorunk enyhítését szolgáló kreatív erőfeszítések.

Hogy a hazai design jó kezekben van, mutatja, hogy a tavasz-szal csöndben kimúlt Lakástrend

függelékét, a Madeinhungaryt átvette a Design Hét. A Triennale di Milano kiállításával kifejezetten jól jártunk. Az Iparművészeti Múzeumban Maestri címmel látható tárlat röviden, tömören mondta föl ismét a már sokszor hallott leckét (írásunk a 4. oldalon – a szerk.). Ha majd nálunk a design ügyét bárki valaha is komolyan veszi a távoli jövőben, programnak elég lesz, ha a Maestrin a tervezők neve alatt szereplő rövid alcímeket összeírja neki valaki. Minden tervezővel riport készült, ami magyarul feliratozva fut a tárgyak előterében fekvő monitoron. Ráncos kezek gesztikulálnak a képeken, élénk tekintetű öregemberek beszélnek tárgyaikról. Eközben a múzeum emeletén, a könyvtár előterében a nemrég elhunyt Király József kamarakiállítása árválkodik, rövid ideig emlékeztetve minket a mi szellemi értékeinkre.

A Magyar Formatervezési Díj a szokott színvonalon jelentkezett be. Időbe telt, amíg eljutottunk a Múcsarnok apszisában rendezett kiállításig, de legalább megcsodálhattuk az épület hatalmas tereit üresen – ritka alkalom.

Egy kis csúsztatással lehetett a Design Hét attrakciójának nevezni Budapest 1:500 arányú famakettjét, hiszen a Terminál a III. Makettfesztivál programját vonta be a heti menübe. A gigászi építmény környékén valóban lehetett némi fesztiválhangulatot érzékelni – végre valami, amit egy alkalmi közösség önfeláldozóan a magáénak érezhetett pár napig. A jórészt amerikai dióból készült famakett a szervezők szándékosan a föllet koszos, elhanyagolt állapotban állították ki, hogy jobban láttassák sorsának rendezetlenségét. Nyilván az sem véletlen, hogy az átnevezési hullámot elkerülni ugyancsak nem tudó Bálna (CET) nyomában kiállított mű környezetét is érintetlen állapotában hagyták, talán abban reménykedve, hogy e különös érték látványa egy köbméternyi sitt és az építőmunkások bakancsnyomát őrző nyers betonlajzat társaságában ráébreszti a döntéshozókat arra, milyen gazdag ország vagyunk. És talán arra is, hogy mennyivel gazdagabbak lennénk, ha gazdálkodni is tudnánk az értékeinkkel.

TÓTA JÓZSEF

Kunsthau Lempertz, Köln és Berlin

Porcelánképek a kínálatban

Rajna-parti székhelyén régi mesterekkel indult a cég szeptember 25-én, amikor a közel 200 tételben a festmények mellett – a nagy érdeklődésre hivatkozva – először kínáltak 60 rajzot is, száztól ezer euróig szóródó becsértéken. A prímet az olajfestmények vitték, a legdrágább Antonio Canaletto köréből A dózse a giovedì grasso (torkos csütörtök) ünnepén a Piazzettán című sokalakos, velencei karneváli eseményt megjelenítő kép lett (8–10 ezer eurós sávból 53 ezer eurós leütéssel összesen 63 ezer eurót adtak érte). A cég az orosz úgazdagoknak kedveskedett az odesszaiból münchenivé vált Franz Roubaud Fekete-tengeri halászkö című olajfestményével, amelyet 10 és 15 ezer euró közé becsültek, majd 34 ezres leütéssel

összesen 40 800-ért értékesítettek. A XVII. századi holland Ferdinand Bol követőjétől egy filozófus (vagy apostol) portréja tollal és könyvvel 6–7 ezertől 19 ezerig jutott. Ceres istennő 1800 körüli alakját – a váson jobb felső sarkában olvashatatlán szignóval – régebben Giuseppe Mazzolának tulajdonították, újabban ismeretlen francia kortársát valószínűsítték szerzőként (a mű 10–14 ezerről 15 ezres leütést ért el). A magyar vonatkozású tételek közül a soproni Steinacker Károly frakkos fiatal férfit kőkorlátnál ábrázoló, 1835-ös képe 3–4 ezer között éppúgy visszamaradt, mint August von Pettenkoferen parasztszekere egy facsoport árnyékában 1800–2800 eurós elvárással. A rangos német mesterek 600 euróra becsült ceruza-

rajzai közül Wilhelm von Schadow drapériatanulmányát 300 eurós kiállítási árán üttették le, míg Carl Spitzweg mozgásvázlata két fiúról senkinek sem kellett.

A „császári és királyi” Berlin-árverést október 12-én a cég fővárosi fiáláléjában rendezték 229 válogatott tétellel, amelyek sora a Königliche Porzellan Manufaktur (KPM) darabjaitól és a különlegességszámba menő berlini öntöttvas ékszekrektől (Berliner Eisenkunstguss) az ezüstneműn és a bútorokon át a régi mesterek, a XIX. századiak vagy a modernnek berlini vonatkozású képeiig tartott. A legmagasabb leütés, 48 ezer euró a KPM 1840 körül festett porcelánképéhez fűződik, amely egy berlini vagy potsdami dolgozószobát jelenít meg (a szakér-

tők 6000 és 6500 euró közé értékeltek). Utána 33 600 eurós leütéssel a XIX–XX. század fordulóján működött Walter Leistikow tájképe, a Grunewaldsee következt, amelyet 27–30 ezer eurós sávban indítottak. II. Frigyes lovas kisplasztikája (81,5 cm) patinázott bronzból, a XX. század elejéről Rudolf Kaesbach berlini szobrásztól a 15–18 ezer eurós sávból 27 600 eurós leütéssel harmadik lett. Egyformán 26 400-ért ment tovább három tétel: az árverés legrégebbi darabja, Zacharias Wehm 1585-ben olajjal falpra festett képmása János Gyögyről, Brandenburg választófejedeleméről (25–28 ezer euró), egy ismeretlen mester elefántcsontra festett páros miniatúrportréja II. Frigyes két öccséről, akik tábornokként küzdöttek

Franz Roubaud: Fekete-tengeri halászkö, é. n.
olaj, vászon, 83x59 cm

a hétéves háborúban (2500–3000 euró), és végül egy 1840 körül KPM-porcelánlapra festett Rajna-menti táj a Nonnenwerth szigettel (előzetesen 1000–1500-as összegre becsülve). W. I.

Szinte forintra pontosan a tavaly ősziével megegyező, közel 300 milliós forgalmat produkált a Virág Judit Galéria októberi árverése. Az összehasonlítás csak a tavalyi őszi aukcióval korrekt, hiszen ez hagyományosan nem az aukciós házak erős szezonja, a csúcstételek inkább karácsony előtt kerülnek piacra. Az anyag így is színvonalas volt, amit a 86 százalékos elkelési arány is visszaigazolt. Ha a vásárlási szándékban nem is, de a vásárlásra szánt összegekben továbbra is érződött a potenciális vevők visszafogottsága: többségük a kezdőártól legfeljebb egy-két licitlépcső erejéig volt hajlandó elszakadni. Ők tehát jogos elégedettséggel távozhattak, hiszen a kikiáltott 159 mű többségét sikerült a becsérték alatt – esetenként jóval alatta – megszerezniük. A piac egészének azonban hosszabb távon aligha tesz jót, ha a gyűjtők azt látják, hogy a műtárgyaktól leginkább csak „áron alul” lehet megvásárolni. Ezzel együtt is elismerésre méltó, hogy a becsértékes módszert bevezető árverőházak kitanaknak a modell mellett. Ez számukra egyelőre nem csak előnyökkel jár, hiszen a becsérték alsó határa a potenciális magyarországi gyűjtők tudatában inkább még amolyan felső korlátként él, és csak az annál alacsonyabban leütött tételt tekintik jó vételnek. Ebben a hitükben csak tovább erősíti őket az indulóárak és a becsértékek között az utóbbi árveréseken – nem csak a Virág Judit Galériában – tapasztalható, növekvő különbség. A külföldi árverezőházak csak a becsértéket adják meg a katalógusokban, így a kikiáltási árakat

az utolsó pillanatban is módosítani tudják az előzetesen tapasztalt érdeklődés, a vételi megbízások és a telefonos licitek száma alapján – vagy akár még a helyszínen is, a terem hangulatát figyelembe véve. Talán – az ez ellen szóló érvek dacára – érdemes lenne megpróbálkozni nálunk is az indulóárak elhagyásával.

A kínálatban több olyan tétel szerepelt, amely nemcsak művészi kvalitásai, hanem kultúrtörténeti dokumentumértéke miatt is kiemelt figyelmet érdemelt. Mindenekelőtt Patkó Károly 1931-ben festett nagyméretű vászna, A Római Magyar Akadémiában (Salonban) tartozik ebbe a kategóriába, amelyen hátul ülve a festőtárs Molnár-C. Pál is látható. A kép a harmincas-negyvenes években még több itthoni kiállításon is szerepelt, később azonban külföldi magángyűjteménybe került. Több évtizedes távollét után tért vissza most Budapestre és jutott – néhány licitlépcsőt emelkedve – a becsértéktől elmaradó, 26 milliós áron új tulajdonosához. Művésztsáksak, méghozzá világhírű külföldi alkotók szerepelnek két Rippl-Rónai-munkán is: a Maillol festi feleségemet című, 1899-es olajkép az 1930-as évek óta egy amerikai magángyűjteményt gazdagított, és most jó áron, 8,5 millióért cserélt gazdát, míg az egy évtizeddel későbbi pasztell, a Pierre Bonnard

A Virág Judit Galéria őszi aukciója

Kultúrtörténeti ingyencségek

és egy párizsi modell ennél is magasabb áron, 12 millióért kelt el.

A többi vezető tétel sorsa vegyesen alakult: Nemes Lampérth József egy korábbi árverésen már szerepelt folyóparti tája a várakozásokat meghaladva, 34 millió forinttal az este legmagasabb árát hozta. Berény Róbert kitűnő provenienciájú, reprodukált pipás csendélete közvetlenül az aukció után alapáron, 15 millióért ment tovább. Kádár Béla art deco hölgyéért 8,5, ifj. Markó Károly firenzei látképéért pedig 8 millió forintot adtak. Nem kelt viszont el Hollósy Simon korai, Münchenben festett jelenete, a 12–18 millió forintra tartott Vidám helyőrség, Brodszky Sándor 9–12 millióra becsült balatoni tájképe és Kmetty János 1916 körül festett, sokszorosan kiállított és reprodukált álló női aktja, amelyet 4 millió forintról indítottak.

Ziffer, Jándi, Kádár Géza, Nagy Oszkár, Börtsök, Mikola és Boldizsár munkáival igen gazdag volt a nagybányai választék, s az említett alkotók festményei kivétel nélkül vevőre is találtak. Egy Zazar-parti táj képviselte Aba-Novák Vilmost is; az 1925-ös olajképet becsértékének sávjában, 8,5 millióért ütötték le.

A heves licitcsatát kiváltó kevés mű közé tartozott László Fülöp női portréja, amelyet végül 1 millióról indulva messze becsértéke fe-

Patkó Károly: Salonban, 1931
tempera, vászon, 179,5x144 cm

lett, 4,8 millióért vittek el, továbbá a mozgalmas népi életképeivel egykoron népszerű Mousson Tivadar Novemberi ruhavására, amelynek ára 100 ezerről egészen 700 ezer forintig kúszott.

Az utóbbi időben – főleg azt követően, hogy a Blitz Galéria meghirdette havi rendszerességű, zömmel kortárs aukcióit – újra felángolt a szenvedélyes vita arról, mennyire szerencsés, különösen a műtárgypiac mai helyzetében, az élő művészek munkáinak aukciós szerepeltetése. A támogatók a pozitív nemzetközi tapasztalatokra hivatkoznak és arra, hogy ebben a szektorban is szükség van a tájé-

kozódáshoz a nyilvános árakra, míg az ellenzők szerint az aukciók tönkretethetik számos művész hosszú idő alatt felépített ázsíóját. Virág Judit ebben a vitában úgy foglal állást, hogy csak olyan munkákat visz kalapács alá, ahol igen jó esély mutatkozik arra, hogy a piac a jelenlegi állapotában is visszaigazolja a korábban elért árakat. Ez egyben azt is jelenti, hogy aukcióin nagyon kevés kortárs képre lehet licitálni, de választását az élet ezúttal is igazolta: Keserű Ilo- na ismert 1980-as olajképe, a Mind kikiáltási árának több mint kétszereséért kelt el, és 5 millió forinttal az utóbbi idők egyik legjobb kortárs aukciós árát hozta, míg az árverésin rendszeresen szereplő Váli Dezső egyik 1999-es műteremképeért a becsértéket is meghaladó összeget, 900 ezer forintot fizettek.

A festmények mellett szerepelt a kínálatban Schaár Erzsébet bronzplasztikája, amely 2 millió forintért váltott tulajdonost, valamint épp egy tucat Zsolnay kerámia. Ezek valamennyien új gazdára találtak; a legmagasabb árát, 3,2 milliót egy Mattyasovszky-Zsolnay László által tervezett, pontosan 100 éves csigás díszdoboz érte el.

Az árverés technikai újdonsága volt, hogy ezúttal először lehetett online is élőben követni az aukciót, s egyben licitálni is – már ez alkalommal többen éltek a lehetőséggel.

EMÖD PÉTER

MEGJELENT!

Keresse
a benzinkutaknál
és a nagyobb
újságárusoknál!

- INTERJÚ CSERNUS IMRÉVEL
- BUDAPEST LEGJOBB BORBÁRJAI
- NAGY PEZSGŐTESZT
- BORTÚRÁK-MELLÉKLET

hvg KIADVÁNYOK

bolt.hvg.hu/egyebkiadvanyok

A BÁV Zrt.
2013. november 6-tól szerdai napokon

ELEGANCIA, SZÉPSÉG ÉS BEFEKTETÉS

„amit az ékszerekről tudni kell” címmel előadássorozatot szervez a Rózsavölgyi Szalonban. Az előadások időpontja: 2013. november 6-tól december 18-ig, szerdai napokon 11 órától 12.30 óráig. Az előadások helyszíne: Rózsavölgyi Szalon, Budapest, V. kerület, Servita tér 5. Az előadássorozat ára 65 000 Ft/fő. Az előadások alkalmanként 11 000 Ft-os áron látogathatók. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Jelentkezés és további információ: Koncz Erika, kommunikációs és ügyfélszolgálati vezető, BAV Zrt.
Telefon: +36 30 311-0022. Email: koncz.erika@bav.hu

BÁV
ANNO 1773

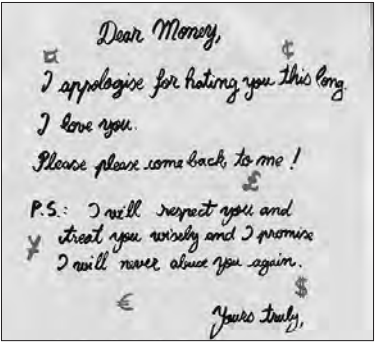
ViennaFair, Bécs

Az óriáskerék mellett pörög

Minden eddiginél több, 127 galéria részvételével, 9. alkalommal rendezték meg a tavaly óta orosz többségi tulajdonban lévő vásárt. Az idei kiadás az elmúlt évben hatalmas lendülettel megkezdett arculatváltás folytatásaként könyvelhető el, köszönhetően a példátlan energiákat mozgósító két művészeti igazgatónak, a litván származású Vita Zamannak és a kazah származású Christina Steinbrecher-Pfandtnak. „The New Contemporary” néven való újragon-dolásával, valamint a közép-kelet-európai országok és Oroszország galériái és gyűjtői felé való nyitással a rendezvény a régió legfontosabb és leginvenciózusabb kortárs művészeti vásárává nőheti ki magát a következő években. Ugyanakkor Bécs kulturális adottságaira, hagyományaira koncentrált, így hitelesen tudja megszólítani annak a régiónak a közönségét, amelynek az osztrák főváros mindig is központjaként kívánta láttatni magát.

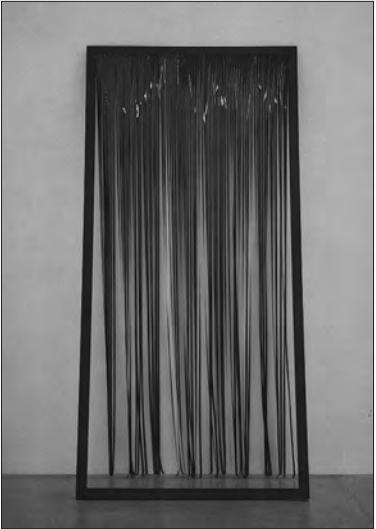
Az egyértelműen megcélzott orosz gyűjtőkörnek szánt VIP-programok mellett a szervezők a régión belüli kommunikáció elősegítésére is hangsúlyt fektettek. Vienna Duet néven lengyel és grúz nonprofit intézmények, szervezetek, valamint galériák közreműködésével két csoportos kiállítást rendeztek a vásár területén, ezeken kívül pedig számos előadás, tárlatvezetés, performansz színesítette a kínálatot. A Diyalog szekcióban egy török és egy kazah résztvevő mellett román nonprofit szervezetek mutatkozhattak be, így például a Kilobase Bucharest szerveződé-sen belül az Apparatus 22 nevű, a divatvilág kritikai aspektusát vizsgáló kollektíva.

A vásár központi témája a boldogság volt, amelyet a Vienna Pop szekcióban a School of Happiness-

Marina Albu: Dear M., 2013
szöveg munka, Salonul de Proiecte, Bukarest

projekt bontott ki, de a Duet lengyel résztvevői is erre reflektáltak. Mindezek mellett hónapok óta olvashatók voltak a Boldogság Iskolájának tanácsai a vásár blogján

Zilvinas Kempinas: Zephyr, 2013
objekt, 120x250x5 cm, Galerija Vartai, Vilnius

(thenewcontemporary.com), október 11-én pedig kihirdették a School of Happiness-díj videoművészeti pályázatának győztesét is, ez Michail Mochailov bolgár művész Just keep on going című munkája lett.

Festészet, most?

Bécs kreatív ügynöksége, a departure szervezi a curated by_vienna programot, melyben magángalériákban nemzetközi vendégkurátorok rendezhetnek az évente változó központi témához kapcsolódó kiállításokat, a ViennaFairrel párhuzamosan. Idén a Why Painting Now? című tárlatsorozatotban 20 galéria vesz részt (ahol nemhogy magyar kurátor, de ezúttal egyetlen magyar művész sem akadt). A nyers kereskedelmi megfontolásokat sejtető „ötlet”, a kortárs festészet játékbá hozása mellett lózungokon kívül (magát folyamatosan újradefiniáló, kísérletező, megújuló és sokszínű, „személyes pozíciókat” megjelenítő műfaj, amely a festett vásznon túl más médiumokkal lép interakcióba stb.) semmilyen fajsúlyos érvet sem sikerült felsorakoztatni. Ez a teoretikus vákuum jellemzi a kiállításokat is: a most felvonultatott – leginkább az absztrakció számos mai változatát képviselő – nemzetközi képzőn többségében tanácsalanságról, céltalanságról és – az ismert mesterek esetében – önméltólásról árulkodik. A műfaj reflexivitása is (amely kortárs vonás lehetne) leginkább önmagára, a festészetre, annak belső problémáira, lehetséges megnyilvánulási formáira, esetenként a művész-egóra irányul. Minimális önirónia, helyette inkább egyféle „műtermi automatizmus”, a képcsinálás tehetetlenségi nyomatéka érvényesül.

Sarkítva: ami a válogatásokban érdekfeszítő, az vagy nem, vagy nem egészen festészet, például Adam Putnam New York-i fotói és fényinstallációja (Galerie Mezzanin), Virginia Hutchison fémlemezre vetített diái (Martin Janda) vagy Ei Arakawa performanszai, amelyekhez festőbarátai készítették a kellékeket (Meyer Kainer). Esetleg még – elegáns megoldásként – klasszikusok segítségül hívása: a Galerie Hubert Winter Fred Sandback zsinórmunkáit (térbe kifeszített „vonalak” jelölnek ki virtuális síkokat) Martin Barré hatvanas évekbeli minimalista festményeivel társította, világos, szakmai szempontból megindokolható koncepció alapján. (A kiállítások november 14-ig látogathatók, www.curatedby.at)

A. G.

Műfaj tekintetében a legtöbb galériánál még mindig a festészet vezetett, ám mellette a szobrászat is kiemelt szerepet kapott: a vilniusi Kortárs Művészeti Központ szervezésében Donatas Jankauskas hatalmas Tony Soprano-szobra vigyázta a vásárt a Tribute szekcióból, ahogy az épület előtti park is megtelt köz-
téri munkákkal.

A galériák közül kettő részesült 5000 eurós díjban, a legjobb fiatal galériának szánt elismerést a varsói Czulośc kapta, a befutottak közül pedig a bécsi Galerie Hubert Winter nyert, immár harmadik alkalommal. Összesen 26 országból érkeztek kiállítók, legnagyobb számban természetesen osztrákok és németek, őket az orosz, majd a lengyel, a román és a magyar galériák követték. A leginkább „egzotikusnak” az Egyesült Államokból, az Egyesült Arab Emírátsokból és a Dél-Koreából érkezők számítottak, és üdítő volt tapasztalni, hogy a vásár nem Kelet és Nyugat ütköztetéséről szólt, sokkal inkább a határok elmosásáról, valamint egymás megismeréséről és kölcsönös elfogadásáról.

Magyarországot hét galéria, valamint a kelet-közép-európai régió galériáit és kulturális intézményeit összefogni igyekvő ArtGuideEast kiadvány képviselte. Az acb Galéria Bak Imre, Horváth Tibor, Tarr Hajnalka, Szalay Péter és a Société Réaliste műveiből válogatott. Deák Erika standján Alexander Tinei és Szűcs Attila festményei idén is szerepeltek, újdonság volt Svätopluk Mikyta és Kovács Gergő bemutatása. Az INDA Galériánál tavaly is itt volt Czene Márta és Kamen Stoyanov, idén kiállított még Martin Henrik és El-Hassan Róza is. A Kisterem standján Sugár János, Szij Kamilla, Jovánovics György és Albert Ádám, míg a Molnár Ani Galériánál Benczúr Emese, Cseke Szilárd, Mayer Éva és Jakatics-Szabó Veronika munkái voltak láthatók. Az idén alapított Trapéz Ulbert Ádám, Szörényi Beatrix, Damir Ocko, Marko Tadic és Puklus Péter műveit állította ki, a VILTIN Tranker Kata, Galambos Áron és Bajóta munkái mellett Asztalos Zsolt Kilőtték, de nem robbant fel című, a Velencei Biennálén szerepelt sorozatának egy darabját is elhozta.

A vásár idején több magyar vonatkozású kiállítás is zajlott Bécs-szerte: Nádler István és Zbynek Sekal cseh szobrász tálata az Artmark Galerie-ben, valamint két csoportos kiállítás (X-RayTexturePack, Galerie Ulrike Hrobsky és az október 7-én nyílt Young Art Hungary 2013, Museum of Young Art). A magyar nagykövetségen október 10-én nyitották meg a Francesca von Habsburg által elindított Art Vienna–Budapest című osztrák–magyar kulturális és diplomáciai program aktuális tárlatát, amely az Erste Bank Hungary gyűjteményének anyagából mutat be válogatást. Mivel pedig Bécsben soha nincs megállás, legközelebb november 18. és 24. között a Vienna Art Weekre érdemes el-látogatni.

D. B.

Dorotheum, Bécs

Gyöngyöt a disznók elé

Élénk nemzetközi érdeklődés kísérte Bécsben az őszi aukciós hetet október 14. és 16. között, amikor öt alkalommal régi mesterek és XIX. századi festők, varia (bútor, szőnyeg, szobor, óra, ezüst, üveg és porcelán), valamint antik és kortárs ékszerek árverésére került sor. Rekordleütések is születtek. A papírforma szerint a régi mesterek sorából került ki az abszolút listavezető, ugyanis Lorenzo Lotto Ecce Homo című, olajjal falpra festett képe épp-
úgy 389 300 eurós leütést ért el, mint honfitársa, Annibale Carracci bájos olaj-vászon Imádkozó Madonnája (előbbi 150–200 ezer, utóbbi 300–400 ezer eurós sávból indult). A XVIII. századi osztrák festészet jeles mestere,

Függőékszer, Szent György
aranyozott ezüst, zománc, gyöngy

Johann Georg Platzer olajjal rézlemezre festette a Koncert a palotában című mozgalmas jelenetet, amely 120–150 ezer közötti elvárás után 317 500 eurót hozott. Az ifjabb Pieter Brueghel arasznnyi átmérőjű olaj-fa festménye – a „gyöngyöt a disznók elé” bibliai eredetű szolás illusztrációja – 100–150 ezer eurós becsértékről 268 700-ig jutott, míg Paris Bordone festménye Neptunról és Amphitritéről ugyanennyiről 219 900-ig lépdelt. Azonos sávból indult a Tiziano műhelyének tulajdonított Mária Magdolna-alak, és éppúgy 195 500 eurót ért, mint Stefano Orlandi valamivel alacsonyabbra, 80–120 ezer euróra értékelt építészeti témájú képpárja a császári fürdőről, illetve egy átriumról lépcsővel. Ez az ár a bolognai művész esetében világrekordnak számít.

A XIX. századi festészet csúcstartója Ferdinand Georg Waldmüller A szerelmes levél (1849) című zsánerképe lett két ifjú hölgyről, akik gyertyalángnál olvassák a valomást. A bravúros fény-árnyék hatásokat variáló kompozíció 200–250 ezer eurós becsértékének felső határát súrolta 244 300-as leütésével. Jean-Adolphe Beauce A francia csapatok partraszállása Bejrútban (1862) című jelenete 183 300 eurós árával váratlan világrekordot is jelent: 15–25 ezer közötti sávjából bizonyára azért sikerült ennyire feltornáznia magát, mert a kép egyik változatát Versailles kastélyában őrzik. Orosz gyűjtők jóvoltából alakult ki az a licitharc, amelynek során Vaszilij Kotarbinszkij 1900 körül festett tájképe 80–120 ezer eurós kínálatának felső értékéhez került közel a 116 200 eurós leütéssel; hasonlóan alakult Viktor Zarubin normandiai tengerpartot ábrázoló festményének sorsa 110 100 eurós eredményével. A híres tengerfestő, Ivan Ajvazovszkij 1870–1875 körüli képe a Nápolyi-öblöt örökíti meg, távolban a Vezúvval, ez az alkotás 20–30 ezerről meg sem állt 97 900-ig.

A nyolc magyar tétel közül Markó András Parasztasszony tehéncsordával (1879) című vászna 12–16 ezer eurós sávjának alján 12 700 eurós leütést ért el, míg az Olasz pásztorlány nyájjal című képe (1887) eljutott egészen 20–25 ezer eurós sávjának felső határáig 24 700 euróval. Ugyanennyiért Böhm Páltól a bajor Hofbräuhaus karakterfiguráiról készült vászon éppúgy nem keltett érdeklődést, mint az olajjal fára festett Zenés mulatság a pusztán a 7–10 ezer eurós sávban. Hasonló árkategóriából Kern Ármin Muzsikások című zsánerjelenete 12 500-ig jutott, míg A botanikus (1908) című képe 6–8 ezer között maradt 7788 eurós leütéssel. Nikolaus Lenau egyik legismertebb versét illusztrálja Alois Schönn Cigányok pihenője című kartonja, amely 4–6 ezer eurós sávjának közepén, 5 ezerért váltott tulajdonost.

Varia kategóriában magyar vonatkozású tételek ezúttal kizárólag a Monarchia bútorai közt akadtak. A ház szakértői kiemelték a terv különlegességét és a kivitelezés magas színvonalát annak az 1805/1810 körüli, mahagóni furnérral borított és tusfestéssel is díszített empire kanapénak az esetében, amely 4500–6000 helyett 11 250 euróig emelkedett. Egy cseresznyefával borított biedermeier karosszékpár (1825–1830) 8–10 ezer között 8750 eurós leütést ért el. A kínálatban öt székkritkaság is szerepelt aszimmetrikus háttámlákkal, amelyeket oroszlán-, illetve sasfigura faragott és aranyozott relíeffé díszített; az együttes 6 és 12 ezer euró között, 7500-ért ment tovább. Négy késő empire szék (1815–1820 körül) intarziás háttámlával, de aranyozott és feketére festett oroszlánlábakkal 4–6 ezer euró között, 5 ezerért talált gazdára, míg azonos sáv alatt indítva egy 1800–1810 körüli empire kanapé – mahagóni furnérral, karfáján aranyozott oroszlánokkal, háttámláján tusfestményekkel – az előzetes váromozással ellentétben csak 3750-ig araszott. Az ékszerek kétszáznál több tételből az erdélyi késő reneszánsz és kora barokk ötvösmunkák által ihletett, historizáló darabok érdekesek számunkra a XIX. század második feléből, de a nyolc példány közül csak kettő talált új tulajdonosra. A Sárkányölő Szent György lovagot ábrázoló, színes zománcsal és gyönggyel díszített, aranyozott ezüst függőt, valamint egy háromrészes, variálható gránátos-gyöngyös ezüsből készült ékszert egyformán 800-950 eurós sávban kínálták, majd alsó sávjának feléről indították, és mindkettő 500 eurós leütést ért el.

WAGNER ISTVÁN

F. G. Waldmüller: A szerelmes levél, 1849
olaj, vászon, 76x61,5 cm

A mesterképzés ideje alatt mindvégig azon dolgoztam, hogy a nevem ne merüljön feledésbe, és megkap hassam az áhított teljes állást. Az iskola elvégzésével szinte egy időben hívtak fel a Sotheby’stól azzal, hogy üresedés van a Valuations Departmenten. A nyári gyakorlat sok szempontból megkönnyítette a helyzetemet, hiszen már nem ismeretlenül kezdtem itt dolgozni. A munka jellegéből adódóan az első pár hónapban szinte minden fontosabb osztállyal és szakértővel kapcsolatba kerültem. De nem csak házon belül mozogtunk. Múzeumok, a legnagyobb kereskedők és galériások – egy olyan világ nyílt meg előttem a közös projektek során, amelyről korábban csak olvastam. Itt tudatosult bennem először, hogy bizony van, akinek csak a portrégyűjteménye több ezer darabos, amit ráadásul nem szükséges raktárban tartania, hiszen bőven van hely megmutatni mindent. Furcsa érzés belépni egy terembe, ahol száz Keresztelő Szent János-arc figyel az ember minden mozdulatát. A magyar piacról érkezve ámulatba ejtő volt olyan privát eladásban részt

venni, ahol a 3 millió dolláros vételár mindössze néhány másodpercnyi gondolkodásra készítette az ügyfelet. Más világ, más léptékek.

Az első munkám egy nyugat-londoni lakás tárgyainak listázása volt, másfél évvel később pedig már a saját csapatomat vezettem Európában, ahol egy öt országon átvélő hagyatéek feldolgozását végeztük. Bár az osztály munkája közvetlenül nem kapcsolódik az árverésekhez, sokszor – mint például ennél a hagyatéknál is – a felmérés végső célja az eladás volt, így első kézből követhettük végig, miként jut el egy arasznyi szobor a svájci nyaraló nappalijából a londoni árverési terembe. Az általunk feldolgozott gyűjtemények igen nagyok – darabszáma és legtöbbször kiterjedésben is –, így gyakran előfordult, hogy a munka során több napot, vagy akár több hetet is együtt töltöttünk a kollégáimmal. Sőt volt olyan munkatársam,

Egy aukciósház anatómiája II.

Válság előtt és után

akinek három hónapra adtak szállást Skóciában, hogy személyesen tudja felügyelni és irányítani a projektet.

Az ilyen nagy kollekciók tekintetében érdemes kitérni a Sotheby’s formálódó cégpolitikájára, amelyet a válság idején vezettek be, és azóta is az akkor megkezdett úton haladnak tovább. Ez a változás különösen a Valuations Department minden napi munkájában és feladataiban volt nyomon követhető; már az én ott töltött időm alatt ez jelentette az egyik legnagyobb különbséget a Christie’sszel szembeni versenyben. Amikor 2008-ban bedőlt a piac, és az egész világon úrrá lett a pánik, az aukciósházaknak lépniük kellett. A válság idején hozott intézkedések és azok következményei teljesen megváltoztatták az addigi rendszert.

Mivel egy ekkora aukciósházban külön részlegek foglalkoznak a különböző kategóriákkal, az árverések szerkezete és menetrendje is merő-

ben eltér az itthon megszokottól. A teljes év minden hónapja, hete és napja előre be van táblázva: az árverések szezononként jelentkeznek, és minél nagyobb, fontosabb az adott kategória, annál többször és nagyobb léptékben. Az azonos kategórián belüli aukciók felépítésében is különbséget tesznek a licitre bocsátott tárgyak között – ami leginkább a becsértékekben mutatkozik meg. Így a műtárgyárveréseken általában az aukció megnevezése segít tájékozódni (például az ékszerek esetében Fine Jewels és Magnificent Jewels), a magasabb kategóriába tartozó festményaukciók esetében pedig külön van egy nappali és egy esti aukció (Day Sale, Evening Sale). Ilyenkor a különbség nemcsak az eladásra kínált munkák áraiban, hanem a „kőrítésben” is jelentkezik. A nappali árverések hétköznap délelőtt vagy kora délután kezdődnek, sok tétellel, alacsony árakkal, és magyar szemmel nézve különösen kevés jelen lévő érdeklődővel; az ajánlatok legtöbbsje megbízás útján vagy telefonon érkeznek.

Az esti árverés teljesen más. Mint arról már a múlt havi cikkben is szó esett, az esti árveréseket kifejezetten a törzsvevők és komoly érdeklődők számára tartják – ide nehéz bejutnia annak, aki nem regisztrált ügyfél a Sotheby’s rendszerében. Az ülhelyeket teljes egészében nekik tartják fenn (sor- és székszámmal rendszerezve), és általában az állóhelyekhez is csak jegyigénylés útján lehet hozzájutni. A legfontosabb aukciók alkalmával gyakori szokás elektronikus körlevélben megkérni a munkatársakat, hogy amennyiben nem tartoznak az adott este csapatához vagy saját ügyfelük nincs jelen az este folyamán, szíveskedjenek az árverést az interneten követni, hiszen a vásárlóknak minden talpalatnyi helyre szükségük lehet. A két árverés között tételszámban is különbség van. Az esti árverés – adott kategórián belül – mindenkor az aktuális szezonban táalt munkák legjobbjainak válogatása. Kevés ritkaság, magas áron, kifejezetten a legkomolyabb gyűjtőknek. Ennek a sok éve olajozottan működő rendszernek mégis meg kellett újulnia ahhoz, hogy a válság kirobbanása után is életben tudjon maradni.

Az aukcióknak továbbra is – sőt most talán még inkább – sikeresnek kellett lenniük, hiszen a bizalom megszerzése és megtartása volt az elsődleges cél. Itt nem csak az aukciósház ügyfélköréről volt szó: a műkereskedelemnek globálisan is bizonyítania kellett, hogy ilyen nehéz időkben is tartja magát a piac. Ennek következményeképpen kevesebb tétel került kalapács alá – ez leginkább az esti és a fontosabb árveréseken volt megfigyelhető –, valamint csak és kizárólag olyan tárgyakat árvereztek, amelyekre „nem lehet nemet mondani”. Az aukciósházak statisztikailag így szinte még jobban is teljesítettek, a magas árak miatt pedig pénzügyileg is nyereségesnek bizonyult ez az időszak (természetesen a válság idején megszokott át- és leépítések eredményeit is beleértve).

Ezzel együtt még 2007-ben egy másik folyamat is elindult, amely

már a cég jövőbeni stratégiáját vetítette előre. Jelentősen megemelték a minimum becsértékeket – ez azt jelentette, hogy egy bizonyos összeg alatti értéket képviselő műtárgyakkal a Sotheby’s egyszerűen nem foglalkozott. Egy tétel, amely pár száz vagy néhány ezer fontért kel el, kevés és jelentéktelen hasznot hoz, viszont a ráfordított munka és ezzel együtt a költség gyakran ugyanannyi, mint egy Picasso esetében. A Sotheby’s így egyszerűen megszüadult az alsó és középkategóriás műtárgyak árverezésétől. Aukción kezdetben csak 2-3, illetve a későbbiekben a válság hatására, bizonyos kategóriák (főleg a festmények) esetében kizárólag a 10 ezer fontos alsó becsértéket meghaladó tárgyakat indítottak. Emellett megszüntettek vagy átszerveztek bizonyos osztályokat, így tűnt el például a kerámia és a design, és így került át a fotó teljes egészében Párizsba. Egyes vélemények szerint erre a sorsra juthat a bútor is; így a jövőben már leginkább csak festmények szerepelnek majd az aukciókon.

Ezek a változások a mindennapi munkára is igen nagy hatással voltak, különösen a mi osztályunk esetében. A múltban az iroda feladata többnyire a tradicionális angol nemesi családok gyűjteményeinek kezelése volt, a változtatások életbe léptetése után azonban egy-egy ilyen helyszínen már nem feltétlenül tudott a cég minden tárgyat felbecsülni. Márpedig ha valaki a tulajdonában lévő műtárgyakat biztosíttatni szeretné, nem valószínű, hogy szívesen fogadja azt a hírt, hogy sajnos a 3000 font alatti tételekhez valaki mást kell hívnia. A cég természetesen rugalmas volt, ilyen esetekben – akár házon belül, akár külsős szakértőkkel dolgozva – legtöbbször sikerült megoldást találni. Ám így is sokan vélhették úgy, hogy a vállalat, amely évek vagy akár évtizedek óta foglalkozik velük és ingóságaikkal, most hátat fordít nekik. Ezek az esetek gyakran a Sotheby’s és a Christie’s közötti rivalizálás kiéleződéséhez vezettek. Annak idején mindkét árverezőház rendelkezett egy „kistestvérrel”. Míg a Christie’snél a South Kensington-i terem, addig a Sotheby’snél a 2001-ben nyitott Olympia foglalkozott az olcsóbb áruval, és szolgálta ki a másodlagos piac ezen szegmensét. 2007-ben azonban megszűnt a Sotheby’s Olympia, a fent már részletezett, felsőbb kategóriás modell irányába való törekvés részeként. A Christie’s ezzel szemben megtartotta South Kensington-i telephelyét, ahol a pár ezer fontos sávban a mai napig rendez normál és gyakran a megszokottnál izgalmasabb, tematikus aukciókat. Ez a mi részünkről azt jelentette, hogy bizonyos esetekben, főleg ha arról volt szó, hogy ki szerzi meg a kérdéses műtárgyat vagy műtárgyakat magának, a Christie’s jelentős előnnyel indult. Ők egyrészt továbbra is rendelkeztek a megfelelő szakértőkkel, másrészt házon belül tudták megoldani olyan tárgyak eladását, amelyek esetében a Sotheby’s legfeljebb egy másik aukciósházat ajánlhatott volna. Ezek a változások és a két vállalat felépítésbeli különbsége rengeteg kérdést vet fel az aukciósházak, illetve általában a nemzetközi piac jövőjével kapcsolatban. *(Folytatás következő számunkban.)*

KOVÁTS DÁVID

71 árverés november 1–december 15.

Aukciós naptár

nap	óra	axiotárgytípus	árverező	árverés helye	kiállítás helye	ideje	
11. 01.	18.00	✖ filatelia, papírrégiség, festmény, műtárgy, numizmatika	Darabanth Aukciósház	www.darabanth.hu	VI., Andrássy út 16.	az előző héten	
11. 04.	18.00	80. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 05.	18.00	✖ november aukció	Blitz Galéria	V., Balassi Bálint u. 21–23.	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 07.	18.00	✖ 9. újbudai árverés	Boda Antikvitás	XI., Bartók Béla út 34.	az árverés helyszínen	az árverés előtt	
11. 08.	18.00	✖ 1. árverés / plakát	Budapest Poster Gallery	ECE City Center, V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	V., Falk Miksa u. 28.	nov. 7–ig	
11. 09.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	nov. 4–8–ig	
11. 09.	10.00	✖ 15. szegedi könyvárverés	Dekameron Antikvárium / Könyvmoly Antikvárium	Szeged, Somoogy utca 7. MTA Díszterem	az árverés helyszínen	az árverés előtt	
11. 09.	15.00	festmény kamaraaukcó	Belvedere Szalon	V., Szent István tér 12.	az árverés helyszínen	nov. 8–ig	
11. 09.	10.00	✖ 32. könyv- és papírrégiség-árverés	Krisztina Antikvárium	ECE City Center, V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	I., Roham u. 7.	az előző két hétben	
11. 11.	18.00	81. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 12.	17.00	✖ ékszer, festmény, szőnyeg, bútor, műtárgy	BAV Aukciósház	V., Bécsi u. 1.	az árverés helyszínen	nov. 2–10–ig	
11. 13.	18.30	✖ minden, ami Budapest: festmény, szobor, műtárgy	Pintér Galéria és Aukciósház	V., Falk Miksa u. 10.	az árverés helyszínen	online	
11. 13.	17.00	✖ ékszer, festmény, szőnyeg, bútor, műtárgy	BAV Aukciósház	V., Bécsi u. 1.	az árverés helyszínen		
11. 14.	18.00	✖ nagy Ázsia-árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 14.	18.00	✖ ékszer	OREX Óra-Ékszer Kereskedőház Zrt.	OREX Óra- és Ékszerszalón, VI., Andrássy út 64.	az árverés helyszínen	www.orex.hu	
11. 14.	17.00	✖ könyv, plakát, kézirat	Pest-Budai Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 14.	17.00	✖ ékszer, festmény, szőnyeg, bútor, műtárgy	BAV Aukciósház	V., Bécsi u. 1.	az árverés helyszínen		
11. 14.	17.00	✖ 49. könyvaukcó	Mike és Társa Antikvárium	Kossuth Klub, VIII., Múzeum u. 7.	V., Múzeum krt. 27. II. emelet 1.	nov. 6–14–ig	
11. 15.	17.00	✖ 28. könyvárverés	Nyugat Antikvárium	ECE City Center, V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	V., Bajcsy-Zsilinszky út 34.	nov. 11–14–ig	
11. 15.	16.00	✖ könyvárverés	Bihar Antikvárium	Debreceni Művelődési Központ, Kossuth u. 1.	Debrecen, Plac u. 26/b.	nov. 7–15–ig	
11. 15.	18.00	✖ filatelia, papírrégiség, festmény, műtárgy, numizmatika	Darabanth Aukciósház	www.darabanth.hu	VI., Andrássy út 16.	az előző héten	
11. 16.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	nov. 11–15–ig	
11. 16.	10.00	✖ 30. könyvárverés	Szönyi Antikváriuma	Apáczai Kiadó, VIII., József krt. 63.	V., Szent István krt. 3.	nov. 11–15–ig	
11. 16.	15.00	✖ üvegaukcó	Belvedere Szalon	V., Szent István tér 12.	az árverés helyszínen	nov. 16–ig	
11. 16.	16.00	✖ 12. könyvárverés	Crystal Aukciósház	Grand Hotel Aranybika, Debrecen, Plac u. 11–15.	Debrecen, Cegléd u. 11.	az előző héten	
11. 18.	18.00	82. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 21.	18.00	✖ III. Holló és az alföldi festők árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 21.	17.00	műtárgy	Pest-Budai Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 22.	17.00	✖ könyv, kézirat, fotó, térképek, papírrégiség	Horterus Antikvárium és Aukciósház	Hotel Mercure Korona, V., Kecskeméti u. 14.	V., Múzeum krt. 35.	nov. 21–ig	
11. 23.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	nov. 18–22–ig	
11. 23.	15.00	✖ grafika-aukcó	Belvedere Szalon	V., Szent István tér 12.	az árverés helyszínen	nov. 23–ig	
11. 25.	18.00	83. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
11. 26.	18.00	12. aukció / XIX. századi klasszikus modern festmények	Bikszói Galéria	V., Falk Miksa u. 24–26.	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 27.	18.00	13. aukció / műtárgyak	Bikszói Galéria	V., Falk Miksa u. 24–26.	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 28.	levelezési	papírrégiség	Pest-Budai Árverezőház	levelezési árverés	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	www.bedo.hu	
11. 29.	17.00	✖ 128. könyvárverés	Központi Antikvárium	ECE City Center, V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	V., Múzeum krt. 13–15.	az árverés helyszínen	az előző héten
11. 29.	17.00	numizmatika, militaria	Pest-Budai Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínen	az előző héten	
11. 30.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	nov. 25–29–ig	
12. 01.	18.00	✖ filatelia, papírrégiség, festmény, műtárgy, numizmatika	Darabanth Aukciósház	www.darabanth.hu	VI., Andrássy út 16.	az előző héten	
12. 02.	18.00	84. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
12. 03.	18.00	✖ december aukció	Blitz Galéria	V., Balassi Bálint u. 21–23.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 04.	18.30	✖ karácsonyi nagyaukcó / Zsolnay-blokk	Pintér Galéria és Aukciósház	V., Falk Miksa u. 10.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 05.	18.00	✖ nagy judoka-árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
12. 05.	18.00	✖ téli aukció	Párisi Galéria Művészeti Szalon és Aukciósház	Párisi Galéria, VI., Andrássy út 39.	az árverés helyszínen	két héttel előtte	
12. 06.	17.00	✖ 129. könyvárverés	Központi Antikvárium	ECE City Center, V., Bajcsy-Zsilinszky út 12.	V., Múzeum krt. 13–15.	az előző héten	
12. 06.	levelezési	képes levelezőlap nagyárverés	Pest-Budai Árverezőház	levelezési árverés	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	www.bedo.hu	
12. 06.	levelezési	értékpapír, szükségpénz	Pest-Budai Árverezőház	levelezési árverés	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	www.bedo.hu	
12. 07.	15.00	✖ 42. művészeti nagyárverés	Belvedere Szalon	V., Szent István tér 12.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 07.	15.00	✖ 44. festmény- és műtárgyárverés	Villás Galéria és Aukciósház	Debrecen, Bem tér 2.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 07.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	dec. 2–6–ig	
12. 08.	10.00	✖ 21. könyvárverés	Laskai Ösvárt Antikvárium	Esztérgom, Szt. Adalbert Központ, Szt. István tér 10.	Esztérgom, IV. Béla király u. 6.	nov. 29–dec. 7–ig	
12. 09.	17.00	✖ karácsonyi kamaraárverés	Villás Galéria és Aukciósház	Debrecen, Bem tér 2.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 09.	18.00	85. heti árverés	Csók István Antikvitás és Aukciósház	V., Párizsi u. 1.	az árverés helyszínen	az árverés előtti héten	
12. 10.	17.00	✖ régi mesterek, XIX. századi festmények	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 10.	17.00	✖ 90. ékszeraukció	BAV Aukciósház	V., Bécsi u. 1.	az árverés helyszínen	nov. 30–dec. 8–ig	
12. 11.	17.00	✖ XX. századi festmények	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 11.	17.00	7. ezüstaukcó	BAV Aukciósház	V., Bécsi u. 1.	az árverés helyszínen	nov. 30–dec. 8–ig	
12. 11.	17.00	✖ 25. könyvárverés	Városfal (Opera) Antikvárium	Apáczai Kiadó, VIII., József krt. 63.	V., Múzeum krt. 27.	dec. 4–10–ig	
12. 12.	17.00	✖ műtárgyak, bútorok, szőnyegek	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 12.	17.00	✖ 10. könyvárverés	Babel Antikvárium	Budapesti Ügyvédi Kamara, V., Szalay u. 7.	V., Honvéd u. 18.	dec. 3–12–ig	
12. 12.	18.00	✖ Boda Antikvitás	Boda Antikvitás	XI., Bartók Béla út 34.	az árverés helyszínen	az árverés előtt	
12. 12.	18.00	✖ ékszer	OREX Óra-Ékszer Kereskedőház Zrt.	OREX Óra- és Ékszerszalón, VI., Andrássy út 64.	az árverés helyszínen	www.orex.hu	
12. 12.	17.00	✖ könyv, plakát, kézirat	Pest-Budai Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 13.	17.00	72. könyvárverés	Abauj Antikvárium / www.konyvlap.hu	Medosz Hotel, VI., Jókai tér 9.	az árverés helyszínen	az árverés előtt, 12–17 h–ig	
12. 13.	17.00	✖ 2. árverés / festmény, grafika, műtárgy	Moveron Aukció	Mercurie Museum, VIII., Trefort u. 2.	az árverés helyszínen	dec. 2–13–ig	
12. 13.	17.00	numizmatika, cserkészeti	Pest-Budai Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 13.	levelezési	plakát	Pest-Budai Árverezőház	levelezési árverés	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	www.bedo.hu	
12. 14.	11.00	✖ ezüstök, ékszerek	Nagyházi Galéria	V., Balaton u. 8.	az árverés helyszínen	az előző héten	
12. 14.	11.00	festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza	II., Zsigmond tér 13.	az árverés helyszínen	dec. 9–13–ig	
12. 14.	17.00	✖ karácsonyi árverés (festmény, grafika, műtárgy)	Almárium Régiségbolt és Galéria	Győr, Schweidel u. 15.	az árverés helyszínen	dec. 2–13–ig	
12. 15.	18.00	✖ filatelia, papírrégiség, festmény, műtárgy, numizmatika	Darabanth Aukciósház	www.darabanth.hu	VI., Andrássy út 16.	az előző héten	

A ✱ logóval jelölt aukciókon online lehet licitálni ésVagy az axioart.com címen a katalógusok megtekinthetők.

axio · art

www.axioart.com

Megtalálja a Műértőt az axioart.com-on is!

Árverés 90 Bt., Babel Antikvárium, Budapest

Büszkeségünk: a Népstadion

Nem ok nélkül panaszkodtak az árverezőházak vezetői, hogy nehezen gyűlik az aukcióra vihető kötek száma, mert október 18-ig csak az Árverés 90 Bt. és a Babel Antikvárium mérette meg magát. Ebben az időszakban erre sem volt még példa, tavaly ilyenkor már a hatodik árverésnél tartottak.

Az **Árverés 90 Bt.** októberi kiálata erősebb volt az előző havinál, ezért néhány kisebb licitversenynek is tanúi lehettek a résztvevők. A Föld felfedezői és meghódítói című sorozat öt kötetének (Budapest, 1938) 5 ezerről 18 ezer forint-ra verték fel az árát, de még így is nagyon jó vétel volt. A Horvát történelmi album 925–1925 című (h. n., 1926) kötet árverésen való felbukkanására még a legrégebbi gyűjtők sem emlékeztek, így nem okozott meglepetést, hogy 3 ezerről 14 ezer forintot is megért valakinek. A Szilágyi Sándor szerkesztette Magyar nemzet történetének tíz kötete (Budapest, 1895–1898) az utóbbi években mindig 100 ezer forint feletti leütést hozott, itt viszont nagyon szerencsés vevője 48 ezerről már 70 ezer forintért hazacipelhette.

Jó kört futott Wáli István a Római imperátorok tüköre, mely Julius császártól fogva, az mostani példássan uralkodó II. József császárig című (Pozsony–Kassa, 1778) műve, amely 15 ezerről 32 ezer forintot ért. (Noha Magyarország királya csak 1780-tól lett, II. József 1765-től

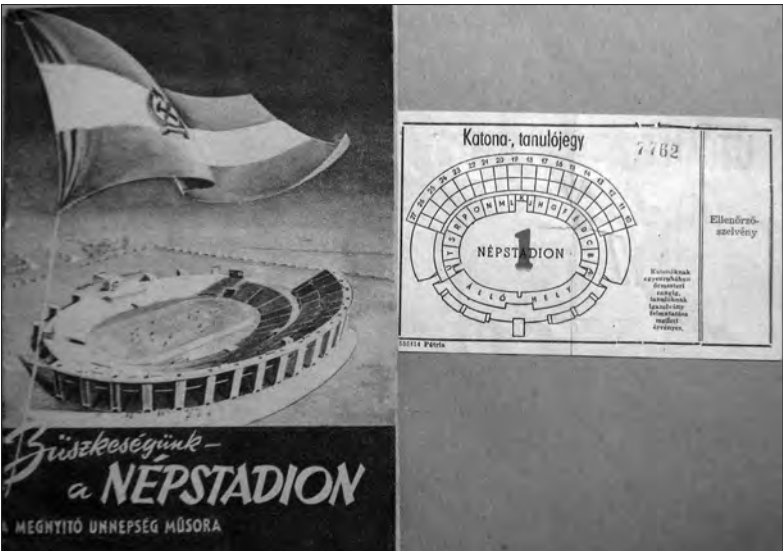

Harckoci és tüntetők
színes diapozitív, Budapest, 1956

a Német-római Birodalom császáráként uralkodott.)

Végezetül néhány érdekesség a plakátblokkból, ahol nemcsak a grafikatörténet szempontjából figyelemre méltó, hanem a történelmi dokumentum értékével rendelkező falragaszok is előfordulnak. Így volt ez ezen az árverésen is. A magyar nemzethez! A magyar nemzet sorsdöntő órákat élt át kezdetű, 1921. október 24-i dátummal megjelentetett, Horthy és gróf Bethlen István nevével jegyzett, valamint a Magyar Antiszemita Párt Magyar Nők és Férfiak! kezdetű, évszám nélküli, illetve a Magyar Véderő Egyesület hadiárva otthonának létrehozására 1920 decemberében rendezett tárgysorsjátékának hirdetménye egyaránt 5 ezerről indulva 10 ezer forintért cserélt gazdát.

Több mint 60 érdeklődő és gyűjtő várta a **Babel Antikvárium** 500 tételes aukciójának indulását. Annak ellenére, hogy viszonylag sok tétel visszamaradt, több komoly leütés is született. Már az árverés kezdetén jelentős licitverseny tanúi lehettek a jelenlévők. Egy Bartók Béláról Vajda M. Pál műtermében készült képes levelezőlap a zeneszerző autográf

Műsorfüzet belépőjeggyel, Budapest, 1953

aláírásával 18 ezerről indult, és megszerzéséért egy telefonon licitáló küzdött meg terembei ellenfelével. Végül a terem győzött 120 ezer forinttal. A fénykép-fotó blokk további érdekességeiből említést érdemel még az 1956-os eseményeket megörökítő 7 darab színes diapozitív, amelyekért együttesen 20 ezerről 26 ezer forintot adtak. Két fényképsorozat is gazdát cserélt, mindkettőhöz kikiáltási áron jutottak hozzá terembei licitálók. A Magyar Munkásmozgalmi Intézet Múzeumának egyedi, reprezentatív albuma a múzeum 1949-es megnyitására készült, 45 fényképpel. Tartozott hozzá még egy útmutató is a kiállításhoz, szintén fényképekkel, együtt 36 ezer forintot ment tovább. A Tisza István gyilkosainak büntetőperéről és az ítélethirdetésről készült, összesen 16 darab hivatalos fénykép (1921) 30 ezer forintért került új tulajdonosához.

A kéziratblokk tételei közt is sok érdekes tételre lehetett licitálni. A felsoroltak mindegyike vételi megbízó birtokába került. Kellér Andor (1903–1963) újságíró aláírt Déli posta. A sompolygó kritikus című (é. n.) humoros művének több helyen javított autográf kézírata és Arany János (1817–1882) a Magyar Tudományos Akadémia főtítkáráként aláírt utalvány a „szab. osztrák állam vas-pálya társasága” számára alapján 24 ezer, illetve 40 ezer forintot ért. A Nemzeti Színház tagjai – többek közt Jászai Mari, Prielle Kornélia, Rákosi Szidi, Újházy Ede – által aláírt részvétellel gróf Zichy Géza részére édesanyja halála alkalmából (Budapest, 1891. december 11.) 60 ezerről 65 ezer forintba került vevőjének. Gustav Mahler (1860–1911) zeneszerző 1888-ban szerződött Budapestre tíz évre az akkor négy éve épült Operaházba mint művészeti igazgató és vezető kar-nagy. Évi 10 ezer forintos fizetése különösen magasnak számított. 1889. január 29-én mutatkozott be a magyar közönségnek, és a nehéz gazdasági helyzetben lévő Operát egy év után nyereséggel tette. Amikor 1891-ben gróf Zichy Géza lett az Operaház intendánsa, hosszú távra kötött szerződése ellenére Mahler 1891. január 15-én megállapodott a hamburgi operával, ám még március közepéig tárgyalta gróf Zichy Gézával, és csak március 14-én mondtott le. A most aukcionált, Zichynek írt, 1891. február 12-én kelt leve-

léből kiderül, hogy a már megkötött hamburgi szerződése ellenére kész lett volna módosítani budapesti szerződését még egy bő évre, de a levélben rögzített feltételeket Zichy nem fogadta el, így Mahler távozott. A páratlanul értékes kultúrtörténeti kuriózumot az Örökségvédelmi Hivatal levédte, de sem az OSZK, sem az Országos Levéltár nem tartott rá igényt, így egy anonim vételi megbízó birtokába került 400 ezer forintos kikiáltási áron, ami az aukció leütési rekordja is lett.

1953. augusztus 20-án nyitották meg a budapesti Népstadiont, az ünnepséget díszfelvonulás és zászlós parádé kísérte. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnöke, Avery Brundage a sajtóteraszon kapott helyet, mivel Rákosi Mátyás nem volt hajlandó megosztani a díspáholyt egy imperialista ország polgárával. A megnyitó ünnepség műsorfüzete Büszkeségünk – a Népstadion címmel jelent meg, számos szöveggözt képpel, fényképpel illusztrálva. Az itt aukcionált példány mellé még egy katonának vagy tanulóknak szóló belépőjegy is járt, és 4 ezerről indulva a hosszú licitverseny csak 48 ezer forintnál ért véget. Ritkán fordul elő aukciókon Joseph Vincenz Haeufler Buda-Pest, historisch-topographische Skizzen von Ofen und Pest und deren Umgebungen című (Pest, 1854) kötete, így érthető, hogy 50 ezerről 80 ezer forintig küzdöttek megszerzéséért. Pótolta címlappal került kalapács alá Horváth Péter Értekezés a kúnoknak és jászoknak eredetükről, azoknak régi és mostani állapotokról című (Pest, 1825) kötete, ennek ellenére ritkasága miatt egy telefonon licitálónak 12 ezerről 42 ezer forintot is megért. A Magyary Zoltán–Kiss István szerzőpáros írta A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról című (Budapest, 1939) ritka kötetet, melynek árát a helytörténeti gyűjtők 35 ezerről 46 ezer forint-ra verték fel. Major Máté itt aukcionált Breuer Marcel című (Budapest, 1970) könyve abban az évben jelent meg, amikor Breuert díszdoktorrá avatták a Műszaki Egyetemen. A Vattay Elemérnek dedikált kötet ára 8 ezerről 15 ezer forint-ra emelkedett. A pápai Református Főiskola négyszázados ünnepének emlékkönyvét (Pápa, 1933) dr. Pongrácz József szerkesztette. Az első tábláján

aranyozott, bőrből domborított „plakettel”, hátsó tábláján bőrintarziával díszített egyedi ritkaságot meglepetésre már 25 ezer forintos kikiáltási áron haza lehetett vinni. Siklóssy László Hogyan épült Budapest? (1870–1930) című (Budapest, 1931) kötete hosszú évek óta törzsvendég az árverési katalógusokban, reprint kiadásban is megjelent, ennek ellenére adtak érte 6 ezerről 16 ezer forintot. A Tér és forma című építőművészeti havi folyóirat hat évfolyama is szerepelt a kínálatban. Az első évfolyam (1928. május–december) 14 ezerről 30 ezer, a második évfolyam (1929) és a harmadik (1930) szintén 14 ezerről egyaránt 22 ezer forintot ért. Chernel István Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségökre című (Budapest, 1899) kétkötetes munkáját egy szerencsés vételi megbízó vitte haza 65 ezer forintos kikiáltási áron. Szintén vételi megbízó birtokába került alapáron, 80 ezer forintért Wolfgang Frantze Egy jeles vad-kert című (Lőcse, 1702) első kiadású kötete, amely több lap- hiánnyal került terítékre. A Bors-

szem Jankó című politikai képes élc-lap 1871-es, 4. évfolyamát egy vételi megbízó vitte haza 20 ezerről 42 ezer forintért.

A sikeresnek mondható aukciónak volt némi árnyoldala is. Bera-gadt egy Buda rézmetszetű látképével díszített céhmesteri levél (Buda, 1865) 100 ezer forintot, és nem kelt el az árverés sztártétele, Petrus Bellonius Cenomanus Plurimarum singularium et memorabilium rerum in Graecia, Asia, Aegypto című (Antwerpen, 1589) útleírása, amelynek első kiadása 1553-ban jelent meg Párizsban, ezen az aukción pedig az első latin nyelvű kiadása szerepelt. Ritkasága ellenére a 650 ezer forintos kikiáltási ár soknak bizonyult.

A nagyon visszafogott őszi idény-kezdés mellé néhány jó hírrel is szolgálhatunk. Biztosra vehető, hogy év végéig komoly anyaggal végre újra piacra lép a Studio Antikvárium, és a szóbeszéd útján elterjedt hírek ellenére az esztergomi Laskai Osvát Antikvárium is megtartja őszi aukcióját.

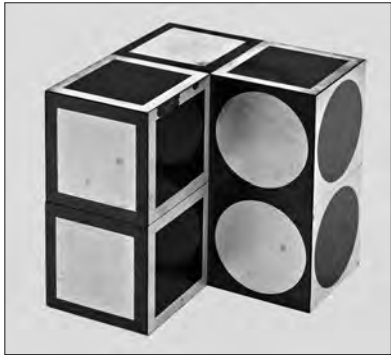
HORVÁTH DEZSŐ

Biksady Galéria, Budapest

Járatlan utakon

Nem mondhatjuk, hogy a Biksady Galéria különösképpen keresné a lehetőséget, hogy a közönség kegyeiben járjon. A katalógusban első ránézésre szinte nincs olyan tétel, amelyikről sejthető, hogy garantáltan vevőre fog találni. A műkereskedelemnek ez a megközelítése egyébként is jellemző erre a vállalkozásra, ám legutóbbi árverésük anyaga, amely a geometrikus művészetre épült, a legkevésbé gyűjtőbarát terület Magyarországon – pláne ennyi külföldi művész nevével. A helyzetet tovább árnyalja, hogy igen nagy számú sokszorosított grafika indult, ezek pedig – teljesen érthetetlenül – valamiért továbbra is a „lesajnál” alkotások kategóriájába esnek. Az elindított képzőművészeti tételek közel 70 százaléka volt litográfia vagy szitanyomat, továbbá volt közel 50 fotó (nem geometrikus, hanem jobbára művészeket ábrázoló portré), a többi pedig bútor és használati tárgy, név szerint azonosítható designerek munkái, vagy egyszerűen retró darabok.

Mindezek fényében komoly érdeklődéssel és kevés elvárással lehetett készülni az aukcióra. Voltak is elég sokan a teremben és a telefonok mellett, ezenkívül akadt jó pár vételi megbízás, főleg külföldi tételekre, amiből arra lehetett következtetni, hogy a megbízó nem hazai gyűjtő. Hans Schmitz, Christian Schad vagy Gerd Arntz a magyar nagyközönség előtt

Victor Vasarely: Szoborinstalláció
festett alumínium, 20x20x20 cm

alig ismert, és műértőt sem könnyű találni, akinek felcsillanna a szeme a nevek hallatán (Thilo Maatsch-nál még csak-csak), azt pedig tényleg nehéz meghatározni, hogy mennyi lehet a reális értéke egy 1915-ös vagy 1922-es metszet 1971-es nyomásának (Panderma), még ha számozott és aláírt példány is. Ám azért akadtak megbízók, így egyes lapok ára 65–70 ezer forintig felment (a többség azért visszamaradt), Maatsch egyedi tusrajzáért pedig a 200 ezret, 1976-os akvarelljéért pedig a 240 ezer forintot is megadták. A magyar

grafikák sem jártak jobban, Bolmányi Ferenc, Konok Tamás szitái rendre licit nélkül maradtak.

A merészen árazott tételek közül Étienne Beothy Láng című 94 centiméteres számozott bronzszobrát még így is alábecsülte a ház, hiszen a gyűjtők 14 millióról 30 millió forintig vitték fel az árát, de például Roy Lichtenstein Paris Review című, 150 példányban készült szitanyomataért sajnálták a 8,5 millió indulóárát. Vasarely szoborinstallációja 500 ezer forintért kelt el, ami ezen az árverésen kifejezetten magas leütésnek számított.

A fotószekció legjobb árait Genia Rubin hozta; az orosz származású, Párizsban élt divatfotósna a galéria az év elején már rendezett egy kiállítást. Miközben Tóth István vagy Molnár Edit művészportréiból egy-kettő ment el 70 vagy 120 ezer forintos áron, Rubin dekoratív felvételei (az évszámokat sajnos nem tudjuk) félmillió körül végeztek. A bútorok közül látszólag alig kelt el valami, aztán az árverést követően mintha megelégnél volna az érdeklődés a visszamaradt tételek iránt. Tehát az is lehet, hogy pár órával vagy nappal később sokkal kedvezőbb képet mutatott az aukció egyenlege. A Biksady Galéria bátorsága viszont mindenképpen dicséretes, mert ha már a licitjeik nem sikeresebbek, mint sok más házáé, legalább mernek kísérletezni és külföldi anyagot teríteni a magyar gyűjtők elé.

GRÉCZI EMŐKE

Időszaki kiállítások november 1–december 6.

BUDAPEST

A22 Galéria
VII., Akácfa u. 22. Ny.: H.–P. 10–17
Rob S. Gessner, Eugen Gomringer és Ingo Glass, XI. 22-ig
A38 Kiállítóhely
Petőfi híd budai hídfő, ny.: H.–Szo. 11–19
Holland kocka, XI. 5–24.
Abigail Galéria
V., Piarista u. 4. Ny.: H.–P. 11–18, Szo. 10–14
Holland kocka, XI. 23-ig
acb Attachment
VI., Eötvös u. 2. Ny.: K.–P. 14–18
Major János: A sírkövek hatása alatt, XI. 15-ig
acb Galéria
VI., Király u. 76. Ny.: K.–P. 14–18
Esterházy Marcell: vesd össze, XI. 15-ig
Ágens Művészeti Galéria
II., Fő u. 73. Ny.: H.–P. 8.30–17.30, Szo. 10–14.30
Kulcsár Balázs: 12 Történet, XI. 7–21.
Angyalföldi József Attila Művelődési Központ
XIII., József Attila tér 4. Ny.: H.–P. 8–20
Sziráki Katalin textilművész, XI. 11-ig
Jakab Bori keramikus, XI. 26-ig
A.P.A. Galéria
V., Horánszky u. 5. Ny.: H.–P. 12–20
Egyed László: Többféle, XI. 8–XII. 6.
Ari Kupsus Gallery
VIII., Bródy S. u. 23/b. Ny.: K.–P. 12–18, Szo. 11–14
Nadya Hadun, XI. 13–29.
Art9 Galéria
IX., Ráday u. 47. Ny.: K.–P. 14–18
Hans Schabus, XI. 9–27.
Art IX–XI Galéria
XI., Bartók Béla út 1. Ny.: K.–P. 15–18
Silence, csoportos kiállítás, XI. 16-ig
Art Salon/Társalgó Galéria
II., Keleti Károly u. 22. Ny.: H.–P. 11–18, Szo. 14–19
Mester és tanítvány, XI. 16-ig
2B Galéria
IX., Ráday u. 47. Ny.: H.–P. 14–18
Gellér B. István: Törödékek, XI. 8–XII. 6.
Barabás-Villa Galéria
XII., Városmajor u. 44. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–12
Építészet – Hudec – Shanghai, XI. 12–30.
BMK – Budapesti Művelődési Központ
IX., Etele út 55. Ny.: H.–P. 9–19
A XXIX. Vizuális Művészeti Hónap fotópályázatának kiállítása, XI. 4–24.
BTM – Budapest Galéria Kiállítóterem
V., Szabad sajtó út 5. Ny.: K.–V. 10–18
Arday Ildikó textilművész, XI. 24-ig
BTM – Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum
III., Kiscelli u. 108. Ny.: K.–V. 10–18
Lilla von Puttkamer, XI. 10-ig
BTM – Új Budapest Galéria
IX., Fővám tér 11–12. Ny.: K.–V. 10–18
Budaepsti merítés, XI. 8–2014. III. 2.
Budaepsti Szlovák Intézet
VIII., Rákóczi út 15. Ny.: H.–Cs. 10–17, P. 10–14
Jana Hojstricová: Family Pack, XI. 29-ig
Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
Magyar kortárs ékszer projekt 2013, XI. 7–17.
Centrális Galéria / OSA Archivum
V., Arany János u. 32. Ny.: K.–V. 14–22
Németh Hajnal, Kékesi Zoltán, XI. 15–XII. 15.
Chimera-Project
VII., Klauzál tér 5. Ny.: K.–Szo. 15–18
Ciczzy Kristóf, Koós Gábor, Molnár Zsolt, XI. 16-ig
CULTIRIS Galéria
XIII., Szt. István krt. 26. Ny.: H.–P. 10–19, Szo. 10–14
Móricz Simon fotói, XI. 30-ig
Deák Erika Galéria
VI., Mozsár u. 1. Ny.: Sze.–P. 12–18, Szo. 11–16
Merülő Repülők: Baranyai Levente, XI. 30-ig
E-Galéria
V. Falk Miksa u. 8. Ny.: K.–P. 10–18
Kolosváry Bálint, XI. 5–29.
Erdős Renée Ház
XVII., Báthory u. 31. Ny.: K.–V. 14–18
Györfly Péter, XI. 17-ig
Erlin Galéria
IX., Ráday u. 49. Ny.: H.–P. 14–18
Szabó Tamás képzőművész, XI. 13–XII. 3.
Nagy Benedek szobrászművész, XI. 5–18.
Farkas Ádám, Rákosi Anikó, Farkas Zsófia, XI. 20–XII. 3.
Faur Zsófi Galéria
XI., Bartók Béla út 25. Ny.: H.–P. 12–18, Szo. 10–13
Hámori Anett: Politikailag korrekt, XI. 16-ig
Ferencvárosi Helytörténeti Gyűjtemény
IX., Ráday u. 18. Ny.: K.–P. 10–18, Szo. 10–14
Balogh István festőművész, XI. 15–XII. 20.
Fehér Anna, XI. 30-ig
Ferencvárosi Pincegaléria
IX., Mester u. 5. Ny.: K.–Szo. 10–18
Kokas Ignác, El Kazovszkij, Szilágyi László, XII. 4-ig
Fészek Galéria
VII., Kertész u. 36. Ny.: H.–P. 14–19
Haris László, XI. 12–XII. 6.
Gajzágó Donáta és Haász Katalin, XI. 22-ig
Fiktív Gastrogaléria
VIII., Horánszky u. 27. Ny.: H.–V. 12–24
Anna Csajkovszkaja, Maxim Gurbatov, XII. 1-ig
Szalay Miklós, XII. 1-ig
FISE Galéria
V., Kálmán Imre u. 16. Ny.: H.–P. 13–18
Szilágyi Csilla üvegművész, Újszászi Tünde textilművész: Exit, XI. 12–29.
FLUX Galéria
VI., Paulay Ede u. 44. Ny.: K.–P. 15–19, Szo. 10–14
Haász Katalin, XI. 9-ig
Forrás Galéria
VI., Teréz krt. 9. Ny.: H.–P. 12–18
Nemes István festőművész, XI. 18-ig
FUGA / Budapesti Építészeti Központ
V., Petőfi Sándor u. 5. Ny.: H.–V. 10–21
A Magyar Plakát Társaság, XI. 17-ig
Gaál Imre Galéria
XX., Kossuth L. u. 39. Ny.: K.–V. 10–18
Polgár Rózsa kárpitművész, XI. 6–2014. I. 12.
Littkey Antal, XI. 13–2014. I. 12.

Galéria 12 Kávézó
XII., Hajnóczy J. u. 21. Ny.: H.–Szo. 14–22
Nadas család kiállítása, XI. 9-ig
Fotó: csoportos kiállítás, XI. 11–XII. 7.
Galéria 13 Soroksár
XXIII., Hősek tere 13. Ny.: Sze.–P. 14–18
Deák Ilona festőművész, XI. 14–XII. 19.
Galéria X
VI., Damjanich u. 44. Ny.: bejelentkezésre
Dés Marc: Csajok neonban, XI. 26-ig
Galéria Lénia
II., Széher út 74. Ny.: K. 16–20, Szo. 14–18
Kenyér és bor – csoportos kiállítás, XI. 25-ig
Galéria Neon
II., Nagymező u. 47. Ny.: H.–P. 14–18
Károlyi Zsigmond – Kívül-belül, művek a '70-es évekből, XI. 6–XII. 10.
Gellért Fürdő
II., Kelenhegyi út 4. Ny.: H.–V. 8–17
Gross Arnold, XI. 12–2014. I. 6.
Godot Galéria
XI., Bartók Béla út 11–13. Ny.: K.–P. 9–14, Szo. 10–13
Verebics Ágnes festőművész, XI. 30-ig
H13 Diák- és Vállalkozásfejlesztési Központ
V., Horánszky u. 13. Ny.: H.–P. 9–18
Holló Katalin kalligráfiai, XI. 19-ig
HAP Galéria
II., Margit krt. 24. Ny.: H.–P. 14–18
Parkasdy Zoltán emlékkiállítás, XI. 5–XII. 6.
Három Hét Galéria
XI., Bartók Béla út 37. Ny.: K.–P. 16–20, Szo. 10–20
Glázer Attila: Hello Náci!, XI. 30-ig
Hegyvidek Galéria
XII., Városmajor u. 16. Ny.: K., Cs., P. 10–18
Pleidell János, XI. 14–XII. 30.
Hotel Nemzeti Budapest
VIII., József krt. 4. Ny.: H.–P. 10–17
Makláry Kálmán, XII. 25-ig
Inda Galéria
VI., Király u. 34. Ny.: K.–P. 14–18
Somodi Péter: Connect, XI. 15-ig
Iparművészeti Múzeum
IX., Üllői út 33–37. Ny.: K.–V. 10–18
Maestri – Az olasz design mesterei, XI. 24-ig
Énekelrt szavak – Könyvkötő-művészeti kiállítás Észterszágból, XII. 8-ig
Jurányi Galéria
II., Jurányi u. 1. Ny.: H.–V. 9–22
Gerber Pál: Azzal főzni, ami van, XI. 15-ig
Kálmán Makláry Fine Arts
V., Falk Miksa u. 10. Ny.: H.–P. 10–18
Francois Fiedler, XI. 12-ig
Reigl Judit, XI. 14–XII. 12.
Kárpát-haza Galéria
V., Bajcsy-Zsilinszky út 52. Ny.: H.–P. 8–16.30
Kuti Dénes, XII. 13-ig
kArton Galéria
V., Alkotmány u. 18. Ny.: H.–P. 13–18
kukóc: Országos e-Karikatúra Pályázat kiállítása, XI. 15-ig
Kassák Múzeum
III., Zichy-kastély, Fő tér 1. Ny.: Sze.–V. 10–17
Design tett: Társadalomformáló design Kassák Lajos munkásságában, 2014. II. 9-ig
Kempinski Galéria
V., Erzsébet tér 7–8. Ny.: H.–V. 9–20
Molnár Levente szobrászművész, 2014. I. 31-ig
Csernus Tibor: Párizs vonzásában, XII. 31-ig
Kisterem
V., Képiró u. 5. Ny.: K.–P. 14–18
Kerecsi Nemere, XI. 15-ig
Kisüzem kocsm
VII., Kis Diófa u. 2. Ny.: H.–V. 12–02
Birkás Ákos, XI. 12-ig
Kleblsberg Kultúrkúria
II., Templom u. 2–10. Ny.: H.–V. 10–18
Matzon Ákos, XI. 13-ig
Hincz Gyula: Erdély, XI. 11–XII. 3.
Gróf Bánffy Miklós emlékkiállítása, XI. 12–19.
Szentpétery Tibor fotográfus, XI. 19–XII. 4.
Knoll Galéria
VI., Liszt F. tér 10. Ny.: K.–P. 14–30, Szo. 11–14
Alexander Brener–Barbara Schurz, XI. 9-ig
Bizonytalan tér, XI. 21–2014. I. 19.
Kogart Ház
VI., Andrássy út 112. Ny.: H.–V. 10–18
Kovács Gábor gyűjtemény, XII. 8-ig
Kóka Ferenc Művészeti Alapítvány
XIII., Visegrádi u. 6. Ny.: H.–P. 15–19
Bessenyei Bence, Kóka Ferenc, XI. 4–19.
Kondor Béla Közösségi Ház
XVIII., Kondor Béla stny. 8. Ny.: H.–V. 8–20
Schmidt Gabriella képzőművész, XI. 7–28.
Lengyel Intézet
VI., Nagymező u. 15. Ny.: H.–Cs. 9–17
Polish Signs, XI. 18-ig
Liget Galéria
XIV., Ajtósi Dürer sor 5. Ny.: Sze.–H. 14–18
Allan Siegel, XI. 8–XII. 7.
Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum
IX., Komor Marcell u. 1. Ny.: K. 10–20, Sze.–V. 10–18
Az égbolt másik fele. Válogatás a Ludwig Múzeum gyűjteményéből, XII. 31-ig
Allen Ginsberg – Beat Generation, XI. 8–2014. I. 12.
Magyar Fotográfusok Háza – Mai Manó Ház
VI., Nagymező u. 20. Ny.: H.–P. 14–19, Szo.–V. 11–19
A Howard Greenberg-gyűjtemény, 2014. I. 5-ig
Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
VI., Andrássy út 6. Ny.: H.–Cs. 10–18
Mintextil, XI. 10-ig
Magyar Műhely Galéria
VI., Akácfa u. 20. Ny.: H.–P. 10–17
Baji Miklós Zoltán BMZ, XI. 22-ig
Magyar Nemzeti Galéria
I., Szent György tér 2. Ny.: K.–V. 10–18
Chagall – Háború és béke között / Ámos Imre, a „magyar Chagall”– a háború örvényében 1937–1944, 2014. I. 5-ig
Monet, Gauguin, Szinyei Merse, Rippl-Rónai, XI. 24-ig
Magyar Nemzeti Múzeum
VIII., Múzeum krt. 14–16. Ny.: K.–V. 10–18
Robert Capa: A játékos, 2014. I. 12-ig
Salvio Monti, 2014. I. 12-ig
Magyar Zsidó Múzeum
VII., Dohány u. 2. Ny.: V.–Cs. 10–18, P. 10–16.30
Száz éve született Anna Margit, XII. 7-ig

Melange Galéria
V., Markó u. 3. Ny.: H.–P. 11–18, Szo. 11–14
Kondor Béla, Szalay Lajos, XI. 11–27.
Memoart Galéria
XIII., Pannónia u. 6. III/3. Ny.: bejelentkezésre
Elekes Károly: Új pásztor, XI. 18-ig
MissionArt Galéria
V., Falk Miksa u. 30. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–13
Lakatos Artur, XI. 14–30.
Molnár Ani Galéria
VIII., Bródy Sándor u. 22. Ny.: K.–P. 12–18
Csepregi Balázs és Szász György, XI. 29-ig
Molnár-C. Pál Múterem-Múzeum
XI., Ménesi út. 65. Ny.: Cs.–Szo. 10–18
Dabóczi Mihály, XI. 15–2014. II. 8.
MUOSZ – Sajtóház
VI., Vörösmarty u. 47/a. Ny.: H.–P. 8–19
Mészáros Judit fotói, XI. 14–XII. 5.
Vladimir Tsesler és a Belarusz Állami Művészeti Akadémia hallgatói grafikai kiállítása, XI. 4–13.
MUSEION No 1. Galéria
IX., Üllői út 3. Ny.: K.–P. 14–18
Sütő Erika porcelántervező, XI. 14–XII. 13.
Műcsarnok
XIV., Dózsa Gy. út 37. Ny.: K.–V. 10–18, Cs. 12–20
Eli Cortinas: Félmezetenül, XI. 17-ig
Shilpa Gupta, XI. 7–2014. I. 5.
Julia Stoschek Collection, XI. 22–2014. III. 2.
Néprajzi Múzeum
V., Kossuth Lajos tér 12. Ny.: K.–V. 10–18
A ryvij élő hagyománya, 2014. I. 5-ig
Pieták síkban és térben, 2014. II. 24-ig
Képek, cigányok, cigányképek, 2014. I. 5-ig
NextArt Galéria
V., Aulich u. 4–6. Ny.: K.–P. 12–18, Szo. 10–14
Szölösi Géza és Dobos Tamás, XI. 10-ig
Nyíró Kortárs Galéria
Pszichiátriai Pavilon, XIII., Lehel út 59. Ny.: H.–V. 9–18
Az Angyalház alkotói, XI. 20-ig
Óbudai Társaskör Galéria
III., Kiskorona u. 7. Ny.: K.–V. 15–19
Tóth Péter, XI. 12–XII. 22.
ÖKK / San Marco Galéria
III., San Marco u. 81. Ny.: H.–P. 9–16
Kuizs Lilla, XI. 29-ig
Ökológium Art Galéria
III., Szél u. 11–13. Ny.: H.–P. 10–18
Röczei György: Új printek, XI. 7–30.
Párisi Galéria Művészeti Szalon
VI., Andrássy út 39. Ny.: H.–V. 10–22
Farid Fadel, XI. 20-ig
Park Galéria
MOM Park, XII., Alkotás u. 53. Ny.: H.–V. 7–24
Baglyas Erika, 2014. I. 5-ig
Pepper Art Projects
XII., Törpe u. 8. Ny.: H.–P. 14–18
Üzenőfal, válogatás a X. Kecskeméti Acél-szobrászati Szimpozion munkáiból, XI. 19–27.
Prestige Galéria
V., Falk Miksa u. 7. Ny.: H.–P. 10–18, Szo. 10–13
100 minikép, 100 művész, XI. 13-ig
Radnóti Miklós Művelődési Központ
XIII., Kárpát u. 23. Ny.: H.–V. 9–21
Haász Katalin festőművész, XI. 14–XII. 16.
Szöke Péter Jakob festőművész, XI. 11-ig
Scheffer Galéria
XI., Kosztolányi D. tér 4. Ny.: H.–P. 14–18, Szo. 10–13
XXII. adventi tárlat, XI. 14–XII. 24.
Stúdió Galéria
VII., Rottenbiller u. 35. Ny.: H., K., Cs., P. 10–18
Fire: Walk with Me!, XI. 22-ig
Symbol Art Galéria
III., Bécsi út 56. Ny.: H.–V. 12–19.
Gaál Tamás szobrászművész: Kádak, XII. 31-ig
Szatyor Bár és Galéria
XI., Bartók B. út 36. Ny.: H.–P. 10–20
Boros Mátvás, Weber Áron, XI. 10-ig
Szépnművészeti Múzeum
XIV., Dózsa Gy. út 41. Ny.: K.–V. 10–18, Cs. 10–22
Caravaggiótól Canalettóig, 2014. II. 16-ig
Tat Contemporary Art Gallery
V., Semmelweis u. 17. Ny.: K.–P. 14–19
Léptékvariációk, XI. 2–XII. 20.
Trafó Galéria
IX., Liliom u. 41. Ny.: K.–V. 16–19
Gerhes Gábor, XII. 8-ig
Trapéz
V., Henszlmann Imre u. 3. Ny.: K.–P. 14–18
Puklys Péter, XI. 13-ig
Marko Tadic, XI. 22-ig
Klenyánszki Csilla, XI. 26–XII. 24.
Újlipótvárosi Klub Galéria
XIII., Tátra u. 20/b. Ny.: H.–P. 9–17
Raab Rózsa és Krieser Erika, XI. 25-ig
Högye Katalin: Szírének, XI. 25–2014. I. 7.
Várkok Galéria
I., Várkok u. 11. Ny.: K.–Szo. 11–18
Rozsda Endre centenáriumi kiállítása, XI. 23-ig
Várkok Project Room
I., Várkok u. 14. Ny.: K.–Szo. 11–18
Kárpáthegyi István, XI. 23-ig
Várnegyed Galéria
I., Batthyány u. 67. Ny.: K.–Szo. 11–18
Ócsai Károly, XI. 29-ig
Városház Galéria
XIII., Béke tér 1. Ny.: H.–P. 10–17
Szurcsik János, XII. 2-ig
Vasarely Múzeum
III., Szentlélek tér 6. Ny.: K.–V. 10–17.30
Berhidi Mária és Szij Kamilla, XI. 24-ig
Határterek, csoportos kiállítás, 2014. I. 10-ig
VILTIN Galéria
V., Széchenyi u. 3. Ny.: K.–P. 12–18, Szo. 11–17
Bukta Imre, Teodor Graur, XII. 7-ig
Vizivárosi Galéria
II., Kapás u. 55. Ny.: K.–P. 13–18, Szo. 10–14
Látószygek: Gábor Áron, G. Heller Zsuzsa, Gábor Márton Dániel, Dobay Eszter, XI. 20-ig

VIDÉK

BALASSAGYARMAT
Horváth Endre Galéria, Rákóczi fejedelem útja 50.
Maracsó Gabriella, XI. 8–XII. 19.
BALATONFÜRED
Vaszaray Villa, Honvéd u. 2–4.
Kondor Béla művészete, 2014. III. 4-ig

BÉKÉCSABA
Munkácsy Emlékház, Gyulai út 5.
Szikora Tamás, XI. 17-ig
DEBRECEN
MODEM, Baltazár Dezső tér 1.
Körkörös romok. Ország Lili falai, 2014. I. 19-ig
Halalos természet: Naturalizmus és humanizmus a 21. században, XI. 17–2014. II. 16.
Belvárosi Galéria, Kossuth u. 1.
Ifjú kézművesek X. országos kiállítása, XI. 8–29.
Újkerti Közösségi Ház, Jerikó u. 17–19.
Folt-járók csoportos kiállítás, XI. 7–XI. 29.
Tímárház, Nagy Gál I. u. 6.
A hagyományok útján, XI. 8–XII. 31.
Hal Köz Galéria, Hal köz tér 3.
Éberling Anikó: Betekintés, XI. 23-ig
Déri Múzeum, Déri tér 1.
Déri Frigyes őegyiptomi gyűjteménye, XII. 31-ig
Múterem Galéria, Batthyány u. 24.
Feminin-maszkuln, XII. 14-ig
DUNÁJVÁROS
Kortárs Művészeti Intézet, Vasmű út 12.
Fejér Megyei Tárlat, XI. 15-ig
EGER
Kepes Intézet, Széchenyi u. 16.
Eklér Dezső: Házak, 2014. II. 15-ig
Szűcs Attila: Still light, 2014. II. 15-ig
Dobó István Várnúzeum
Hatvány Lajos: Arcon formált világkép, XII. 1-ig
ESZTERGOM
Duna Múzeum, Kőlcsey u. 2.
Kovács Melinda: Romantika, XI. 18-ig
GÖDÖLLŐ
GIM-Ház, Körösfői u. 15–17.
Tizenöt éves a GIM, 2014. II. 28-ig
GYÖR
Váczy Péter Gyűjtemény, Nefelejcs köz 3.
II. Nemzetközi Rajz- és Képgrafikai Biennále, XI. 30-ig
Römer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Király u. 17.
Építész Múteremház Győr, XI. 28-ig
II. Nemzetközi Rajz- és Képgrafikai Biennále, XI. 30-ig
Napoleon-ház, Király u. 4.
II. Nemzetközi Rajz- és Képgrafikai Biennále, XI. 30-ig
Apátúr-ház, Széchenyi tér 5.
Az erényőn titkos története, XI. 30-ig
Az én világom. Szabó Béla 50, XI. 8–XII. 31.
Borsos-ház, Apor Vilmos tere 2.
Hibrid – Bestiális hibridek a kortárs képzőművészetben,</

Wienerroither & Kohlbacher, Bécs

Háromszázhatvan fokos vászon

A bécsi Wienerroither & Kohlbacher galéria, New York-i társgalériájával, a Shepherd W&K Galleriesszel együttműködésben, október 8-án nyitotta meg kiállítását Reigl Judit festészeti munkáiból. A festőnő régi elképzelése válik valóra, amikor két sorozatának darabjait – Déroutement (Lefejtés, 1974–1986) és Entrée – Sortie (Kijárat – Bejárat, 1986–1989) – most egymás mellett mutatja be. Annak ellenére ugyanis, hogy a nagy formátumú festmények témájukban nem érintkeznek, mégis szervesen kötődnek egymáshoz: az Entrée – Sortie darabjait a Déroutement-sorozat azon példányaira festette Reigl, amelyekkel nem volt megelégedve.

Reigl Judit stílusát Párizsban, az absztrakt expresszionizmussal, tasizmussal párhuzamosan alakította ki, amint erről leginkább a Déroutement képei tanúskodnak. A festőnő műtermét ipari vászonnal aggatta tele, nemcsak állványait, de ablakait, falait is befedve. Ennek a „360 fokos vászonnak” a közepén körbe-körbe haladva, táncolva vitte fel a felületekre a festéket. Az így keletkezett vonásokat, foltokat hordozó textilt feszítette fel később képkerekekre. Reigl a sorozat egyes elemeire (a galériában ezek közül a Volutes és a Hydrogène című 1983-as és 1984-es képek láthatók) az idők folyamán egyre több és több réteget vitt fel, így téve ezeket egyre plasztikusabbakká, szinte építészeti struktúrákat

Reigl Judit: Entrée – Sortie, 1986
vegyes technika, vászon, 300x195 cm

alakítva ki. A festmények falrészleteket idéznek, mely asszociációtól egyenes út vezet a művésznő második, itt szintén látható sorozatához. Reigl Judit 1923-ban született Kápuváron. A budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, ahol Szőnyi István volt a mestere. 1946 és 1948 között a római Magyar Akadémia ösztöndíjával Olaszországban dolgozott. Visszatérése után döntött úgy, hogy elhagyja Magyarországot. 1950-ben sikerült átmenekülnie a zárt határon. Elmondása szerint egész addigi életét meghatározta a vasfüggöny mint valamiféle kihí-

vás, akadály, amelyen át kell törnie. Személyes történetének erre az elemére emlékeztet tematikailag a második, itt kiállított festménysorozata, az Entrée – Sortie.

A munkákon absztrakt kapu- vagy ajtóábrázolásokat látunk, többé-kevésbé életnagyságban. A festőnő – a karkai szituációt idézve – hangsúlyozza: a kapuk és ajtók mindig nyitva állnak. A nyílás (az ablak) a reneszánsz óta a festmény allegóriája. Reigl képein a nyílások letisztult geometrikus elemként jelennek meg, frontálisan, sötét négyzögre redukálva. A katalógusban több példát is találunk a nyitott ajtó motívumára: a bizánci művésztől kezdve a ravennai San Vitale freskóitól (VI. század) Velázquez Las Meninas-ának (1656) a képteret a háttérben tovább tágtító ajtónyílásán keresztül – amelynek feldolgozása 300 év múlva, 1957-ben Picassót is foglalkoztatta – érkezünk Matisse Porte-fenetre a Collioure (1914) című alkotásához, majd Brice Marden Thira (Ajtó, 1979–1980) című olajfestménye zárja a sort.

A művész életművét a hazai közönség itthon már megismerhette a Múcsarnok (2005), a Maklár Galéria (2009) és a MODEM (2010) kiállításán, meditatív, nagy erejű festményeinek egy további csoportja pedig október 31-től New Yorkban, a Shepherd W&K Galleriesben látható. (Megtekinthető november 16-ig.)

CALBUCURA LAURA

Power 100 – 2013

A vásárlóerő diadala

Tizenkettedik alkalommal adta közre rangsorát a nemzetközi képművészeti színtér általa legfontosabbnak ítélt szereplőiről az ArtReview című brit művészeti havilap. A Power 100, a hasonló céllal készült listák legismertebbje nem kőbe véselt igazságokat tartalmaz, mégis jó képet ad – különösen a korábbi évek rangsoraival összehasonlítva – a színtéren végbeménő mozgásokról, hangsúlyeltolódásokról.

Az idei névsor legfőbb tanulsága, hogy a pénz beszél: az első helyen Sheikh Al-Mayassa bint Hamad bin Khalifa Al-Thani, a katar uralkodó testvérét, az ország múzeumi hatóságának vezetőjét találjuk. Al-Mayassa a második nő a lista élén, tavaly a Documenta vezető kurátora, Carolyn Christov-Bakargiev szerepelt az első helyen. A katar uralkodócsalád vásárlásait évi egymilliárd dollárra becsülik; ez a 175-szöröse annak, amit a londoni Tate költ het beszerzésekre. Ha a katariak kivonulnának a piacról, az pótolhatatlan úrt hagyna maga után, ezért mindenki körüludvarolja őket, ha megjelennek a műkereskedelem nemzetközi központjaiban és senkinek nem jut eszébe, hogy országuk nem kifejezetten demokratikus berendezkedésről vagy a vendégmunkások jogfosztottságáról beszéljen velük. A Top 10-ben bérelt hellyel rendelkezők

közül megtartotta pozícióját a három nagy nemzetközi galériás, David Zwirner, Iwan Wirth és Larry Gagosian, a két ismert múzeumigazgató, Nicholas Serota és Glenn D. Lowry, továbbá Hans Ulrich Obrist & Julia Peyton-Jones, a londoni Serpentine Galleries igazgatói, a zürichi Kunsthallét vezető Beatrix Ruf és Ai Weiwei is. Al-Mayassán kívül egyetlen új név fért be a Top 10-be, tizedikként: Massimiliano Gioni, az idei Venecei Biennále művészeti igazgatója.

Az élő művész aukciós rekordárát idén is megjavító Gerhard Richter most a 15. helyre rangsorolták. Hogy a fontos pozíció önmagában nem garantál előkelő helyezést, arra példa Marc Spiegler, az Art Basel igazgatója, aki 2007 óta vezeti a vásárt és csak most került fel a listára, igaz, rögtön a 16. helyen. A rangsor legnagyobb meglepetése, hogy hiába keressük a tavaly még 41., korábbi listavezető Damien Hirst nevét, pedig a brit művész idén is mindent megtett azért, hogy a figyelem középpontjába kerüljön. Magyar név ezúttal sincs a listán, és lekerült arról a korábbi évek magyar kapcsolatokkal leginkább rendelkező szereplője, Gregor Podnar szlovén galériás is.

A Magyar Power 50, a Műértő immár harmadik rangsora lapunk decemberi számában jelenik meg. R. P.

Minden benne van
www.artportal.hu

FELHASZNÁLÓBARÁT OLDAL • MAGAS SZAKMAI SZÍNVONAL • EGYEDÜLLÁLLÓ KORTÁRS TARTALOM

műtárgy.com
műtárgykeresés szakértelemmel

Antik & Kortárs

Részletes keresés:

16 különböző kategóriában, szakmai szempontok alapján (technika, stílus, kor stb.) kereshet műtárgyakat

Műtárgy figyelés:

emailben kaphat értesítést, ha a mentett keresési szempontoknak megfelelő új mű-tárgy került fel az oldalra

Hírek, cikkek:

hetente olvashat friss cikkeket a műtárgypiacról és követheti tematikus műtárgyajánlóinkat

Esemény naptár:

egy helyen értesülhet a művészeti élet és műkereskedelem legfontosabb eseményeiről (legfrissebb kiállítások, aukciók, vásárok)

Szolgáltatásajánló:

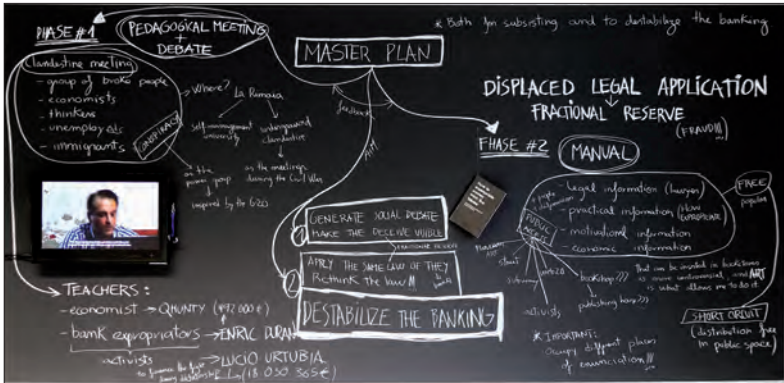
műtárgyakkal kapcsolatos szolgáltatások között böngészhet (restaurátor, kárpitos, stb.)

info@mutargy.com
www.mutargy.com

(folytatás az 1. oldalról)

És mi volna a szerepe mindebben a kortárs művészetnek? Ezekre a kérdésekre keresi a választ az idei Stájer Ősz Likvid tőke című központi kiállítása (kurátorok: Luigi Fassi és Katerina Gregos) az új fesztiválcentrumban, az egykori vámhivatal (Ex-Zollamt) épületében, ahonnan Alain Bornain poszterjét feltekerve a Forbes magazin 2013-as listája alapján a világ Top 50 milliárdosát vihetjük magunkkal haza. Ugyancsak otthon tanulmányozhatjuk Nuria Güell adósságmegtagadó kiskatéját; David Harvey antropológus A kapitalizmus válságai (2010) című elméleti munkáját viszont egy ütemes, 11 perces videoanimáció foglalja össze, s mindezek értelmezéséhez a katalógus végén Christian Marazzi Krízisszótára nyújt segítséget. A pénzt közvetlen módon felhasználó munkák között Anetta Mona Chisa és Lucia Tkacova 5 eurós bankjegyekre írt színdarabot; Salinas & Bergman abszurd összeadás (5+5+5+5+5+5=5) pedig valóság: 2011. május 26-án hat különböző ország 5-ös címletű valutájából lehetett 5 eurót „kihozni”.

Nuria Güell: Hajléktalan jogi kérelem 1. Szakaszos foglalás, 2010–2011

A résztvevők elsősorban a problémafelvetésben, a kutatásban, az elemzésben és a kritikában csillogtatják meg erőiket: számos nézőpontból világítják meg, hogy a mai – szélsőséges egyenlőtlenségeken alapuló, a Földből és az em-

berből minden lehetségest kifacsaró – növekedés- és fejlődéselvű (pénzügyi) – kapitalizmus miért szorul reformra. Igen: reformra, mert a katalógus-tanulmány végkicsengése az, hogy a kapitalizmus nem ördögtől való, hanem gyakorlat kérdése:

Fassi és Gregos szerint elképzelhető egy másik – elviselhetőbb, egyenlőbb, demokratikusabb – létmódja és működtetése is.

A Likvid tőke a fesztivál Veszedelmes viszonyok című vezérmotívumához kapcsolódik. A művésze-

Stájer Ősz, Graz

Likvid tőke

Visible Solutions: Ligudik – Értékmérő és mű, amely csak az értékét tartalmazza, 2013

ti igazgató, Veronica Kaup-Hasler a „viszony” kifejezést annak társaspolitikai értelmében ajánlotta továbbgondolásra. Már az eddig elemzett kiállítás is a megjelenítés nehézségeivel szembesíti még a rutinos látogatókat is: vajon a vizuális művészet milyen módszerekkel képes megközelíteni és materializálni, művé alakítani a merőben elméleti és fogalmi problémákat, valamint az ezek valósághátterét alkotó társadalmi és politikai jelenségeket? Az alkalmazható eszköztárban természetesen kerülnek előtérbe a koncept art által már évtizedekkel korábban kidolgozott technikák és formulák, de ezek csak részben felelnek meg a kortárs művészet mai, a galéria falain és a művészeti színtér határain is túllépni kívánó kommunikációjának.

Ezt a kérdést – hogy a politikai témákat kutató művészet hogyan kerülheti el a pusztá politikai gesztussá alakulást – feszegeti a Camera Austria Váratlan találkozások című kiállítása. A Szófiában működő, művészek vezette Ogms olyan hely, ahol akciók és nemzetközi projektek születnek. Grazban például Ivan Moudov közlekedésblokkoló performanszait (kellő számú autó folyamatosan keringve lezárja a körfogalmat), Kamen Stoyanov akcióját (a választások előtt egy, a „jövőbe mutató” nyilat ábrázoló bannert húzott repülővel a város fölé) és Pravdoliub Ivanov plakátját („This is not art, this is a protest”) mutatták be. Az egyiptomi véres belharcok médiaeseményé, spektákulumá alakulásával foglalkozó kairói Beirut és a belgrádi Kontekst Kollektíva is független gondolatműhely. Utóbbi – miután tudatosan feloldotta a „képzőművészeti aktivitás” határait – 2010-ben bezárta galériáját, mert a közvetlen társadalmi cselekvésre, ellenzéki aktivitásra helyezte a hangsúlyt. Kutatási tevékenységük során egyebek mellett az 1930-as évekbeli Jugoszlávia és a mai Szerbia független kultúrájának kiszolgáltatott helyzete között vontak párhuzamot, valamint a privatizációt megakadályozó és a Jugoremedija nevű vállalatot 2007-től öt éven át maguk irányító alkalmazottak küzdelmét dokumentálták.

A <rotor> kiállítása (A világ megmentésének szabályai) a látvány és az eszmék (például a zöld alternatíva) dokumentációja között egyensúlyoz: az első teremben a Johanna Kirsch által installált nyírfá ágain a látogató kipróbálhatja a mászást és a csüngést, így

© Liquid Assets / Steirischer Herbst 2013, foto: Wolfgang Sileri

fizikailag is megtapasztalja a tényt, hogy genetikai állomány tekintetében mindössze 1 százalék különbözteti meg a csimpánztól. Lada Nakonechna a kávézó falára rajzolta egyetlen, satírozó gesztussal körképként azt a tájat, amely a privatizáció következtében szabadon

Trisha Brown: Roof Piece, 1973

© Babette Mangolte jóvótából

bejárható kirándulóhelyből zárt, megközelíthetetlen övezetté lett.

A fémkannák és műanyag ballonok felhasználásáról ismert afrikai sztárművész, Romuald Hazoumé tálata (Kunsthau Graz) csak részben kapcsolódik a Stájer Ősz problémafelvetéséhez: a „Benini szolidaritás a veszélyeztetett nyugatiakkal” projekt (látszólagos) abszurdításával valójában a saját magukon is segíteni képes

a geometrikus struktúrák közegébe tragikus történelmi események fotóit illeszti. Germaine Kruij dervisekkel „táncoltatja újra” Bruce Nauman Square Dance című performanszát, és egy összeállítás Trisha Brown New York-i kísérleti táncos 1966–1979 közötti, közterekre vitt előadásait idézi fel.

A Stájer Ősz központi kiállításán látható és a fesztivál művészettelfogását más helyszíneken is leginkább reprezentáló munkák többsége már valóban csupán azért tekinthető „képzőművészetnek”, mert kommunikációjához (egyelőre még) a művészeti intézményrendszer infrastruktúráját és kontextusát veszi igénybe. A szociálisan elkötelezett, társadalomtudatos, környezetére figyelő, aktív állampolgári én kerekedik a műtárgyakat előállító művész-én fölébe, mert a jelen gazdasági, pénzügyi, szociális és kulturális krízise kapcsán nap mint nap felmerülő problémák politikai megoldása és a személyes részvétel formáinak kidolgozása sürgetőbb késztetés, mint a megjelenítés, a műtárgy formáinak esztétikai átszellemítésére irányuló műtermi alkotótevékenység. (Ex-Zollamt, december 1-ig; Camera Austria, november 17-ig; <rotor>, november 23-ig; Kunsthau, január 19-ig; Künstlerhaus, november 21-ig; Grazer Kunstverein, november 24-ig.)

ANDRÁSI GÁBOR

Ki a múzeumból

Foto: Csoszó Gabriella

Borsos Lőrinc: Határeset 2., 2013; a háttérben Király András óriásplakátja molinó a tetőn, 450x900 cm, Pavelhaus

A magyarországi (művészet)politikai fordulat, a nemzeti konzervatív ideológiai offenzíva, a kulturális intézmények agresszív birtokbavétele, az MMA hatalmi helyzetbe kerülése, a kinyilvánított kánon- és kádercsere – mindez így együtt – idén átlépte a fesztiválrendezők ingerküszöbét (vagy a keleti szomszéd ország ügyeit illető eddigi óvatosságot). A Graztól egy óra autózásra található laafeldi Pavelhaus terét a Ki a múzeumból az utcára című magyar kiállítás (kurátor: Adele Eisenstein) rendel-

kezésére bocsátották. A koncepció a mai és az 1960–1980-as évek autoriter rendszereivel szembeszegülő kritikai művészet párhuzamos bemutatására épül. Résztvevői: Baglyas Erika, Borsos Lőrinc, Csoszó Gabriella (Freedoc), Horváth Tibor, Király András, KissPál Szabolcs, Nemes Csaba, Németh Ilona, Sugár János, a Kívül tágas és a Szabad Művészek projekt, illetve Erdély Miklós, Pauer Gyula, Pinczehelyi Sándor, Szentjóbý Tamás, Tót Endre. (Megtekinthető november 30-ig.)

HKW – Haus der Kulturen der Welt, Berlin

Befejezetlen párbeszéd

„Az elbeszélő fantázia hiánya, amely oly jellemző a jelen korra, magán viseli a modern történelem szörnyűségének lenyomatát. A modernitás újraelképzelése és mesternarratíváinak újraírása diszciplínákon átvélő, globális projekt” – indította Anselm Franke kurátori bevezetőjét a 2012-es Tajpei Biennáléhoz. Ezzel tulajdonképpen körülírta azt az ambíciózus történeti keretet, amelyen belül elhelyezi munkásságát – ennek következő állomása Berlinben a mostani After year zero – Geografien der Kollaboration seit 1945 (A nulladik év után – Az együttműködés földrajzai 1945 óta) című csoportos kiállítás.

A projekt a globális politikai és kulturális kapcsolatok újrászervezését tárgyalja a hidegháború alatt, fókuszában azonban nem a két nagyhatalom ideológiai harca áll, hanem az a kihívás, amelyet a gyarmatosítás alól épp felszabaduló országok számára az új, kettéhasadt világban való navigálás jelentett.

Történelmi kiindulópontja az afrikai és ázsiai államoknak az indonéziai Bandungban tartott első konferenciája volt, amelyet Sukarno elnök nyitott meg 1955-ben a következő szavakkal: „Ez az első interkontinentális konferenciája az úgynevezett színes bőrű népeknek az emberiség történetében... Új kezdet ez a történelemben, amikor az ázsiai és afrikai népek vezetői találkozhatnak, hogy tanácskozzanak és megvitassák azokat a dolgokat, amelyek mindannyiunkat aggodalommal töltenek el.”

Annak ellenére, hogy a nagyhatalmak – jellemző arroganciával – nem tulajdonítottak különösebb jelentőséget a tanácskozásnak, 600 résztvevő volt jelen azon 29 országból, amelyek a szolidaritás és a pacifizmus zászlaja alatt egy gyarmatosítás nélküli modernitás újragondolását tűzték ki célul. Bandung jelentős lépés volt a lehetséges együttműködések kidolgozására a „globális Délen”, ami később az „el nem kötelezett országok” mozgalmához vezetett.

Anselm Franke 2012-ben került a Haus der Kulturen der Welt (A világ kultúráinak háza) művészeti munkájáért felelős kurátori pozícióba, és ez már a harmadik gigászi projektje, amelyben nemcsak a kortárs képzőművészet legizgalmasabb tendenciáit mutatja be, hanem érzékenyen kapcsolódik lokális történeti narratívákhoz is – ez esetben a ház történetéhez. A HKW gyönyörű modernista épületét 1957-ben – az első afrikai állam, Ghána függetlenségének évében – adták át. Akkori rendeltetése szerint kongresszusi központ volt, de szimbolikus jelentősége és ideológiai programja abból eredt, hogy az épületet az Egyesült Államok ajándékozta Nyugat-Berlinnek. Ekként a tradicionálisan az Egyesült Államoknak tulajdonított politikai értékek (nyitottság, demokrácia, szólásszabadság) építészeti megtestesítője, amelyeket az adományozó Kelet-Berlinnek is meg kívánt mutatni. A ház előtt a Reichstag felé vezető sétány a mai napig John Foster Dulles nevét viseli, aki 1953–1959 között Eisenhower külügyminisztereként nemcsak a kommunizmus

Yervant Gianikian–Angela Ricci Lucchi: Impérium, 2013
részlet az installációból: Csoportkép revolverrel, 1936

terjedésének megakadályozásán dolgozott eltökélten, hanem az általa csak erkölcsstelen és rövidlátó koncepcióként emlegetett el nem kötelezettség ádáz ellensége is volt. A gyarmatosítás alól éppen felszabaduló népeknek így nem kínált mást, mint a megalázó választást a szemben álló felek közül. Mindezek fényében nyilvánvaló, hogy Dulles messziről elkerülte a bandungi konferenciát, csak a CIA aktív jelenlétéről gondoskodott.

A kiállításon ezek a bonyolult politikai kapcsolatok és történeti együttállások mind felvillannak: vagy a művekben, vagy a gondosan berendezett vitrinekben, amelyeken a művészek egy kisebb kutatócsoporttal működtek együtt. A szöveg-részleteket, fotókat, könyveket és archív filmanyagokat tartalmazó

The Otolith Group: A napfogyatkozás éve, filmstill, 2013

összeállítások egy-egy kiemelt témát igen sűrített, de befogadható formában tárgyalnak. Külön foglalkoznak a szuezi válsággal a nagyhatalmak és a frissen felszabadult országok önrendelkezésének tekintetében, a pánafrikai mozgalom történetével vagy Franciaország sötét gyarmatosító múltjával és a volt gyarmati országokhoz kapcsolódó kérdések jelenkori politikai szerepével.

A HKW négy új munka életre hívásában is segédkezett. Kader Attia francia-algériai képzőművész diavetítésből és videóból álló installációja a Vatikán gigászi, bár elhallgatott afrikai archeológiai és műgyűjteményének példáján keresztül elmélkedik az alapvető szabadságjogokról, a szerzőség és a szerzői jog alakulásának tökéletesen különböző gyakorlatáról egy afrikai és egy európai műtárgy esetében.

Az épület tágas lobbijába tervezett videoinstallációban a legendás Black Audio Film Collective egyik alapító rendezője, a művész és aktivista John Akomfrah poétikus, hőmpölygő filmesszéjét három párhuzamos vetítésen mutatja be. A Befejezetlen párbeszéd címmű projekt a kultúrakutatás (Cultural Studies) alapító atyjáról, Stuart Hallról készült portré, amelyben a jamaicai származású nagyszerű tudós sorsán keresztül beszél a háború utáni Nagy-Britannia politikai-történetéről és civil mozgalmairól.

Az olasz művészpáros, Yervant Gianikian és Angela Ricci Lucchi megrázó dia- és videoinstallációja, az Impérium négy összekapcsolódó vetítéssel ír körbe egy tragikus történetet Mussolini afrikai imperialista ambícióiról. Az archívumokból és személyes gyűjteményekből előkerült fotókon az Etiópiában pózoló olasz hivatalnokok és sportos, vidám feleségeik fényűző hétköznapi életének pillanataival szemben olasz katonák afrikai fekete nőkről készült, megrázó portréi állnak. A portrészorozattal átellenben egy ugyancsak archív filmanyagokat újra feldolgozó, rövid esszében vilantják fel a Nemi-tavak 1927-ben kezdődő történetét, amelynek során Mussolini – birodalmi mitológiája felépítésének bűvöletében – lecsapoltatja a tavakat, hogy Caligula luxushajói a felszínre kerülhessenek, évekre elhúzódnak ökológiai katasztrófát okozva ezzel a térségben.

A Franke által a HKW-ben rendezett korábbi kiállításokat – nem minden alap nélkül – szinte mindig ugyanaz a kritika érte: a projektek annyira meg vannak terhelve a kontextus megvilágítását célzó elméleti passzusokkal és történeti illusztrációs anyagokkal, hivatkozásokkal, hogy a művek csaknem eltűnnek a szövegáradatban. Olyannyira, hogy gyakran merült fel a kérdés, vajon miért kiállítás, és miért nem könyv formájában manifesztálódott a projekt.

A jelenlegi tárlat azonban – ellentétben a korábbiakkal – érzékeny térkezelésről, a művek integritásának szem előtt tartásáról és a kiállítás befogadásának körülményeire irányuló figyelemről tanúskodik. Kihagyhatatlan berlini program. (Megtekinthető november 24-ig.)

MOLNÁR EDIT

Anna Margit: A festő és múzsa, 1969

LEGYEN ÖN IS MŰÉRTŐ

ELŐFIZETŐI KEDVEZMÉNYEK

Igen, megrendelem a Műértő folyóiratot

- ☐ egy évre – 15% kedvezménnyel – 8575 Ft-ért,
- ☐ egy évre – HVG-klubtag vagyok – 8070 Ft-ért.
- ☐ Mutatványszámot kérek.

Számlázási név:

Cím:

Kézbesítési név:

Cím:

Telefon/fax: E-mail:

Megrendelő aláírása:

SMUE1311

Kérjük, a kupont küldje vissza a HVG terjesztési osztály címére: 1037 Budapest, Montevideo u. 14., vagy a (06-1) 436-2012-es faxszámra. Megrendelését az ugyfelszolgalat@hvg.hu e-mail címre is elküldheti. A visszaküldött adatokat további akciókhoz is fel kívánjuk használni. Ha adatai felhasználásához nem járul hozzá, kérjük, ezt jelezze!

Előfizethető: bolt.hvg.hu/egyebkiadvanyok

www.muerto.hu

Fizessen elő kedvezményesen az **m.ikon** számaira!

internet www.m.ikon.hu
e-mail ikon@ikon.hu

m.ikon

videó alapú műveket
kortárs képzőművészeket
bemutató periodika
az **ikon** kiadásában

BÁV ANTIKVITÁS

ANNO 1773

63. MŰVÉSZETI AUKCIÓ NOVEMBER 12-13-14.

AUKCIÓS KIÁLLÍTÁS • 2013. november 2 – 10. • mindennap 10 – 18 óra között

1052 Budapest, Bécsi utca 1. • ☎ 06-1-429-3020 • bavmukereskedelem • www.bav.hu/aukcio

240
éves a BÁV